

מסכת חגיגה פרק א' הפל חייבין בראיה חוץ וכו' ועבדים שאינן משוחררין מסקינן בש"ס הפל לאתווי מי שחציו עבד וחציו ב"ח דמיחייב וסיפא דעבדים שאינם משוחררים דפטור מפרשי לה גמי במי שחציו עבד כדדניקין מיתורא דשאינן משוחררים למה לי ולא קשיא פאן משנה ראשונה פאן משנה אחרונה דתנן מי שחציו כו' עובד את רבו יום אחד כו' ועצמו יום אחד א"ל ב"ש תקנתם כו' אלא כופין את רבו וכותב לו גט שחרור כו' וחרו ב"ה כו' ופרש"י ו"ל רישא דהפל חייבין היא דמתניא באחרונה דכיון דכופין כו' הו"ל פאלו משוחרר כפר וסיפא דפטור היא למשנה הא' דעדיין חציו עבד.

והרמב"ם בפ"ב מהלכות חגיגה פתב וז"ל מי שחציו עבד וחציו ב"ח פטור מפני צד עבדות שבו. משמע דסובר דמשנה אחרונה היא מאי דקתני בסיפא דפטור והדבר קשה דאדרבה לפי משנה אחרונה העבד הוי בן חורין טפי ממשנה ראשונה דעודנו משועבד לרבו אחר וליכא למימר דסובר דמחייב ביום דעובד עצמו.

נדא דמתני' סתמא קתני חייב ולא פליג מאיקלע יומא דחייבא ביום דעובד עצמו או דעובד רבו ותו סוף סוף הרי משועבד לרבו הוא ושפיר אמרינן דתקנתא אמר האדון ה' צבאות יצא זה שיש לו אדון אחר כדדריש ליה התם.

ותמצא דקאמרינן בגיטין גבי הך דקאמר אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין ומתריץ איסורא לא קאמינא הרי דלא נחלקו ביום שהוא בן חורין לגמרי לעגנן איסורא ומינה דאין להביא עולת ראיה והוא אינו חייב דהא מביא חולין לעזרה אפי' בחול ואין צ"ל לחלל יום טוב להקריב עולת ראיתו.

ולדידי חזי לי דרמב"ם תלמודא דחקיה למימר הכי מהך דבעי תלמודא בגטין דף מ"ב במעונכב גט שחרור אי איתיה בכסף שלשים שקלים יתן לאדוניו אמר רחמנא והאי לאו אדון הוא או דילמא פיון דמעונכב גט שחרור אדון קרי' ביה ע"כ מאי בעי והא כמשוחרר חשבינן ליה הכא לפי משנה אחרונה ומייתי עולת ראיה והתם גמי הך בעיא למשנה אחרונה קא בעי לה כדמוכח להדיא התם וקושיא זו הרגישו ביה התוס' וכתבו שיש לדחות דכיון דמת איגלאי מלתא דלאו עומד להכי הוא ומירויץ זה דחוק הוא ומפח זה פ"ה הרמב"ם דלמשנה אחרונה פטור הוא מטעם דרשת הש"ס יצא זה שיש לו אדון אחר תדע דבתקנתא הוא דהוי חציו ב"ח גמור וחציו עבד גמור ממה דקאמרי ב"ש לב"ה תקנתם את רבו וכו' משמע דבתקנתא הוא דהוי הכי דמדינא חציו ב"ח מעכב על חציו העבד וכן להפך ולא מצי עבד קאי בחציו ולא אדון משמעבד בחציו נאתו ב"ה ועבוד תקנתא דעובד רבו יום אחד ולהא תקנתא הוברר בו חלק משוחרר ואמרו להם ב"ש דתקנתא הועילה לרבו אבל לעצמו הגם דלהא מלתא דעובד עצמו איתא גמי לתקנתא גם לעבד עכ"ז להא מלתא דלישא אשה לא תקון וחרו ב"ה מתקנתם ועשו תקנת ב"ש דכופין כו' ולפי זה לא הוברר ליה חלק המשועבד ולא חלק שאינו משועבד ומעתה נשאר כל חלק וחלק בו משועבד מצד חצי העבד ואינו משועבד מצד חצי הבן חורין והא הוא דממעטינן מתיבת האדון ה' צבאות.

אבל למשנה ראשונה פיון דאית ביה חלק משוחרר מחייב מתמתיה ובהכי מתדייק מלתיה דכתב בפ"ב מהלכות חגיגה וז"ל מי שחציו עבד כו' פטור מפני צד עבדות שבו ע"כ ולא אמר מפני שחציו עבד ודוק ולהאי שיטה אשפחן סימא לדעת הרמב"ם ליישב מאי דפסק בפ"א מהל' גזקי ממון וז"ל כל המעונכב גט שחרור אין לו קנס ובהלכה הסמוכה לה מאחריה פסק וז"ל מי שחציו עבד וחציו בן חורין נותן חצי קנס לרבו ע"כ והדברים תמוהים והרי תלמודא בגטין קא מפשיט

בעיני דמעפוב גט שחרור אין לו קנס מדתניא מי שחציו דכתיב בסמוך וז"ל ת"ש מי שחציו עבד וחקציו ב"ח נותן חצי קנס לרבו כו' מאי לאו למשנה אחרונה לא למשנה ראשונה ע"כ.

וקשיא להרמב"ם ממ"נ אי ס"ל כפשיטותא דמפשיט כל המעפוב גט שחרור נמי חייב ליתן קנס לרבו ואם כסב' הדוחה לא קא מחייב אלא למשנה ראשונה וכבר תמה עליו ה"ה ז"ל והעלה בצ"ע.

ולדרכינו הדברים פשוטים פי לא קבעי תלמודא אלא בעד חציו המשחורר פניו דכל עוד דלא נתן לו גט שחרור לא מצי העבד להפיר שחרוריה דמעפוב עליה חלק המשונעבד והו"ל חציו ב"ח כמעפוב גט שחרור דבלא גט אינו עובד עצמו כל עיקר ולהכי דייק תלמודא והאי לאו אדון הוא בפשיטות דקאי אחציו ב"ח דלאו אדון הוא ודאי ודכונתיה בשאר מעפובי גט שחרור כגון המקדיש עבדו דהא יצא מרשותו אלא דבעי גט שחרור אבל חציו שהוא כפי האמת עבד קנוי לא מצי תלמודא להחליט למימר לאו אדון הוא והרי כל עוד שלא כפיהו וכתב ג"ש אדון גמור הוא קנין כספו ולא מצוי רבנו לאפקועי מיניה זכותיה דאדון ופשיטא דמחייב לרביה נהגם דאמור רבנו דכופין את רבו עכ"ז כל שעדיין לא פכו חציו עבד גמור הוא וס"ד תלמודא למיפשט מברייתא דקתני מי שחציו כו' דלא מחייב אלא חצי דאיירי אפילו למשנה אחרונה ומינה לכל דמעפוב גט שחרור דפטור ומשני לא למשנה ראשונה דמבחר חציו הב"ח אבל לאחרונה איכא למיבעי גם לחציו הב"ח ולהכי פסק הרמב"ם במי שמחוסר גט שחרור דפטור וכפשיטות המפשיט ולסברת הדוחה נמי ספק הוי ופטור ובמי שחציו כו' חייב בחצי קנס בין למפשיט בין לבעיני דהא לא מסתפק בהכי כל עיקר ולשיטה זו יתנישב נמי אמאי לא כתב הרמב"ם פטור דמעפוב גט שחרור דהוי מספק לענין אם תפס האדון אין מוציאין מזדו דהא להרמב"ם אפי' בקנסא נמי אמרינן דספיקא דממונא אם תפס אין מוציאין מזדו וכמו שתמה ג"כ הרב המ"מ ולמאי דאמינא דפסק פדעת המפשיט גיחא דכו דרכי הרמב"ם ז"ל דפוסק פהכרעת המוכיח ולא פדעת הדוחה.

ובפ"ב מה' ק"פ דפסק נמי מי שחציו כו' לא יאכל לא משל רבו ולא משל עצמו הוי נמי מטעמא דכתיבנא והוא מ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה ה"ה בפסחים וז"ל ואמר לא יאכל משל רבו וכמו כן משל עצמו לפי פי ע"ז יתבאר לה פי הוא לא יניח עבד חציו ב"ח וחקציו עבד ולפיכך לא יאכל כו' ע"כ פירוש פניו שלא יניח לא קאי בתקנתא ומעתה אין בו חלק עבדות מבנרר ולא חלק שחרור מבנרר לזה לא יאכל כו' ומטעם שכתבנו: דף ג' ע"ב גמ' מה טעם הרבה כרפי' כו' הוא דברי הש"ס ואינו דברי המשנה וגם בתוספתא אינו וליכא לאוכוחי מהכא דמכריע הש"ס פדברי ר"א דסובר קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבא פי דברי הש"ס הכא אינו אלא לאם נאמר דסובר ר"א לא קדושה לעת"ל ואה"נ כשתבוא לומר ותפשוט מהכא דקסבר ר"א קדושה ראשונה לא קדושה לעת"ל דמצי למימר לעולם קדושה לעת"ל ושאני עמון ומואב שהלכה באה עליהם שלא תתקדש אלא לשעתה דקתני הלמ"מ מעשרין מעשר עני בשביעית ומשמע דהלמ"מ ממש קאמר ומה גם למאי דקתני בתוספתא זקנים מגביאים ונביאים ממשא הלמ"מ משמע ממש קאמר והכי דייק נמי רבינו שמשון בסוף מסכת ידים להדיא.

וא"ת למאי דקאמר מה טעם הרבה כו' דמשמע דקדושה ראשונה קדושה לשעתה אם פן עמון ומואב שלא קדושה בקדושה שניה ח"ל הם והכי באה הלכה עליהם י"ל דבאה הלכה שלא יקדשום בבאה שניה ויעשרו מעשר עני בשביעית.

וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב הַגָּדוֹל בְּעַל מִשְׁנֵה לְמִלְחָה שֶׁפָּתַח בַּפ"ה מֵהַלְכוֹת בִּיכּוּרִים וְז"ל עַל דְּבָרֵי רִש"י שֶׁפָּתַח עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשְׂרִין וְכו' שֶׁהֵם הָיוּ זֹרְעִים כּו' ע"כ וְהֵלֵא מִשְׁנֵה עֲרוּכָה בַּפ"ו דְּשִׁבְעִיעִית כֹּל שֶׁהִתְחַזְקוּ עוֹלֵי מְצָרִים גָּאָל אֶבֶל לֹא נֶעְבְּד כּו' וְכִמוֹ כֵּן פָּתַח בַּפ"ק דִּיבְמוֹת כּו' ע"כ: וְאָנֹכִי אֹמֵר דְּרִש"י ז"ל מְדַאֲרֵי יִתְאָמֵר קְאָמֵר דְּמִנְתָּרִים אֶבֶל מְדַרְבְּנָן אֲסוּר לְעֵבֶד לְבַד עֲמוּן וּמוֹאֵב לֹא עָשׂוּ בְּהֵם גְּזִירָה זֹה לְאֲסוּר לְעֵבֶד כִּי כָל עֲצָמֵן הַנִּיחֹם בְּשָׂבִיל עֲנִי יִשְׂרָאֵל לְמִצּוֹא לְעֵבֶד כּו' גַּם לְאֲכֹל לְקַט שְׂכָחָה וּפָאָה וּמְעַשֵׂר עֲנִי וְאוֹלֵי דְעַל זֶה בָּאָה הַל"מ אֶבֶל כֹּל חוּץ מִעֲמוּן וּמוֹאֵב יִשְׁנוּ בְּתַקְנַת חֲכָמִים דְּאֲסוּר בְּעִבּוּדַת הָאֶרֶץ וְכַפ"ז א"י נִחְלַק לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בְּבָל לֹא גָאָל וְלֹא נֶעְבְּד שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי מְצָרִים וְלֹא נֶעְבְּד שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי מְצָרִים וְהַנִּיחֹם עוֹלֵי בְּבָל כְּגוֹן עֲמוּן וּמוֹאֵב שֶׁהַנִּיחֹם כְּדִי שִׁסְמְכוּ עֲלֵיהֶם עֲנִיִּים גָּאָל וְנֶעְבְּד.

וְהַרְמַב"ם פָּתַח בַּפ"ו מֵהַלְכוֹת מִתְנֹת עֲנִיִּים וְז"ל וּבַח"ל שֶׁאֵין בָּהּ שְׂמִיטַת קֶרֶקַע מִפְּרִישֵׁין בְּאֶרֶץ מְצָרִים וּבְעֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמְעַשֵׂר עֲנִי מִפְּנֵי שֶׁאֲרִצּוֹת אֱלוֹי קְרוּבוֹת לֹא"י כְּדִי שִׁיְהִיו עֲנִי יִשְׂרָאֵל נִסְמְכִין עֲלֵיהֶם בְּשִׁבְעִיעִית וְהַל"מ"מ שִׁיְהִיו מִפְּרִישֵׁין בְּאֶרֶץ עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִיעִית כּו' ע"כ מְשַׁמַּע דֵּהַל"מ"מ מִמֶּשׁ קְאָמֵר דְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם אֵינָן יְכוּלִין לִידְחַק לֹאֵר לֹאֵר דְּוָקָא כְּמוֹ שֶׁאֵנִי דוֹחֲקִים לֹאֵר בְּלִשׁוֹן הַבְּרִייתוֹת וּמָה גַּם דְּלֹא פְתַח בְּהוֹדְעַת עֵינֵי הַדִּין אֶלֵא בְּתַר דְּכַתְבֵּי הַדִּין וְטַעְמָא כְּדִי שִׁיְהִיו עֲנִיִּים כּו' הִדְר לֹאֵר וְהַל"מ"מ ה"ז מְגִיד כִּי מִמֶּשׁ קְאָמֵר כִּי מְלַבֵּד טַעַם הָאִמּוֹר עוֹד מוֹדִיעָה כִּי כֵן בָּאָה הַהַל"מ"מ.

וַיֵּשׁ לִי לְהוֹכִיחַ כֵּן מִמָּה דְאִמְרִינָן בִּיבְמוֹת עֲלֵה י"ו דְּקָאֵמֵר ר' דּוֹסָא בֶּן הַרְפִּינּוֹס לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְלִרַב"ע וְרַבִּי עֲקִיבָא וְזֶה לִשְׁוֹנוֹ מֵעִיד אָנִי עָלֵי שְׂמַיִם וְאֶרֶץ שְׁעַל מְדוּכָה זֹה עֲמַד חֲגִי הַנְּבִיא וְאָמֵר ג' דְּבָרִים צָרַת הַבַּת אֲסוּר' עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשְׂרִין מְעַשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִיעִית כּו' ע"כ הָרִי דְבִימֵי גְבִיאִים כְּבָר הִיְתָה לָהֶם הַלְכָה זֹה וְתוֹ מְדַקְמַחְתִּיָּהּ בְּהִדִּי צָרַת הַבַּת וְסַפְקָא מִמֶּזֶר ש"מ הָא נְמִי כְּנוֹתִיָּהּ וּמְעַתָּה מֵאֵי דְכַתְבֵּי הַרְמַב"ם דֵּהַל"מ"מ מִמֶּשׁ קְאָמֵר.

וְאִנְפוֹן הַהַלְכָה הַכִּי הוּא שֶׁאֵמֵר ה' לְמִשֵׁה עֲמוּן וּמוֹאֵב לֹא יִקְדָּשׁוּם עוֹלֵי בְּבָל וְקָמֵי שְׂמֵיָא גְלִיָּא דְמִתְקַנִּין מְעַשְׂרוֹת וְאָמֵר לְמִשֵׁה אֲמוּר לָהֶם כְּשִׁיְתַקְנוּ יִתְקַנוּ מְעַשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִיעִית וְלֹא מְעַשֵׂר שְׁנֵי וְאִיפָא לְמִימֵר דְאֵתָא לְאִפּוֹקֵי מִדְרַאב"ע דְאָמֵר לר' טְרַפּוֹן הָרִי אֵתָהּ מִפְּסִידָן נְפִשׁוֹת קוֹבַע אֵתָהּ הַשְּׂמַיִם כּו' שֶׁנֶּאֱמַר הִקְבַּע כּו' הַמְעַשֵׂר וְהַתְרוּמָה וְכו' ע"כ וּמִלְתָּא כְּהָאֵי דִינָא הוּא אֵי מְצִינָן לְתַקּוּנֵי מ"ע אֵי לֹא וּבָאָה הַלְכָה דְמִצּוֹ לְתַקּוּנֵי מְעַשֵׂר עֲנִי.

אוֹ אִפְשֵׁר לֹאֵר דְּהַלְכָה הָאִמּוֹרָה כָּאֵן הִיא ע"ד אֹמְרֵי ז"ל בַּפ"ב דְּמַגִּילָה וְז"ל אַר"י מ"ד נְעֲלִיָּהֶם כֹּל הַדְּבָרִים כּו' מְלַמֵּד שֶׁהָרֵאָהּ ה' לְמִשֵׁה מָה שֶׁהַסּוֹפְרִים עֲתִידִים לְחַדֵּשׁ כּו' ע"כ וְכַפִּי זֶה מֵאֵי דְאֵתָמֵר לְמִשֵׁה נְמִי גְזִירוֹת דְּרַבְּנָן אֵין זֶה גְזִירַת דִּינָא אֶלֵא הוֹדְעַת הָעֵתִיד הוֹדִיעַ ה' לְמִשֵׁה שִׁיבָא זְמַן שִׁיְתַקְנוּ הַלְכָה זֹה וְכַפ"ז דִּין דְּבָרֵי סוֹפְרִים אֵית לָהּ ע"כ.

וְהַכ"מ פָּתַח דְּלֹאֵר דְּוָקָא פָּתַח רַבִּינוּ וְהַלְכָה לַמ"מ וְהַכְרִיחַ מְדַקְתְּנֵי בְּמִתְנֵי דִינֵי עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשֵׂה זְקָנִים כּו' וְהָרֵאָהּ דְּבָרֵי בְּתַחֲלַת הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת דַּע דְּלֹאֵר דְּוָקָא ע"כ מָה שֶׁפָּתַח הָרַב מִמָּה דְקָתְנֵי מְעַשֵׂה זְקָנִים בְּמָה דְכַתִּיב לֹאֵר קוּשְׂיָא הִיא וּמָה שֶׁהַכְרִיחַ ג"כ מִתְחַלַּת הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת דְּהֵתָם פָּתַח הַרְמַב"ם ז"ל עֲמוּן וּמוֹאֵב מְעַשֵׂה זְקָנִים אֵינֵן הוֹכְחָה דֵּאֵה"נ דְאֵין חַיִּיב מְעַשְׂרוֹת בְּשִׁאָר שְׁנֵים וּמְעַשֵׂר עֲנִי בְּשִׁבְעִיעִית לֹאֵר מְדַאֲרֵי יִתְאָמֵר אֶלֵא מְדַרְבְּנָן אֶלֵא דְמָמָה שֶׁפָּתַח הַרְמַב"ם פ"א מֵהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת דִּין ו' וְז"ל נְמִצָּא כֹּל הָעוֹלָם כְּלוֹל לְעֲנִין מִצּוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּאֶרֶץ נְחֻלָּק לְג' חֲלָקִים א"י

וסוריא וח"ל וא"י נחלקת לב' כל שהחזיקו עולי בבל חלק א' וכל שהחזיקו עולי מצרים בלבד חלק ב' וח"ל נחלקת לב' ארץ מצרים שנער ועמון ומואב המצות נוהגות בהם מד"ס כו' ע"כ.

הרי להדיא דסובר דעמון ומואב לא החזיקו בה עולי מצרים ולא נתקדשה אפילו קדושה ראשונה מדלא מנה אותה בחלק חזקת עולי מצרים אלא בחלק ח"ל ודלא פרש"י ו"ל ולדבריו ו"ל צ"ל דהלמ"מ באה להתיר לרבנן לקבוע בה מ"ע דאל"כ הנה איסור וכדעת רב"ע שאמר להם אתם מונעים את השמים מלהוריד טל ומטר והגם דח"ל היא אעפ"כ לא מצו לתקן מעשר עני בשנת השמיטה שלא כסדר השנים בא"י א"נ לדרך אחרון שפכתתי שהלכה האמורה פאן היא הודעת ההלכה העתיקה להיות בתקנות חכמים וישוּבא דגמ' דילן דקאמר מה טעם הרבה פרפים וכו' לתקנת מ"ע בעמון דמשמע דעמון ומואב פיבוש מצרים תתישב לדעת רבינו הכי מה טעם תקנו בעמון ומואב לקולא ולא כראב"ע מדאשפחן עזרא שלא כבש הרבה פרפים והניחם כדי שיסמכו כו' ומעשרין מ"ע הא נמי דכונתה מצו לתקן בה מ"ע ולא מ"ש וילעולם עמון ומואב דקאמר הכא אינה פיבוש מצרים ומאי דכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות שמיטה וז"ל עבר הירדן שביעית נוהגת בה מדבריהם וספיחי סוריא ועבר הירדן מותרים באכילה לא יהיו ארצות אלו חמורים מא"י שהחזיקו בה עולי מצרים ע"כ לשון זה קשה להולמו וכמ"ש עליו הראב"ד ו"ל ומה שישב מרן הכ"מ אינם דברים המתקבלים ולא מתישבים בדברי רמב"ם דאם נסתפקנו אם כבשו עולי בבל מעבר הירדן ומסוריא אמאי שרינו משום שלא יהיו ארצות אלו חמורים מארץ ישראל שהחזיקו כו': וניחא לי לומר דכינון דעיקר הלכה זו דקדושה ראשונה קדושה לשעמה הוא מדכתיב אשר ירשו אבותיה וירישתה קדושה א' וב' יש לה ג' אין לה פדריש התם א"כ יש מקום לבעל הדין לחלק דלא אתמר אלא בירושת יאושע אבל ארץ סיחון ועוג שירשה משה פיון דאינה בהבטחה דחזרה דהרי ארץ סיחון ועוג אינה בהבטחת האבות כאומרם ו"ל פרט לעבר הירדן שנטלת מעצמה וכמו שהארכו בחיבורינו אור החיים על התורה וא"כ מן הסתם לא יבטיח על מה שלא נתן לאבות ומהשתא לא נכללו ארץ סיחון ועוג בפסוק זה ומצינו למימר דקדושה ראשונה דקדושה משה קדושה לעת"ל להכי כתב טעמא לא יהיו ארצות כו' וכמו כן סוריא לא היתה בימי יהושע וממילא לא נכללה בדרשא ויש מקום לומר דלא ישתנה דין שעשו בה להכי כתב הרמב"ם לא יהיו אלה חמורים.

וא"ת אמאי לא כתב הרמב"ם דין עבר הירדן בה תרומות ומ"ע ולא בה מתנות עניים דיש לומר דהוי בכלל פיבוש מצרים ומ"ש הרב בריש ה' תרומות וז"ל איזהו היא ארץ שהחזיקו בה עולי מצרים כו' ולא רשם עבר הירדן אולי דסמך על מה שכתב למעלה בפ' זה וז"ל א"י האמורה בכל מקום היא הארצות שכבשו מלך ישראל כו' ע"כ ומשמע דהגם דלא הווי מארץ פנען ממה דאצטריך למהיב טעמא בסמוך לירידת סוריא ממעלת א"י מפני שכבש אותה קודם שיכבוש כל א"י כו' וסוריא לאו ארץ פנען היא ש"מ דאי לאו האי טעמא פיון שכבשה מלך ישראל וכו' ומינה לארץ סיחון ועוג שלא היו יכולין להקדים פבישת הארץ מלפניה וגם על פי הדיבר הנה לא תרד מעלתה וכמו שהארכתי בפרט זה בספר אור החיים ולזה לא הוצרך הרמב"ם ו"ל להזכיר עבר הירדן ומה דהוצרך לסמן גבולי ארץ שהחזיקו עולי מצרים דאתא לאשמועינן הגבולין וכדתניא במתני' דריש גיטין דף ח' בפלוגתא דתנא קמא ור"י אבל בעבר הירדן ליכא פלוגתא ולא אצטריך לאשמועינן גבולי דידיעי נינהו לכולי עלמא ופש לן ליתובי דעתא בהא מלתא דכתב רמב"ם בסוף פ"א מה' תרומות שהתרומה בזמן הזה אפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה

מן התורה אלא מדבריהם שאין להתרומה מן התורה אלא בא"י ובזמן שהיו כל ישראל שם
שנאמר כי תבואו ביאת כולכם כו' ע"כ.

לכאורה מוכח בדברי רמב"ם מהך מתניתין דבפ"ח דתרומות דקתני ב' קנפות א' של חולין וא'
של תרומה ושתי סאין א' חולין וא' תרומה ונפלו אלו לתוך אלו הרי אלו מותרין שאני אומר
תרומה לתוך תרומה נפלה כו' ואמר עלה ר' יוחנן בפ"ח דיבמות אעפ"י שלא רבו חולין על
התרומה ע"כ דתרומה בזמן הגה דרבנן אפילו לר' יוחנן וכמ"ש בפסחים דף מ"ד ולא קאמר
דאורייתא אלא לר' יוסי והלכה היא פרבנן ועוד דסתם לן תנא פנותיה ואצ"ל לר"ל דסובר דר'
יוסי נמי סובר דלא הוי אלא מדרבנן.

והגם דפסק רמב"ם ז"ל דקדושה שניה קדושה לעתיד לבוא כמו שכתב בפ"א דהלכות תרומות
הלכה ה' איפא לשנויי דכיון דפלוגתא דר"ל ור"י בסברת ר' יוסי דפרק הערל אי סבר ר' יוסי
דאורייתא או דרבנן וסובר רמב"ם דמודה ר"ל בהך ברייתא דסדר עולם דקתני אשר ירשו
אבותיה וירישתה קדושה א' וב' יש לה ג' אין לה ע"כ.

הרי דהגם דקסבר ירושה ב' קדושה לעתיד לבוא אעפ"י כן סובר דתרומה דרבנן והוי מטעמא
דכתב רמב"ם דכי תבואו אלא דקשה חדא מאי קא מוכח ר' יוחנן בפ"ח דיבמות דף פ"ב דר' יוסי
סובר תרומה בזמן הגה בארץ דאורייתא מהך דסדר עולם דתני אשר ירשו אבותיה וירשתה
קדושה א' ושנייה יש לה כו' ומכריח מינה דר"י פליג ארבנן בב' קנפות דילמא לעולם פרבנן ס"ל
דתרומה מדרבנן והגם דקדושה שנייה קדושה לעת"ל מטעם כי תבואו וכתב רמב"ם ביאת כולכם
בעינן ותו קשה מההיא דאמרנן ביבמות דפריה תלמודא אדר"ל דאמר אמתניתין דקתני ר' יוסי
ור' שמעון אומרים אנדרויגינוס פהן מאכיל את אשתו בתרומה אמר ר"ל מאכילה בתרומה ואינו
מאכילה בחזה ושוק ופריה הש"ס אמאי לא משום דהוי דאורייתא תרומה נמי דאורייתא ומשני
דתרומה בזמן הגה דרבנן ואומרו ואינו מאכילה בחזה ושוק מסיק דהכי קאמר ואינו מאכילה
בזמן דאיפא חזה ושוק ע"כ.

הרי דבזמן דב"ה קיים הוי דאורייתא בפשי' לכ"ע וכל הנהו מתניתין וסוגיית דמוכח מינייהו דהוי
דרבנן לא מיירי אלא בזמן הגה והכי מוכח ג"כ בפסחים דקאמר הגח לתרומה בזמן הגה דהוי
דרבנן וא"כ היכי קאמר רמב"ם דאפילו בימי עזרא בזמן הבית לא הוי אלא דרבנן ותו קשה
מההיא דגרסינן בגדה דף מ"ו להך דיתוויא דדחי אליבא דרב פהנא דסבר דהך ברייתא דסדר
עולם דר"י תני לה ולא סבר לה וקאמר הש"ס ה"נ מיסתברא דלא סבר לה ר"י להך דסדר עולם
מדתניא עיסה שנדמעה בשאור של תרומה ר' יוסי פוטר מן החלה סבריה מאן דאמר תרומה בזמן
הגה דאורייתא חלה דאורייתא ואי אמרינן דסובר ר"י תרומה בזמן הגה דאורייתא אתי דימוע
דרבנן ומפקיע חלה דאורייתא ודחי דילמא קסבר ר"י תרומה בזמן הגה דאורייתא חלה דרבנן
וכדאדהדר להו רב הונא בריה דר"י דאשכחינהו לרבנן דבי רב דקאמרי אפילו למ"ד תרומה בזמן
הגה דרבנן חלה דאורייתא שהרי ז' שנים דכיפוש וחילוק נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר
ואמינא להו אגא אפילו למ"ד תרומה בזמן הגה דאורייתא חלה דרבנן דתניא בבואכם כו' בביאת
כולכם ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לאו פוליהו סלוק ע"כ משמע דאי סבר ר"י להך
דסדר עולם נתחייב לומר דסובר ר"י תרומה בזמן הגה דאורייתא וממה דאמר רב הונא בריה
דר"י אפילו למ"ד תרומה דאורייתא חלה דרבנן כו' דתניא בבואכם כו' מוכח דלא בעי ביאת
כולכם בתרומה אלא בחלה.

תו קשה לי טובא היכן בא פסוק זה דכי תבואו בתרומה דכתב רמב"ם בקשנו כל החומש ולא נמצא דבר זה בתרומה כל עיקר: וראיתי להרב פס"ק משנה שפיר' דהך דסדר עולם סבר ביה ר' יוחנן דפי' הכין הוא קדושה ראשונה של האבות קדושה שנייה של יהושע והך בביאת כל ישראל הנת ולקחי נתתיב ר' יוחנן לאוכחי מינה דסבר ר' יוסי תרומה בזמן הגה דאורייתא ורבנן דפליגי עליה דר"י סברי קדושה ראשונה דיהושע ושנייה דעזרא כו' יעש"ב אין דרף זה ראוי למי שאמרו כי טפי נתברו הקושיות בסוגיות לדרף זה יותר ממה שהיו א' היכן אשפחן דאפליגו רבנן ור"י בדרשה זו אם פי' קדושה א' וכו' אבות ויהושע או יהושע ועזרא ומנא ליה לר' יוחנן לפרושי בההיא דסדר עולם דא' אבות ושנייה יהושע דבהכי נפק ליה דינא בתרומה דהניא דאורייתא לימא דא' יהושע ושנייה עזרא כפי דרשת רבנן והניא תרומה דרבנן.

והרואה יראה כמה דחוקים דברי הרב ז"ל מחילה מפבודו ולדידי חזי לי דרמב"ם הוכרח בפסקיה מעומקא דסוגיא חדא לר"ל הך דסדר עולם דאשר ירשו כו' מוכח להדיא דהוי דאורייתא והיכי קאמר ר"ל דתרומה דרבנן גם אמאי לא אותביה ר' יוחנן מינה ובהכרח לומר כמו שאמר בש"ס במסכת נדה כשרצו להוכיח דסובר ר' יוסי תרומה דאורייתא מההיא דאשר ירשו כו' ונדה תנא לה ולא סבר לה.

ותמצא דכתבו התוספות שם בד"ה לא פוליהו דה"ה דהוי מצי להקשות לר"ל נמי יעש"ב א"כ בהכרח לומר לכונת ר"ל דר' יוסי תנא לה ולא סבר לה. וקשה לפי זה אמאי לא הקשה ר"י לר"ל מינה דהא הא מלתא דתנא לה ולא סבר לה לאו שינויניא מעלייא הוא בשלמא סתמא דתלמודא איכא למימר פהך פללא דכל דליכא שינויניא רויחא לפעמים מעלים עין ולא מותיב מידי אלא רבי יוחנן לא הנה שתיק מלאותובי לבר פלוגתיה תו סובר הרמב"ם דלפום הך מימרא דרב הונא בריה דר"י מצינו למימר דגם בתרומה נמי איתא להך דרשא דבביאת פולקם דהא קרא אשוינהו פחדא לחלה ותרומה דכתיב בבואכם ראשית עריסותיכם וכו' פתוימת גורן פן תרימו אנתה ותנא נמי הכי בספרי דהשנה הפתוב כו' ומהשתא לא שניא תרומה ל"ש חלה ומצינו למימר דהגם דקדושה שנייה קדושה לעת"ל תרומה וחלה אמר קרא בבואכם והטעם דר"ל והיינו נמי טעמא דרב פהנא דלא הקשה ליה מההיא דר"י דתני משפא לעונת הגדרים תרומתו תרומה והיינו נמי טעמא דר' יוחנן דלא אותביה מברייתא דסדר עולם דהנה ידע הך דרשא דבבואכם וטעמיה דקסבר דלר' יוסי תרומה דאורייתא משום דקסבר ר' יוחנן דר' יוסי לית ליה דרשא דבבואכם ביאת פולקם ולא אתיא הך דרשא אלא לרבנן והוכרח למימר הכי מפח ההיא מתניתין דעיגול בעיגולים דמוכח מינה שפיר דתרומה דאורייתא דאי דרבנן מאי איריא דקתני עיגול בעיגולים דהוי פל שדרכו לימנות ליתני אפילו את שדרכו לימנות דכיון דהוי דרבנן אפילו את שדרכו לימנות נמי עולה אלא ודאי דסובר תרומה דאורייתא והך מתניתין ר' יוסי קתני לה כמו שכתבו התוספות ביבמות ד"ה אמר ליה ובזה הוכרח לומר דר"י לא דריש בבואכם ביאת פולקם ולא אתיא אלא ברבנן ומאי דקאמר תלמודא התיב בנדה ודילמא קסבר ר' יוסי תרומה בזמן הגה דאורייתא וחלה דרבנן לאו דוקא דאורייתא אלא שישפא דלישנא נקט משום דאמר בסמוך דסובר ר' יוסי תרומה בזמן הגה דאורייתא נקט לה אבל אחר האמת לפום דרשא דבבואכם ולפום ברייתא דספרי דמשנה חלה לתרומה הדרינו למימר דבין חלה בין תרומה שוים הם למאן דדריש בביאת פולקם ולא תיזדיק ג"כ ממילתיה דרב הונא דקאמר אפילו למ"ד תרומה דאורייתא דמשמע דמצינו למימר דחלה דרשינו בה בבואכם ביאת פולקם ולא בתרומה הא ליתא מטעמא דכתיבנא פדתניא בספרי אלא לפום מאי דאמור רבנן דבי רב דאפילו למ"ד תרומה דרבנן חלה דאורייתא מטעם דאשפחן

ז' שנים של פיבוש וכו' לזה קאמר איהו אדרבה איפכא ורבנותא דחלה מתרומה היא דחלה בה הוא דאמר רחמנא בבואכם ביאת פולקם ותרומה אתיא מינה ואי איפא מאן דחולק אינו יכול לחלוק אלא בתרומה אבל בחלה מיהא לא ימנע ולעולם כל דלא אשפחן מאן דחלק בהדיא לא מחלקינן ומפח ההיא דספרי מפרחי דלא שפא תרומה מחלה וכל דדריש בבואכם ה"ה תרומה ומהשפא סוגיא דיבמות פוליה משא ומתן הוי מקמי דאתא ר"ה בריה דר"י וסדית ההיא דבבואכם ביאת פולקם דהא ודאי דלא הנה ידיעה להו והווי סברי אדרבה פרבנו דבי רב אבל בטר דגלי לן ר"ה הו דבבואכם לאו הכי מתפרשא מלתייהו דר"ל ור"י ויהי פי' דפלוגתייהו ביבמות ר"ל אמר מאכילה בתרומה ואינה מאכילה בחזה ושוק פי' הגם דקדושה א' קדושה לעת"ל עכ"ז שאני תרומה דכתיב בה בבואכם ל"ש בזמנהבית ל"ש אחר החרבן וטעמא דקאמר ולא בחזה ושוק ה"ק אפי' בזמן דאיפא חזה ושוק דהיינו ב"ה קיים מאכילה בתרומה מטעם בבואכם וטעמא דר"ל דקאמר הכי בסברת ר"י מפח הו מתני' דעגול בעגולין דקתני דעולה ואי תימא דסובר ר"י דתרומה דאורייתא הנה ליה שדרכו לימנות ולא בטיל לדידיה דסובר כל שדרכו לימנות שנינו והוכרח לאוקומי אפילו בזמן ב"ה קיים כיון דבהכרח טעמו דר' יוסי הוא דכתיב בבואכם ביאת פולקם דהא לדידיה קדושה לעת"ל פדתניא בסדר עולם א"כ אפי' בזמן שב"ה קיים ותלמודא דלא משני הכי משום דלא ידע הו דבבואכם נדחק לפ' דבזמן חזה ושוק קאמר ור"י לפום מאי דסובר את שדרכו לימנות שנינו הוכרח מפח ההיא דעגול בעגולין לומר דסובר ר"י דתרומה בזמן חזה דאורייתא כדפרי' ודוקא לר' יוסי אבל לרבנו תרומה דרבנו היא כדקתני מתניתין דב' קנפות וקאמר ר"י אעפ"י שלא רבו וטעמא הוא מפח ההיא דבבואכם מוכרח ר"י לומר דרבנו סברי תרומה דרבנו מפח מתני' דב' קנפות דהגם דמוקמי' לה בדאיפא רבייא בהתר עכ"ז באיסור דאורייתא לא מהני דהא סובר ר"י כזית בכדי א"פ אסור ד"ת ולא מהני אפילו נתרבה היתר ומינה הוכרח לומר דסוברים חכמים דתרומה מדרבנו ופליגי אדר"י וטעמייהו מההיא דבבואכם וטעמא דר"י היא דמההיא דעגול בעגולין מוכח דתרומה דאורייתא מדלא קתני מלתא דהוי שדרכו לימנות ומשנה זו בשם ר' יוסי תנו לה כמ"ש התו' ומההיא דשני קנפות מוכח דרבנו פליגי וסוברים דתרומה דרבנו מדקא' שאני או' כו' ובמלתא דאורייתא לא אמרי' שאני אומר אפי' איפא רבייא וק"ל הלכה כר"י ובפלוגתא דר"י ורבנו ק"ל כסתם משנה דשני קנפות ובזה יעלו דברי הרמב"ם ע"נ דפסק דקדושה ב' קדושה לעת"ל ואעפ"י כן פסק דתרומה דרבנו ואפי' בימי עזרא שיהיה הבית קיים מטעם בבואכם והגם דלא כתי' אלא בחלה הא השנה תנא דספרי תרומה וחלה לכל ההלכות וכל מאי דיק' לה בש"ס דמשתמע מיניה דלא פהאי פסקא דע דהוי מקמי דאתגלייא הו ברייתא דבבואכם דסדית ר"ה בריה דר"י: דף ד' ע"א אלא טומטום ספיקא הוא וכו' ואימא קרא למעוטי ספיקא וכו' מהקא משמע דס' דאו' ד"ת פטור הוא ומאי דאמרינן ס' דאו' לחומרא לא הוי אלא מדרבנו ולהכי פרי' שפיר אצטרי' קרא כו' פי' כיון דספקא הוא פטור הוא בלא דרשת זכור' בשלמא אנדרוגינוס מין הוא בפ"ע ואתי קרא למימעטיה פי' היכי דלא תימא הרי אית ביה זכור' וקרי' ביה זכר אי לאו מיעוטא דזכור'.

דאי אמרי' דס' דאו' חייב מדאו' מאי פרי' אצטרי' ואימא דאי לאו מיעוטא הנה מחייבי' ליה מס' וליתי בתנאי אי זכר הרי זה כו' ואם נקבה הוי שלמים ולמ"ד גדרים ונדבות אין קריבין בי"ט ליתי במועד ואי משום סמיכה ליתי ולא לסמוך דסמיכה לא מיעפכא ומידי דהנה ערל וטמא דמשלחין קרבנותיהם והדעת נמי מחייב הכי וכי בשביל פרט מצוה דלא מעפכא ליפטור אינש מחיובא למאי דנימא השתא דס' דאורייתא חייב מדאו' אלא דראיתי להתוס' שפכתבו בפ"א או' מי

אצטריף קרא וכו' דכיון דלא מצי למיסמך עליה לא מצי לאתויי אפי' בח"ה על תנאי ולא אצטריף קרא למעוטיה ונהיאו ראיה מההיא דפרק האשה בפסחים דקתני ה' שנתערכו עורות פסחיהם ונמצא יבלת באחד מהם פטורים מלעשות פסח ב' וקאמר בש"ס מטעם דלא מצי למעבד סמיכה אשלים כו' יע"ש.

הרי דמשום סמיכה הגם דלא מיעבד לא מיחייבין ליה פיון דלא מצי עביד סמיכה והתם בפסחים הק' התו' בד"ה ה"מ דיעבד וכו' וז"ל וכי בשביל דשפא וכו' וי"ל דטוב שיידקה כו' יע"ש. משמע מדבריהם דדוקא משום דרנבם עושים שלא פהגן הוא דלא שרי' הא אי לא"ה הגם דעבוד חד או תרי שלא פהגן לית לן בה ומינה לס' דטומטום פיון דהוא לחודיה הוא דעביד שלא פהגן פי היכי דליעבד חיוביה וא"כ מאי מיתו תו' ראיה מהתם להקא ואולי דלא הנצרכו תוס' לומר דרנבם עושים שלא פהגן אלא לפי שעוברים על איסור פרת אבל במאי דקמן דליפא אלא עשה דקרנבן ראיה הגם דלא עביד שלא פהגן אלא איהו לבד לא מחייבין ליה.

ולמאי דפרי' דכונת הש"ס הוא פיון דמדאורייתא לא מחייבין ליה מס' למה אצטריף קרא למעוטיה אתי שפיר וה"מ למ"ד ספק דאורייתא לחומרא מדרבנן ולא מדאורייתא אבל למ"ד לחומרא מדאורייתא אצטריף הקא למעוטיה לפטריה ונהדרי' לדברי התוס' ומשמע לי דהתו' ס"ל דספק דאורייתא אסיר מדאורייתא דאלת"ה לו יהיה דסמיכה לא מיעבד לקרנבן פריף שפיר אצטריף קרא לספיקא פיון דספק הוא לא מיחייב נקיטי' דליפא לאכרוחי מסוגין דהקא למשמע מהקא דסובר הש"ס ספק דאורייתא שרי מדאורי' או אסיר.

והפ"ח סבר לאוכוחי הכי ממה דאמרי' בריש פרק בתרא דיומא גבי הך פלוגתא דר"י ור"ל בחצי שיעור אי הוי דאורייתא או דרבנן ואותביה ר"י לר"ל דסובר מדרבנן מדתניא פל שישנו בעונש ישנו באזהרה כו' וחצי שיעור הואיל ואינם בעונש יכול אינם באזהרה ת"ל פל חלב וכו' ודחי מדרבנן וקרא אסמכתא וקאמר הש"ס ה"נ מסתברא דאי ס"ד לדאורייתא כו' ספיקא אצטריף קרא לאתויי ספיקא ע"כ.

הרי דכוי הגם דהוי ספיקא לא אסיר אלא מדרבנן ע"כ יע"ש. ואיפא למידק בהך סוגיא למאי דפי' בה רש"י ותו' התם דעיקר קו' הש"ס דקא' אצטריף קרא לאתויי ספיקא דקמי שמיא גליא דהנה מצי למי' אי חיה אי בהמה ולא דמי לטומטום דאינו שנה כו' משמע דלא ק' אלא אמאי אצטריף וטפי הו"ל לאקשוני היכי מצי למי' איהו בעונש ונהרי אי קמי שמיא גליא דהוי בהמה בעונש נמי איתיה ואי חיה אפי' באזהרה לא להוי ואמאי פריף בכה"ג אצטריף קרא לאתויי כו' ליפרוק דע"מ דלא מצי לרבייה.

ונראה דהכי פריף אצטריף קרא לאתויי לאזהרה ונהלא איתיה גם בעונש דפשיטא ליה פיון דרבניה לאיסור דלא מצי למימר דלגבי שמיא גליא דחיה הוא דא"כ אמאי רבייה לאיסורים אלו וכיון דגלי קמיה דבהמה א"כ הוי בכלל העונש וכל דהוי בעונש הוי באזהרה ומינה שמעי' דמדרבנן הוא דהוי וקרא אסמכתא.

אלא דכד דייקנין שפיר משום הא לא אירי'א דאפי' דה"ק מכדי כו' ספיקא הוי פ' פד מחתי' ליה לדינא ספיקא הוי אבל לא שנתחייב לומר דתנא דמתני' בספקא קאי גביה דדילמא תנא מכרעא ליה מלתא דחיה הוא פי היכי דמכרעא מלתא באנדרוגינוס דספיקא הוי ואתאמר בתלמו' בבכורות דלס' ר' ישמעאל זכר ודאי ה"נ סובר תנא דידן דמין חיה הוא לא אסיר אלא מדרבנן דגורו ביה

משום שיש בו דברים דומה לבהמה ולעולם אי הוה ספיקא מדאורייתא נמי אסיר וטפי מסתבר לי לאוכוחי ממה דקאמר הש"ס ב"ת הכי משום הא לא איריאי קסבר כו' בריתא בפ"ע דאי לא תימא הכי הא דאמר ר' אידי וכו' אף כל לאתווי כו' פוי ספיקא הוא ואצטריף קרא לרבויי ספיקא אלא בריתא שאני ה"נ בריתא שאני ע"כ פי' לכשתאמר דבריה הוא שפיר אמרי' דאתי קרא לרבוייה באיסורא אבל לא רבוייה אלא לאיסור ולא לעונש ומינה אני דן דס"ס לא יצאה מין בריתא זו מקלל ס' דהא יש בה ס' אם בריתא זו בהמה או חיה וכדתני ר' יוסי בפרק אותו ואת בנו כו' בריתא בפ"ע הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין חיה אי מין בהמה ע"כ.

הרי דהגם דהוי בריתא נכנס בגדר הס' גם הסברא מחייבת לומר פן חדא א"כ מנ"ל דשרי באכילה פיון דלא בהמה ולא חיה הוא והתורה לא התירה אלא בהמה וס' דמההיא טעמא נמי אסרי' בשר אדם בעשה.

ותו דאי תימא דלית ביה שום צד לספוקי אם פן מנלן לרבוייה מפל חלב אי ליכא שום ספיקא ומינה מדחמינא דאתא קרא ש"מ דלא אסרי' ליה הרי ס' דאורייתא לקולא מדאורייתא וליכא לאקשוויי אצטריף קרא לאתווי ספיקא דאמינא הכא אמר כו' דהוי בריתא ישנה באיסור ולא בעונש ודוק.

נקיטי' ממה דדייקינן מהאי סוגייתא דספיקא דאורייתא לקולא מדאו' אלא דמההיא דקאמר הש"ס בפ"ק דחולין דף י"ח ע"ב מנא הא מלתא דאמור רבנן זיל ב"ת רנבא כו' אתיא מרישא דעולה כו' וניחוש דלמא ניקב כו' ואי תימא דס' דאו' שרי מדאו' אלא דרבנן הוא דאחמור ביה מאי קא מוכח מפל הני פיון דמדאו' בלאו טעמא דרנבא אלא נדאי דס' דאו' לחומרא מדאו' וכמו כן מוכיח הרשב"א בת"ה דף ק"ב מהכא להכריע דס' איסור ד"ת וכדדייקינן שפיר לאו מלתא היא ולעולם ס' דאורייתא שרי מדאורייתא אלא דכי אמרינן ס' דאורייתא מדאורייתא שרי אין הפונה בזה לומר דליכא ס' דהא חמינא דס' איכא אלא דאמינא דלא אסר רחמנא אלא לנדאי.

והכא דקא מייתי תלמודא דאזלינן ב"ת רנבא פי' ואל ספיקא הוא פל עיקר וסובר הש"ס דאי ס' הוי לא הנה קרא שרי לכתחילה לאתווי ספיקא דאיסורא קמיה ותדע דמאי דמייתי תלמודא ראיה דאזלי ב"ת רנבא הפונה היא דהוי בנדאי מהו דמייתי בחדא מהנהו ראיות דמפה אביו ואמו ואמר רחמנא קטליה ולחוש דילמא לאו אביו הוא כו' והתם פשי' דאי אמרי' ס' דאורייתא לקולא מדאורייתא נמי מצוי למימר אמאי קטלי' ליה דהא ספיקא הוי וספיקא לקולא ולא קטלי' ליה אלא נדאי דמאי דקא מוכח הוא דב"ת רנבא אזלינן למימר נדאי הכי הוא ואלו ספיקא נאי ליכא רנבא שרי מדאו' אי איתרמי ליה ומינה ישמע דמאי דמוכח מעולה ומפסח כו' הוא דאי ספיקא הוי לא שרינן ליה לכתחילה לאתווי נפשין לספיקא ותדע דהכי ממה דקאמ' בסיומא דמלתא דילמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ע"כ בשלמא אי אמרי' דמאי דקא שקיל וטרי הוי באיסור קל דבדיעבד שרי וקא בעי תלמודא לאוכוחיה דהיכא דאיכא רנבא ליכא שום דררא דאיסורא שפיר קא דחי ליה דילמא היכא דאפשר וכו' והיכא דלא אפשר לא כו' פי' פיון דליכא איסורא כ"כ פל דלא אפשר לא חיישינן אלא אי אמרי' דמאי דהנהו ס"ד לאוכוחי הוא דלא לימא דאסיר מן התורה וכי בהא מלתא מאי איכא למימר בהיכא דלא אפשר כו' וכי משום דלא אפשר עבדינן איסורא אלא נדאי כדכתיבנא והדרין למלתין דספיקא דאורייתא מדרבנן הוא דאסיר: שם ע"ב גמרא הערל והטמא פטורים מן הראיה בשלמא טמא דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה כו' ע"כ.

קשה ת"ל מ'דמנא דף ז' ו'ל ואין נראין לתצאין משום שנאמר פל זכורה מי שיכול לעלות עם פל זכורה יצאו אלו שאין יכולין לעלות עם פל זכורה ע"כ. ואולי שהטמא יכול לעלות עמם ודי שלא יגעו בו מה שא"כ המקמץ והמזרף כו' לפי שריחן רע דהגם דמרוחקים קצת אינם עולים מפני הריח א"נ אצטרף קרא לטמא דאינו אב הטומאה לטמא אחרים שיכולין לעלות יחד.

והרמב"ם בפ"ב מהלכות חגיגה פ"ב ו'ל וכן המזרף כו' הרי אלו מטהרין גופן ומלבושן ועולין בכלל ישראל ע"כ. וקשה אי איתא דמקמץ כו' ישנם בנקיון עצמן אמאי ממעטי להו בברייתא מפל זכורה ותנא אחרים אומרים המקמץ כו' פטורים מן הראיה דכתיב פל זכורה והלא שפיר מצי לעלות עם פל זכורה דכל דהוי בידיה למעבד חייובי מחייב ואולי דמיעוטן איתא שלא יעלו לתצאין דוקא הפונה היא שצריכין לעלות יחד דהכי משמע פל זכורה שיעלו יחד והיינו דדייק רבינו במלתיה נאמר ועולין בכלל ישראל ומאי דקתני במתניתא פטורין היינו דלא מצו כגון מי שאינו יכול לרחוץ גופו מפני הצניעה וכדומה ונמצא עדיין ריחו רע דלא לימא ליסק בדנפשיה קמ"ל דפטור הוא ולא אצטרף תנא לאשמועינן דחייב לרחוץ כו' דהרי חייב הוא בראיה ומי פטרו ריחיה פל דהוי בידיה לתמן חייב ודאי והרמב"ם דלא אמר הו דפטור אם לא מצי להסיר ריחו מעליו לא אצטרף כיון דלא מנה בחייבין אלא בהסרת ריחו דוק מינה דכל דלא פטור ולהכי דייק לומר בהאי לישנא הרי אלו מטהרין כו' ולא אמר בלשון זה חייבין לטהר עצמן לעלות דאז הנה אמין דחייבא קאמר פיטורא לא קאמר ומדקאמר הרי אלו מטהרין העיר פי אופן החיוב הוא דקאמר פאלו אמר בשיטהרו עצמן יש להם דין עליה וזהו וזה"ל אי הנה תנא דמתניתין אמר כה"ג לא הנה צריף למימר דפטורין דמוכן הוא: דף ו' גמרא בעי רש"י קטן חגר לדברי ב"ש וסומא לדברי כו' משמע דלא מיבעיא ליה בחגר אלא לב"ש אבל לב"ה לא קא מיבעיא ליה דפשי' כיון דאינו יכול לעלות ברגליו כו' וכן פרש"י ו'ל ה"ג קטן חגר לב"ש דלב"ה לא מיבעיא כו' יע"ש והרמב"ם פ"ב מהלכות חגיגה ו'ל ואם הנה קטן חגר או סומא כו' אינו בטוב לחנכו אע"פ שהוא ראוי לרפואה שאילו הנה גדול והוא כף הנה פטור ע"כ.

והרב משנה למלך תמה על הרמב"ם דאמאי הוצרך למיהב טעמא בקטן חגר כיון דבש"ס לא הוצרך להאי טעמא אלא לב"ש אבל לב"ה דקי"ל פנומיהו לא הוצרך להאי טעמא. ונראה לי דרבינו הוקשה לו בש"ס מאי בעי הש"ס אליבא דב"ש כיון דלית הלכתא פנומיהו ואינה משנה במקום ב"ה מפת קושיא זו קנים הגירסא שדחה רש"י דבין קטן חגר בין כו' לב"ה קא בעי וזה שנ"ט פדי לחזק גי' לב"ש משום דלב"ה לא מיבעיא לן וכו' נראה דאין הכרח זה הכרח פל עיקר דהא מה דחייבו ב"ה קטן שיכול לעלות ברגליו אינו אלא משום חינוף לחנכו פדי פשיהיה גדול ינה זהיר בדבר ולזה קא בעי הש"ס קטן חגר פי' שהיום הוא חגר אבל עתיד להתפשט מהו לב"ה דתלו מלתא ביכול לעלות ברגליו הנה הוא אינו יכול לעלות ותו דאפילו אם הנה גדול ועתיד להתפשט ס"ס השתא חגר הוא ופטור אפילו חגר ביום א' ונתפשט בשני פטור או דילמא כיון דטעמא דב"ה הוא משום לחנכו וקטן זה כיון דעתיד להתפשט ומתנתא דהשתא משום לחנכו לכשיגדיל היא אמרינן לא ליפקע מיניה תקנתא דחינוף דג"כ הוא צריף לה פקטן שאינו חגר ופשיט ליה כו' ודברי טעם הם אלו להרמב"ם ו'ל: דף ז גמרא לא יראו פני ריקם בזבחים אמה אומר כו' דין הוא נאמרה וכו' מוכח דעופות פסולות לקרבן ראיה והרמב"ם ו'ל בפ"א מהלכות חגיגה פ"ב ו'ל הראיה האמורה בתורה היא שתראה פניו בעזרה כו' וביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה כו' יע"ש ולכאורה נראה דזה הפך דברי הרמב"ם.

וְרֵאִיתִי שְׁכַתְבַּת מֶרֶן הַכ"מ מִשֵּׁם מְהָר"י קוֹרְקוֹס דְּלֹא גָרִיס בְּבְרִינְתָא עוֹפוֹת שְׁעוֹפוֹת ג"כ יִשְׁנֶם בְּכֻלָּל זְבָחִים וְהַקְשָׁה עַל דְּבָרָיו הָרַב מִשְׁנֵה לְמַלְךְ מָמָה דְּגָרְסִינוּ בְּמִסְכַּת זְבָחִים דְּף קי"ט וז"ל אָמַר רַב שְׁשֵׁת לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין מְנַחֵה בְּבִמָּה אֵין עוֹפוֹת בְּבִמָּה זְבָחִים וְלֹא מְנַחֵת זְבָחִים וְלֹא עוֹפוֹת ע"כ פ"י הָרִי מִימְרָא מְוִסְכְּמַת דְּאֵין עוֹפוֹת בְּכֻלָּל זְבָחִים וּבְזֵה לִיכָא פְּלוּגְתָא דְּתַנָּאִים פִּי מ"ד דְּעוֹפוֹת קַרְבִּין בְּבִמָּה לָאוּ מִשּׁוּם דְּסוֹבֵר דְּעוֹפוֹת בְּכֻלָּל זְבָחִים דְּהָא מְנַחֵת מְוִכְרַח אַתָּה לֹאמַר דְּלֹא הָווּ בְּכֻלָּל זְבָחִים וְקָאמַר דְּקַרְבִּים בְּבִמָּה אֵלֹא טַעְמוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא דְיִיק תִּיבַת זְבָחִים וְקָא גָמַר פֶּל דְּדָמִי לְשִׁלְמִים מַה שְׁלְמִים דְּבַר הַבָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה וְכַדָּאִי אָבַל אֵי הִנֵּה דְיִיק תִּיבַת זְבָחִים פְּשִׁיטָא דְּהָה מְמַעַט עוֹפוֹת דְּהָא לֹא אֲשַׁכְחֵן דְּפִלְיָגִי בְּהַכִּי.

וְתוּ קִשְׁה לִי לְדַבְרֵי מְהָר"י קוֹרְקוֹס לֹו יִהְיֶה שְׁנַצְצִידִיק דְּבָרָיו דְּעוֹפוֹת בְּכֻלָּל זְבָחִים ס"ס מֵאֵי דְּקָא גָמַר מְחַגִּיגָה דְּהֶדְיוֹט יִתְחַיֵּיב לְמַעַט עוֹפוֹת דְּהָא לִיתְנַהּוּ בְּחַגִּיגָה דְּהֶדְיוֹט וְנִרְאָה לֹאמַר דְּסוֹבֵר רַבִּינוּ בְּפִירוּשׁ דְּמַתְנִיתָא דְּלֹא דְרַשׁ מַה חַגִּיגָה הָאִמּוּרָה לְהֶדְיוֹט כּו' אֵלֹא מְקַמֵּי דְּדַרְשׁ דְּרַשׁ מַה חַגִּיגָה הָאִמּוּרָה לְהֶדְיוֹט בְּרֵאוּי לֹו כּו' תוּ לֹא דְרַשׁ דְּרַשְׁא קַמֵּייתָא מַה לְהֶדְיוֹט זְבָחִים וְטַעְמָא דְּמַלְתָּא מִשּׁוּם דְּבַתֵּר דְּדַרְשׁ דְּגִילּוּי מַלְתָּא שְׁאֲנוּ לֹוּמְדִים מְחַגִּיגָה הָאִמּוּרָה בְּהֶדְיוֹט הָוֵי מֵאֵי דְּחִזִּי לִיהַּ לְדַרְשׁ זֵה נִכְנָס גַּם עוֹלַת הָעוֹף שְׁגַם הוּא רֵאוּי לְגַבּוּהַ פְּעוֹלַת הַבְּהֵמָה וְלֹא נִתְמַעְטוּ אֵלֹא שְׁלְמִים וּמְנַחֵת שְׁאֵינֶם רֵאוּיִים לְגַבּוּהַ אֵלֹא קוֹמִץ מִן הַמְּנַחֵה וְחֻלְבַּ וְדָם מִהַשְׁלְמִים.

וּא"ת ס"ס אִמּוּי לֹא גָמְרִינוּ מְחַגִּיגָה ג"כ מִיַּעוּט הָעוֹף וְלֹאמַר מַה חַגִּיגָה דְּהֶדְיוֹט לֹא מֵיִיתִי מִעוֹף גַּם הָאִמּוּר בְּגַבּוּהַ לֹא מֵיִיתִי אֵלֹא מְזַבְּחִים לֹאוּ קוּשְׁיָא הִיא דְּכִינוּן דְּלִקְמוּד זֵה לֹא הָוֵי אֵלֹא גִילּוּי מַלְתָּא בְּעַלְמָא וְלֹאוּ דְרַשְׁא גְּמוּרָה פְּשִׁתְבָּא לֹאמַר מַה חַגִּיגָה הָאִמּוּרָה לְהֶדְיוֹט כּו' אִיכָא לְמִקְדָּחֵי מַה לְהֶדְיוֹט דְּבַעֲזֵי לְאַתּוּיִי מְחַגִּיגָתוֹ לְשׁוֹלְחַן גְּבוּהַ חֻלְבַּ וְדָם אֵי מֵיִיתִי חַגִּיגָתוֹ עוֹף אֵין לְגַבּוּהַ מִהֶם מִיַּדִּי תֹאמַר בְּגַבּוּהַ דְּכָל מֵאֵי דְּאֵיִיתִי בְּקַרְבֵּן רֵאִיָּה פְּלוּ לְגַבּוּהַ לֹא שְׁנָא עוֹלַת בְּהֵמָה לֹא שְׁנָא עוֹלַת הָעוֹף וְדוּקָא מְעִיקְרָא מְקַמֵּי דְּדַרְשׁ תַּנָּא דְרַשַׁת הָרֵאוּי לֹו וס"ד לֹאמַר שְׁהַדִּיקוּי שְׁאֲנוּ עוֹשִׂים רֵאוּיִת גְּבוּהַ לְחַגִּיגָה דְּהֶדְיוֹט הוּא שְׁמַצִּיאוֹת עַצְמוֹ שְׁמַכִּיא לְחַגִּיגָה הוּא שְׁיַבִּיא לְרֵאִיָּה וּלְפּוּם הָא מַלְתָּא שְׁלְמִים נְמִי מֵיִיתִי בְּרֵאִיָּה אָבַל לְפּוּם מֵאִידְקַתְנִי לְבַסּוּף שְׁהַלִּימוּד הוּא הָרֵאוּי לֹו בְּזֵה נִכְנָס הָעוֹף וְשִׁתְבָּא לְמַעַט מְחַמַּת שְׁאֵין פִּיּוּצָא בּוּ בְּלֵהֶדְיוֹט אִיכָא לְשׁוּנְוִי פְּדַכְתִּי מַה דְּלִיכָא לְשׁוּנְוִי הַכִּי מְקַמֵּי דַס"ד לֹאמַר שְׁהַלִּימוּד הוּא הָרֵאוּי לְכָל א' וְדוּק: דְּף ח' גמ' חֲזַקִּיָּה אָמַר טוֹפְלִין בְּהֵמָה כּו' תַּנָּיָא פְּנוּתִיָּה דַר"י ת"כ דְּחֲזַקִּיָּה כּו' הַרְמַב"ם בַּפ"ב מֵהַלְכוֹת חַגִּיגָה פְּתַב וז"ל שְׁלְמִי חַגִּיגָה בָּאוֹת מְמַעוֹת מְעַשֵּׂר ב' מְעוֹרְבוֹת עִם מְעוֹת חוֹלִין כּו' יַע"ש וּבְהַלְכָה שְׁלֹא חֲרִיָּה פְּתַב וז"ל יוֹצֵא אָדָם י"ח שְׁלְמִי חַגִּיגָה בְּמַעַשֵּׂר בְּהֵמָה כּו' יַע"ש.

וְקִשְׁה דְּהֵלֹא פְּסַק בְּסַמוּף שְׁאֵין יוֹצֵאִין י"ח חַגִּיגָה אֵלֹא בְּטַפֵּל בְּחוֹלִין. וְנִרְאָה שְׁסוֹבֵר פִּי מְעַשֵּׂר בְּהֵמָה דִּינוּ פְּחוֹלִין וְשִׁפִּיר קַרְיָנוּ בִּיָּה מִסַּת פִּינוּן דָּאָם נָפַל בּוּ מוּם הָרִי הוּא פְּחוֹלִין גְּמוּרִים וְגַם מִתְלַמוּדָא דְּקָא יִהִיב טַעְמָא דְּלֹא קַתְנִי יוֹצֵאִין בְּמַעַשֵּׂר בְּהֵמָה בִּי"ט מִשּׁוּם סְקַרְתָּא ש"מ דְּאֵי לֹאוּ הֵאֵי טַעְמָא הָוֵי תַנִּי לְהֶדְיָא יוֹצֵאִין בִּי"ט וְאֵי הִנֵּה תַנִּי הַכִּי הִנֵּה מְשַׁתְּמַע שְׁפִיר דְּבְשִׁלְמִי חַגִּיגָה קָאמַר דְּהָא לֹא מְפָרְשִׁי דְּקָאֵי אֲשִׁלְמִי שְׁמַחָה שְׁכַתְבַּת רַש"י אֵלֹא לְמֵאֵי דְּקַתְנִי וְשְׁאָר יְמוֹת כּו' הָוֵי אוֹמַר דְּבְשִׁמְחָה קָאֵי דְּאִיתְנַהּוּ בְּכָל יְמוֹת הַחַג מִשְׁא"כ אֵי הִנֵּה תַנִּי יוֹצֵאִין י"ח בִּי"ט בְּמַעַשֵּׂר בְּהֵמָה פְּשִׁיטָא דְּקָאֵי נְמִי אֲשִׁלְמִי חַגִּיגָה וְכִינוּן דְּכּוֹן הַשְׁתָּא נְמִי בְּשִׁלְמִי חַגִּיגָה מְפָרְשִׁינוּ לַהּ לְמִי שְׁלֹא חַג בִּי"ט הֵא' וּבְמֵאֵי אֵי בְּטַפֵּלָה הֵא תַנָּא לִיהַּ רִישָׁא אֲכִילָה א' מִן חוֹלִין כּו' אֵלֹא וְדָאֵי דְּלַתְשְׁלוּמֵי חוֹבַת שְׁלְמִי חַגִּיגָה קָאמַר וּמְעַשֵּׂר בְּהֵמָה דִּין חוֹלִין אֵית לַהּ לְהָא מַלְתָּא וְאֵי דְּחִית לֹאמַר דְּלֹא אַתָּא אֵלֹא לְאַסּוּר

מעשר בהמה בי"ט הכי הול"ל ואין עושין טפלה ממעשר בהמה בי"ט ודוק: שם ע"ב גמ' אָמר ר"ל הפריש עֶשֶׂר בַּהֲמוֹת כּו' הַרְמַב"ם ז"ל פֶּתַח בַּפ"ב מֵהַלְכוֹת חֲגִיגָה וז"ל הַפְּרִישׁ עֶשֶׂר בַּהֲמוֹת לַחֲגִיגָתוֹ וְהַקְרִיב מִהֶן מִקְצָתוֹ וּפְסֵק שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִקְרִיב הַשָּׂאֵר שֶׁהָרִי שִׁיִּיר אוֹתָם וְאִם לֹא פֶּסֶק אֲלֵא דַחְקוֹ הַיּוֹם וְלֹא יָכוֹל לְהַקְרִיב הַיּוֹם מִקְרִיב הַשָּׂאֵר לְמַחֵר ע"כ.

ק' פִּי סוּגְיָיִן דְּגַמְרָא מְסִיק דְּלֵא קֵאָמַר ר"י שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִקְרִיב אֲלֵא דְּוִקָא בְּסֵתָם אַבְל בְּמַפְרֵשׁ הַגַּם דְּאִיפָא שְׁהוּת חוֹזֵר וּמִקְרִיב וְקֵאָמַר הַש"ס ה"נ מְסַתְּבָרָא כּו' וְהַכ"מ פֶּתַח שְׁדַעַת רַבֵּינוּ בְּפִירוּי' הַסּוּגְיָא כִּפִּי ר"ח כּו' יע"ש.

וּדְבָרָיו ז"ל שֶׁלֹּא בְּדַקְדוּק אֲמָרוֹן אַחַר הַמְּחִילָה פִּי ר"ח מְדִין י"ט אַחֲרוֹן נִגַע בָּהּ וְרַבֵּי קֵא' שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִקְרִיב דְּמִשְׁמַע לֹא בִּי"ט אַחֲרוֹן וְלֹא בַחַה"מ וְתוֹ דְּאָמַר חוֹזֵר וּמִקְרִיב הַשָּׂאֵר לְמַחֵר לְהַדְיָא דְּבַהֲקָרְבַת חוֹל קֵא עֶסֶיק וּבָהּ קֵא שְׁרִי וְאָסַר וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים.

וְנִרְאֶה פִּי רַבֵּינוּ סוֹבֵר דְּמֵאֵי דְּקֵאָמַר תְּלַמוּדָא בְּמַפְרֵשׁ הֵינּוּ שְׁמַפְרֵשׁ טַעְמוֹ פִּי נִדְחָק וְלֹא הַקְרִיב כְּנֻלָּו וְלֹא שְׁשִׁיירָן בְּלֵא דְּחֻסָּק וְכַה"ג אִפִּי אִיפָא שְׁהוּת בַּיּוֹם חוֹזֵר וּמִקְרִיב וְאִי קֵא חוֹזֵינָן דְּלִיפָא שְׁהוּת נְמִי הו"ל כְּמַפְרֵשׁ וְאִפִּילוֹ סֵתָם חוֹזֵר וְתַרְנוּןִיָּהוּ כְּלָל רַבִּי בַמ"ש בַּתְּחִילַת דְּבָרָיו שֶׁהָרִי שִׁיִּיר אוֹתָם פִּירוּי' שְׁשִׁיירָן בְּכַוְנָה לֹא שְׁנַשְׁתִּיירוּ בְּאִיזוֹ סִיבָה וְגַמַר אומ' וְאִם לֹא פֶּסֶק אֲלֵא דַחְקוֹ הַיּוֹם וְלֹא יָכוֹל לְהַקְרִיב פִּי דַחְקוֹ דְּלִיפָא שְׁהוּת אוֹ אִיזוֹ סִיבָה שְׁמַנְעָתוֹ וּבְזָה נִכְלָל מַפְרֵשׁ נְמִי דְּהָא לִיפָא לְמִימַר דְּדוֹקָא לִיפָא שְׁהוּת דְּמַה תַּעֲנֶה בְּדִלִיפָא אוֹכְלִין דְּאִכְלִי לְהוּ אֲלֵא וְדֵאִי כָּל דְּאִית לִיה טַעְמָא ש"ד אֲלֵא דְּבַהֲקָא דְּלִיפָא שְׁהוּת אוֹ לִיפָא אוֹכְלִין דְּאִנָּן סִהְדִי דְּלֵא מְצִי נַקַר' סֵתָם וְשָׂאֵר עַכְבוֹת דְּלֵא מוֹכְחִי בְּעִי לִיה לְפָרוּשִׁי טַעְמָא לְצִאת מְכָלָל בַּל תּוֹסִיף וְלֹא נִרְאֶה לְרַבֵּינוּ לְפָרֵשׁ כְּפִירוּשׁ רְש"י דְּמַפְרֵשׁ הֵינּוּ דְּאָמַר בְּהַדְיָא לַיּוֹם א' דְּמַה בְּכַף הָא חוֹזֵינָן דְּלֵא הַקְרִיב בַּיּוֹם א' אֲלֵא וְדֵאִי מַפְרֵשׁ הֵינּוּ יְפָרֵשׁ טַעְמָא שֶׁלֹּא הַקְרִיב הַפֶּל בַּיּוֹם א' וְדוּק: פֶּרֶק ב' דָּף י"ו ע"ב גמ' ש"מ סְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ בְּעִי כּו' מְתִיבִי כּו' דֵא"ל אֲקִפוּ יַדְיָיִכוֹ כּו' מְהָקֵא מִשְׁמַע דְּמְסִיק דְּלַכ"ע בְּעִי סְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ.

וְהַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף פ"ט ד"ה וְאֲלֵא כּו' פֶּתְבוּ וְז"ל ס"ל סְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ בְּעִינָן וְכו' וּבְאִין דּוֹרְשִׁין פְּלוּגְתָא דְּתַנְאִי הִיא ע"כ. וְאֲנָא לֹא קֵא חוֹזֵינָא הָכָא פְּלוּגְתָא וְאִפִּי דְּאִמּוֹרָאִי וְאוּלִי דְּלִסְבָר' הַמַּק' דְּמוֹתִיב מְהָא דְּקִתְנִי לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ סוֹבֵר דְּר"י אִית לִיה דְּלֵא בְּעִי סְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ וְת"ק דְּפִלִּיג עֲלֵיהָ שְׁהוּא ר"י סוֹבֵר דְּסְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ בְּעִי וְלֵהֲכִי פְּלִיגִי בְּסְמִיכַת נְשִׁים וּמֵאֵי דְּקֵא מוֹתִיב לְרַמִּי ב"ח מְרַבֵּי יוֹסִי מְשׁוּם דְּמוֹקִי דְּזוּגוֹת כּוּלְהוּ סְבָרִי סְמִיכָה בְּכָל פָּחוֹ בְּעִי א"כ ר"י דְּסוֹבֵר דְּלֵא בְּעִי בְּכָל פָּחוֹ כְּמֵאֵן וְהַגַּם דְּמִשְׁנֵי תְּלַמוּדָא שְׁיִנוּיִי דְּחִיקִי נִינְהוּ וּמְשׁוּם הָכִי פֶּתְבוּ הַתּוֹס' דְּהוּי פְּלוּגְתָא דְּתַנְאִי וְא"ת דִּילְמָא סוֹבֵר דְּבִין לְר"י בִּין לְת"ק לֹא בְּעִינָן בְּכָל פָּחוֹ וּפְלִגְתִּיָּהוּ לְת"ק חוֹשְׁשִׁין לְאִסּוּר דְּמַחְזִי כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה בְּקַדְשִׁים וְר"י סוֹבֵר דְּרְשׁוֹת יֵשׁ לְהֵן לְעֲשׂוֹת בַּכַּה"ג.

י"ל דֵא"כ ק' מְנָא שְׁמַע ר"י מְמַלְתִּיה דְּת"ק דְּאִי בְּעִי לֹא מְצוּ עֲבוּד דְּהָא לֹא אָמַר אֲלֵא וְלֹא בְּנוֹת פִּי אִין עֲלִיָּהֵן חוֹבַת סְמִיכָה וְאִמֵּי פְּלִיג עֲלֻנְיָה אֲלֵא וְדֵאִי דְּסְבָרַת ת"ק הִיא בְּעֲלָמָא בְּדִין סְמִיכָה דְּבְּעִי בְּכָל פָּחוֹ וּמְדַאצְטָרִיף לְמַדְרֵשׁ בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נְשִׁים בְּזָה גִּילָה דְּעֵתוֹ דְּאִפִּי דְּאִקְפוּיִי יָדָא לֹא דֵאִי סְמִיכָה כְּהַלְכָתָא וּבְכָל פָּחוֹ לֹא הִנְה צָרִיף לְמִימְעֻטְיָה דְּהָא סְמִיכָה מְצוּנָה שְׁהוּ"ג הִיא וְכִיּוֹן דְּכֻן לֹא מְצוּ לְמִיעֲבַד סְמִיכָה דְּהָא עֲבוּד עֲבוּדָה בְּקַדְשִׁים וּבְזָה ר"י גּוֹפִיָּה פְּשִׁטָא לִיה אֲלֵא וְדֵאִי לֹא אָתָא ר"י אֲלֵא לּוֹמַר דְּאִפִּילוֹ בְּדָרְף דְּלִיפָא אִסּוּר דְּאוֹרְזִיָּתָא וְכַגּוֹן אִקְפוּיִי יָדָא וּפִירוּי' דְּהָא דְּקֵאָמַר ר"י בְּנִי יֵשׁ וְלֹא וְכו' לֹא דְּאָתָא קָרָא לְהָכִי דְּהָא פְּשִׁטָא דְּנְשִׁים פְּטוּרוֹת דְּמ"ע שְׁהוּ"ג הִיא אֲלֵא

הם דבריו ר"י דהוא סובר דנשים לא סמכי אפילו באקפת ידא ומטעם האמור וראיתי להתו' במנחות דף צ"ג בד"ה ידו ולא יד כו' שכתבו וז"ל וא"ת למה לי קרא למעט נשים בסמיכה ת"ל דהו"ל מ"ע שהז"ג כו' יעו"ש ולא תי' ולפום מאי דכתי' לא ק' מידי.

עוד נראה לתרץ קו' דאצטריף למעטם קרא בסמיכה דאי מטעם דהוי זמן גרמא לא מפטרי דהא קרבנות רשות הם דכתי' אדם כי יקריב ואעפ"י כן אמר רחמנא לסמוך ובהא מלתא דהבאת קרבן השנה התורה אשה לאיש כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות מעה"ק וז"ל א' אנשים וא' נשים ועבדים מביאין כל הקרבנות ע"כ וטעמא פיון דהבאת קרבן לאי זמן גרמא דכל אימת דבעיא מציא מ"ש אשה מאיש והרשות נתונה להם יחד איש ואשה ומעשה נשים כאנשים בהבאת קרבן וכי היכי דאנשים רשות הוא דהוי ואעפ"כ אמר רחמנא לסמוך ה"נ הנשים רשות ויסמכו קמ"ל.

עוד נראה דאצטריף קרא למעט נשים מהסמיכה משום דה"א פיון דה"מ דאמינא דמ"ע שהז"ג פטורות דוקא במצוה א' כגון תפילין וציצית פיון שהז"ג פטור אבל בענף מצוה כה"ג דהם עושות המצוה ומביאות קרבן לא פטרי' להו במכשירי מצוה משום דהו מכשיר הוי ז"ג ולזה פיון דאמ' רחמנא דנשים מייתו קרבן מסתמא ככל חקויתו ולא לייתי גרוע ונהגם דסמיכה דיעבד לא מיעקבא עכ"ז אשפחו דמשום צורך סמיכה פטרו חכמים ס' הבאת קרבן פסח דגרסינן בפסחים דף פ"ט גבי הו דתניא ה' שנתערבו עורות פסחיהם ונמצאת יבלת בא' מהם יצאו לבית השריפה ופטורים מלעשות פסח ב' ופריף בש"ס ונטרחו וניתו מותר הפסח וכו' ומשני משום סמיכה דאלו מותר בעי סמיכה כו' יע"ש הרי דמבטל האיף חובת ק"פ משום צורך סמיכה והיכי פטרינן לנשים מסמיכה הצריכה בקרבן שיזם כינד האנשים בהבאתו ויש שרצו לומר דהבאת קרבן הוי משהז"ג דהא אין זמן הקרבתם אלא ביום ולא בלילה והא בורכא היא דהא מאי דאנו דנין בו ז"ג הוא מאי דנשים עבוד לא מאי דכהני עבוד והבאת הקרבן מציא למייתי בכל עת וסמיכה שאנו דנין בה מצוה שהז"ג היא מצוה דנשים עבוד משא"כ שחיטה והקרבה הוי מלתא דכהני עבוד ומה ענין לאשה בזה שדודן בו ז"ג ונהגם פי בעיא דתהוי עומדת על קרבנ' הא מלתא אינה מתנאי ההבאה אלא רבנן הוא דאמרו הכי אבל מעיקר דין הקרבן ואפי' לכתחילה שולח אדם קרבנו וסמיכה זו צורכי קרבן ומכשיריו היא וכשאתה אומר שהאשה מביאה קרבן תתחייב לומר שתסמוך ת"ל בני ישראל למעטם מסמיכה וחיזו'ש הוא אלא דפ'ש גבן לעמוד על עמקן של דברים כפום מסקנא דמלתא במאי פליגי ת"ק ור"י.

והתוס' בעירו' דף צ"ו ד"ה מיכל פי' דפלוגתיהו היא דת"ק דר"י סובר דכל דאיכא דררא דאיסורא לא יעשו המצוה מי שפטור עליה ולהכי אמר דאין סמיכה בנשים אפילו באקפויי ידא וכמו כן תקיעה בר"ה איכא איסור דרבנן וכיוצא בזה יע"ש ור"י סובר דכל דאיכא איסור דאורייתא ודאי דלא אבל בהיכא דליכא אלא איסור דרבנן אי בעו נשים למעבד ש"ד ולהכי שרי להו לסמוך באקפויי ידא ולתקוע בר"ה פיון דליכא אלא איסור דרבנן ולדרף זה אשה פיון דמודה ר"י דאיכא איסור דרבנן בהאי אקפות ידא אמאי שרי להו ר"י בשלמא בת"ש ניחא ס"ס קא עבדי מצוה דישנה באנשים בחיוב ובהן ברשות אלא סמיכה דאקפויי ידא ליכא מצוה כל עיקר ואמאי שרינן להו למיעבד איסורא ואולי דסובר ר"י דרבנן מעי' לא אסרו איסור זה דמחזי פעובד עבודה בקדשים דנשים פיון דרשות להם לעשות סמיכה אי לאו דאיכא עבודה בקדשים פהאי מלתא דהוי באקפות ידא לא גזור וכמו כן בתקיעת שופר מעי' לא אסרו בנדון זה אלא דעדיין ק' לדבריהם היכא רמיזה בדברי ת"ק לאסור אקופי ידא ופליגי עליה ר"י וי"ל דדייק מלתא דקאמר

בני ישראל סומכים ולא בנות ישראל סומכות דאי פוננתו לומר בני ישראל חובה אבל בנות ישראל רשות הכי הו"ל למימר בני ישראל צריכין סמיכה ולא בנות ישראל ומדקאמר בכה"ג בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות משמע דקא אסר להו סמיכה ובהכי מתדייק נמי יתור תיבת סומכות בתרא דקאמר דלא הנה צ"ל ולהכי הבין ר"י דאתא לאסור אפילו סמיכה דאקופי ידא דאי לא אתא אלא לאסור סמיכה דבכל פחוהא לא אצטריך לדיוקי לה במלתיה פדאמרן דהא באומ' רשות אנא ידענא דכל דאיפא איסורא דאורייתא לא מצו עבוד אלא ודאי דלא אתא אלא לאסור אפילו באקופי ידא ורש"י בד"ה דף ל"ג ובעירוובין דף צ"ו פי' דטעמא דת"ק דאסר הוא משום דסובר דאיפא משום בל תוסיף יע"ש ומשמע דאפילו ליפא איסורא אפי' דרבנן אסר ת"ק דאל"כ מנ"ל לרש"י לפרושי הכי וליפא למימר דסובר דבסמיכה באקופי ידא ויהו ליפא מןחוש איסור אפילו דרבנן דהא רש"י גופיה פי' בחולין דף פ"ה וז"ל נשים סומכות רשות ואע"ג דלא מיתייבא ולא אמרינו עבודה עובדת בקדשים והכא נמי לא אמרי' מחללת י"ט היא ע"כ.

הרי דבסמיכה דמפלגי בה הוכרח רש"י לפרש דאיפא איסורא וא"כ דילמא לא פליג ת"ק עליה דר"י אלא משום איסורא דקא עבדי ולעולם משום בל תוסיף ליפא. וי"ל דרש"י הוכרח לפרש הכי מההיא דאמרו בעירוובין דף צ"ו אההיא דאמרו מיכל בת שאול דקא מנחא תפילין ואשתו של יונה שעלתה לרגל ודילמא ס"ל כר"י דאמר נשים סומכות רשות ע"כ ומוכח דלת"ק דר"י לא מציא למעבד והא ה"א ליפא איסורא ואעפ"י כן אסר ת"ק ולהכי פי' רש"י שם וז"ל נשים סומכות רשות דאין פאן בל תוסיף ע"כ נתפונן להעיר פי' מפאן בנה בנין טעמו דר"י דהוי משום בל תוסיף נמצאת אומר לכונת רש"י וז"ל דלת"ק אסור אפילו ליפא איסור דרבנן ולר"י מותר אפילו איפא איסור דרבנן והראיה מדש"י לאשה לתקוע ותקיעה איפא איסור דרבנן ודאוריית' נמי איפא בסמיכה באפילו באקופי ידא.

ולענין הלכה אי פסקינן כת"ק או כר"י למאי דקי"ל הלכה פסותם משנה ויתנן בר"ה דף ל"ג וז"ל אין מעפבין את התינוקות לתקוע וקאמר בש"ס וז"ל הא נשים מעפבין והתניא אין מעפבין לא תינוקות ולא נשים ומשני הא ר"י הא ר' יוסי כו' יע"ש.

א"כ סתם מתני' כר' יאודה ותו גרסי' בסופה דף מ"ב אמתני' דקתני מקבלת אשה לולב מיד בנה כו' קא' הש"ס וז"ל פשיטא מהו דתימא הואיל ואשה לאו בת חייובא היא אימא לא תקבל קמ"ל ע"כ ופיר' רש"י ונהר"ן וז"ל קמ"ל פנין דראוי לאנשים תורת פלי עליו ומותר בטלטול ע"כ טעמם שלא פירשו פנין דאי בעיא נטלה ליה למעבד ביה מצנה היא עצמה משום דהא סתם לן רבי כת"ק דר"י בההיא דר"ה דאין מעפבין את התינוקות וכו' ואי אמרי' ה"א טעמא משום דחזיא לה א"כ הדר רבי לסתומי כר' יוסי להכי פיר' מתניתין לטעמיה דת"ק דסתם לן תנא פנותיה תו בהכרח לפרושי מתני' אליבא דת"ק דאי אליבא דר' יוסי פשיטא מאי קמ"ל פנין דלדידה נמי חזי הא ודאי לא אצטריך לאשמעינן ה"א טלטול אלא לת"ק דר"י דאסר לה אעפ"כ לית ביה איסור טלטול פנין דחזי לגברי נמצאו אמרי' דאיפא נמי סתמא אחרים כת"ק דר"י ומשום הא נראה דהכי הלכתא.

והרשב"א בש"י ר"ה כתב לאלוהי פח סתמא דמתני' מפח פללא דקי"ל הלכה כר' יוסי אלא דסבר דלא אלימא האי סתמא פנין דמצ' למי' דלא איפוני רבי להכי והדר ביה הרב מפח תלמודא יע"ש.

ונראה מדבריו דחש לסתמא דמתני' טפי מכללא דהלכה כר"י אלא דהתו' הכריעו לומר הלכה כר"י מפח הנהו תרי עובדי דמיתתי בעירו' דמיכל בת שאול ואשת יונה ומעשה עדיף ונההו מוקי להו תלמודא כר' יוסי וכ"כ הרא"ש ונהר"ן.

והנה הא מלתא לא הוי הכרעה אלא לדבריהם ז"ל דאסיקו דבין סמיכה דאקופי ידא בין תפי' בין עליה לרגל איכא דררא דאיסורא אבל לס' רש"י דאמרי' דהנחת תפלין ועליה לרגל ליכא איסורא שפיר משוינו הנהו עובדי וסתמא דמתניתין תרנוייהו להלכה דהא לדעת רש"י ז"ל ת"ק דר"י אוסר אפילו ליכא איסור דרבנן דהינו בתקיעת שופר ובטלטול לולב אבל בקצה האחרון דליכא איסור לא אשפתן ליה דסתם לן פנותיה ולהכי סמכינן על הנהו תרי עובדי דמיכל ואשת יונה וככללין דהלכה כר"י ולפום האי פסקא אסרי' נשים לתקוע ולנענע בלולב ושר' להו לאנחי תפלין ולעלות לרגל דלס' רש"י ז"ל ליכא שום איסור בהאי וכל דכונסיהו פיצא בהו ונהרי"ף ז"ל ונהרמב"ם ממה שהעלו על ספר ה' דינא דמקבלת אשה מיד בנה כו' משמע דפסקו פסתמי דרבי דאי כר' יוסי פשיטא דהא לדידיה נמי קזי וכדכתי'.

אלא דממה שכתב הרמב"ם בפ"ד מהלכות שופר ונ"ל נשים ועבדים וקטנים פטורים כו' לפיכך אשה או קטן שתקעו בשופר השומע מהן לא יצא ע"כ. משמע מדבריו דקא משנה אשה לקטן דאי מפלגי בדינייהו הנה ליה להרמב"ם לאשמעינן דלא ראי זה כראי זה לענין תקיעת שופר דנשים אסיר להו לתקוע וקטנים מותר ונהגם דאיכא לדחות דסמך הרמב"ם על מ"ש שם באותו פרק גופיה דאין מעפבים את התינוקות כו' יע"ש לאו דחיה היא דמנה ליכא למשמע דנשים אסורות כמתניתין דדייק מינה הש"ס הכי ולא דיוקא אלימא דאיכא למימר דאורחא דמלתא נקט דתינוקות דרפן להתלמד לתקוע ולא הנשים אלא דס"ס ליכא הכרעה המסתפקת מדברי הרמב"ם לומר דשרי להו לתקוע.

גם בה' דינא דסמיכ' דאקפויי ידא לא גילה דעתו הרמב"ם ביה ונ"ל בפ"ב מהלכות מעה"ק הפל סומכים חוץ מחש"ו ועבד ואשה כו' ואין השליח סומך וכו' דכתיב ידו ולא יד אשתו כו' ע"כ.

הנה ממה דממעט לה בתח' בכלל חש"ו ובתר הכי מטעם שליח מוכח דמעט לה מסמיכת קרבנה וממעט לה מסמיכת קרבן בעלה פי היכי דלא תימא דידה פיד בעלה ובקרבן בעלה תסמוך קמ"ל והא מלתא דסתמא בסמיכה פדינה איירי דבכל פחו פמו שפסק שם הרמב"ם אבל סמיכה דאקופי ידא ליכא למשמע לה לאסור ולא להתיר ואולי דעת הרמב"ם היא דפשיטא דמתניתין דקתני לעשות נחת רוח לנשים פפשיטה וכדעת המק' דדעת ר"י היא דלא בעינן בכל פחו ומאי דעבוד נשים סמיכה מעלייתא היא דאל"כ מאי נחת רוח יש לנשים במילי דכדי גם ממה דפליג על ת"ק מוכח דסובר דלא בעי' בכל פחו דאל"כ דילמא ת"ק נמי לא אמר אלא בכל פחו.

גם מה שהקשינו לדעת התוספות אמאי שרי ר' יוסי איסור דרבנן שלא במקום קצת מצוה. גם לפירוש רש"י שאמר דטעמא דת"ק דר"י משום בל תוסיף הוי מלתא דחיקא וכמ"ש התוספות בעירובין בד"ה מיכל בת שאול ואמטו להכי סובר הרמב"ם ז"ל דפשיטא דמתניתין דפלוגתא דת"ק ור"י פדעת המק' דסובר ר"י לא בעי' בכל פחו ולהכי הוא דאמר דנשים סומכות דעבדי מצוה בסמיכה זו ואיכא לאוכוחי נמי הכי מההיא דאמרינן במסכת י"ט דף כ' ע"א ר' יוסי אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה בסמיכה עצמה כו' לא נחלקו אלא בתקף לסמיכה שחיטה ב"ש סוברים לא בעי' תקף לסמיכה שחיטה וב"ה סברי בעינן תקף וכו' יע"ש ומדלא מוקי פלוגתייהו משום שבות ש"מ דלא סבר דסמיכה בכל פחו ומלתייה דרמי ב"ח דסוגיין הווי כר"י דסובר בשבות דמצוה

פליגי וקוי"ל כר"י בְּהֵכִי דְמִשׁוּם שְׁבוּת פְּלִיגֵי וּמִיָּנָה אַתָּה לְמַד דְּסַמִּיכָה בְּכָל פְּחוּ וּמִהֲשֵׁתָא פִּינּוּ דְפֶסֶק הָרַמְבַּ"ם בְּסַמִּיכָה דְבַעֵי בְּכָל פְּחוּ מִמִּילָא אֵין מְקוּם לְאַשְׁמוּעֵי דִין אַקְפוּיֵי יָדָא דְהָא לָא קְאָמַר ר"י דְסוּמְכוֹת אֵלָא אֵי עֶבְדֵי מַצְנָה דְסַמִּיכָה וּדְלָא פְּדַחֲתִית הַש"ס.

וא"ת פִּינּוּ דְאֵנּוּ אוֹמְרִים דְהֵךְ דִּיחֻוּיָא דְקָא דְחֵי תַלְמוּדָא לְהֵיָא דְרַבֵּי יוֹסֵי לָאו דִּיחֻוּיָא הוּא וְעֵיקְרָא דְמַלְתָּא הוּא דַס' הַמְקַשָּׁה א"כ אַתּוּמְב רַמִי ב"ח וְהֵיכִי פְּסָקִינוּ הֶלְכָה דְבַעֵינוּ בְּכָל פְּחוּ פְּמוּ שְׁפַתְב רַבֵינוּ בַפ"ג מֵה' מַעֵה"ק וּבַפ"א מֵה' תְּגִיגָה.

הָא לָאו קו' הִיא דְכִינוּ דְאֵיכָא תַנָּא אַחֲרֵינָא דְסוּבְר דְפְּלוּגְתִיָהוּ דַב"ש וּב"ה מִשׁוּם שְׁבוּת וּמִיָּתֵי לִיה בִּי"ט וּפְסָק ר"י פְּנוּתִיה מֵה בְּכָה אֵי ר"י סוּבְר דְלָא פְּלִיגֵי מִשׁוּם שְׁבוּת וְסוּבְר דְסַמִּיכָה לָא בַעֵי בְּכָל פְּחוּ וְאֵה"נ דְהֵךְ מְצִי תַלְמוּדָא לְשַׁנּוּי דַר"י דְעַלְיָה קָאֵי מַלְתִּיה דְרַמִי ב"ח דְלָא כַר"י אֵלָא דְדַחֲקִי לְיִשְׁב אֶפִילוּ תִימָא.

נְמַצְינוּ אוֹמְרִים לְדַעַת רַבֵינוּ דְדַעַת ר"י הִיא דְסַמִּיכָה לָא בַעֵינוּ בְּכָל פְּחוּ וְלֵהֵכִי פְּלִיג עִם ת"ק דְאָמַר אֵין סַמִּיכָה בְּנָשִׁים וְאָמַר רְשׁוּת לְהֵם לְסַמְוֵה פִי סַמִּיכָה הָאֵמֻרָה בַתּוֹרָה וְלָא קִי"ל כַר"י בְּדִין סַמִּיכָה דְלָא בַעֵינוּ בְּכָל פְּחוּ מִפְּחַ הֵךְ דַר"י דְאָמַר רַמִי וּבַעֵיקְר פְּלוּגְתָא דַר"י וְת"ק אִם נָשִׁים עוֹשׂוֹת מַצּוֹת שֶׁהוּ"ג בְּנִדּוֹן דְבִיָּה מִשְׁתַּעֵי ר"י וּכְגוֹן תְּקִיעַת שׁוֹפָר וּנְטִילַת לׁוּלָב וְכָל פִּיּוּצָא בְּהֵם קִי"ל פְּנוּתִיה דְהָא מֵאֵי דְלָא קִי"ל פְּנוּתִיה בְּסַמִּיכָה הוּא מִשׁוּם דְסוּבְר דְלָא בַעֵינוּ בְּכָל פְּחוּ אֲבָל אֵי הֵךְ קִי"ל פְּנוּתִיה בַעֵיקְר דִין הַסַּמִּיכָה דְלָא בַעֵינוּ בְּכָל פְּחוּ הֵךְ שְׁרִינוּ בְּאַקְפוּיֵי יָדָא פִּינּוּ דְלָאוּ מִיָּדֵי עֲבוּד אִיהוּ נְמִי לָא קְאָמַר דְלַעֲבֹד וּמֵה דְלָא פְּתַב נְמִי בַפ"ב מֵהֶלְכוֹת תְּגִיגָה דְאֵי בַעֵי לָא מִיָּתוּ מִשׁוּם דְפְּשִׁיטָא מַלְתָּא דְלָא מִיָּתֵי חוּלִין לַעֲזָרָה וּפֶשַׁ גֶבֶן לְיִתּוּבֵי דַעֲתָא בְּהֵיָא דְאָמְרִינוּ בְּפֶרֶק הַחוּבֵל דֶּף פ"ז וּבַפ"ק דְקִדּוּשֵׁין אַר"י מְרִיש ה"א מֵאֵן דַא"ל הֶלְכָה כַר"י שְׁאָמַר סוּמָא פְּטוּר מִכָּל הַמַּצּוֹת וְכו' עֲבַדְנָא יוֹמָא טַב לְרַבָּנּוּ כו' יַע"ש וְקַשָּׁה לְסַבְרַת רַש"י שְׁמַפְרֵשׁ טַעֲמָא דַר"י דְהֵיָא דְבַנֵי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִים וְלָא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל דְאֵיכָא מִשׁוּם בַל תּוֹסִיף א"כ כָּל דְפְּטוּר וְעֲבִיד אִיסוּרָא עֲבִיד אִם כֵּן הֵיכִי הֵךְ נִחָא לִיה.

וְלְסַבְרַת הַתּוֹס' דְטַעֲמָא דַר"י דְמִיעַט בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִסַּמִּיכָה הוּא מִשׁוּם דְאֵיכָא אִיסוּר דְרַבָּנּוּ כְּבָר אָמְרִי שֶׁם בְּהַחוּבֵל דְרַבָּנּוּ חֲזִיבוּ סוּמָא בְּמַצּוֹת אֲבָל אִשָּׁה לָא חֲזִיבוּ מִשׁוּם דְמַנְכָר יִהְדוּתָא בְּשַׁאֲר מַצּוֹת שְׁחִיבּוֹת בְּהֵם מֵה שְׁאֵין כֵּן סוּמָא דְפְּטוּר אֶפִילוּ מִשְׁלָא הוּ"ג א"כ בְּמֵאֵי מִיָּנְכָר יִהְדוּתָא וְלִזְה חֲזִיבוּהָ אֲבָל לְסַבְרַת רַש"י דְסוּבְר ר"י דְאֵיכָא מִשׁוּם בַל תּוֹסִיף לָא מַצּוֹ רַבָּנּוּ תַקוּן לַעֲבֹר עַל הַתּוֹרָה וִי"ל דְכֻנְתָּ רַב יוֹסֵף הֵכִי הִיא דְהָא קִי"ל ר"י וְר' יוֹסֵי הֶלְכָה כַר' יוֹסֵי וְכִינוּ דְכֵן בְּמֵאֵי דְאֵיפְלִיגוּ בְּהֵיָא דְבַנֵי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִים הֶלְכְתָא קִיָּמָא וְאַזְלָא כְּרַבֵי יוֹסֵי פְּכַלְלִין וּמִהֲשֵׁתָא מֵאֵן דְאֵימָא לִי הֶלְכָה כַר"י בְּפְלוּגְתָא דְסוּמָא כו' פִי לְהֵיָו דְלַפּוּם בַר פְּלוּגְתִּיה דַר"י שְׁהוּא ר"מ קִי"ל הֶלְכָה כַר' יְאֻדָּה דַר"י וְר"מ הֶלְכָה כַר"י וְלַפּוּם מֵאֵי דְסַתֵּם לָן תַנָּא דְלָא כַר"י כְּדַקְאָמַר תַלְמוּדָא בְּהֵךְ פְּסָקָא מַתְנִי דְלָא כַר"י וְקִי"ל הֶלְכָה כְּסַתֵּם מִשְׁנָה וְסַפּוּקֵי הֵךְ מְסַפְקָא לְרַב יוֹסֵף אֵי מְכַרִיע הֶלְכָה כְּסַתֵּם מִשְׁנָה אֶפִילוּ לְגַבֵי פְּלָלָא דְקִי"ל ר"י וְר"מ הֶלְכָה כַר"י אוּ יְכַרִיע דְהֶלְכָה כַר"י לְגַבֵי ר"מ אִפִי פְּנֵגֵד סְתָמָא דְמַתְנִי וְלִזְה הוּא דְקְאָמַר מַעֵיקְרָא מֵאֵן דְאָמַר לִי הֶלְכָה כַר"י וְלַבְסוּף אָמַר מֵאֵן דְאָמַר לִי אֵין הֶלְכָה כַר"י פִּינּוּ דְאֵיכָא פְּנִים לְכָאֵן וְלְכָאֵן: דֶּף י"ז גְּמָרָא אָמַר ר"א כו'.

כְּתַבוּ הַתּוֹס' ד"ה אֶף חָג כו' וְז"ל אֶתֵיָא רַאב"י וְר"מ דְאֵלוּ לַת"ק וְכו' יַע"ש גְּרַסִינוּ בַר"ה דֶּף ד' וְז"ל ת"ר חֲזִיבֵי הַדְּמִין וְהַעֲרַכִין כו' צְדָקוֹת מַעֲשָׂרוֹת כו' לְקַט שְׁכַחָה וּפְאָה פִּינּוּ שְׁעַבְרוּ עַלֵיהֶם שְׁלֵש רְגָלִים עוֹבְר מִשׁוּם בַל תֵּאָחֵר ר"ש אוֹמַר כְּסַדְרָן וְחַג הַמַּצּוֹת תַחֲלָה ר"מ אוֹמַר פִּינּוּ שְׁעַבְר

עליהם רגל אחד עובר ראב"י אומר שגני רגלים ראב"ש אומר פינן שעבר עליהם חג הסוכות מ"ט דת"ק למה לי למהדר וילמכתב בחדג המצות ובחדג השבועות כו' לבל תאחר ור"מ מ"ט דכתוב ובאת שמה ונהבאתם ורפנן ההוא למצנה כו' וראב"י מ"ט דכתוב במועדיכם מיעוט מועדים שנים כו' ופריה הש"ס לר"מ וראב"י האי בחדג המצות כו' מאי דרשו ביה כדר"א דא"ר אושעיא מנין לעצרת כו' יע"ש.

מהכא משמע דלראב"י לא דרשינן מהאי קרא הג' פעמים לענין איחור הנדר וכוונתיה קאי ר' אושעיא וקשה ממאי דגרסינן בסופה דף מ"ז ע"ז עלה דהיה מתני' דקתני הבכורים טעונים קרבן כו' ולינה אמרינן ודילמא ראב"י היא ע"כ וקבל הש"ס דחזיה זו וילדברי התוס' שכתבו פאן דלראב"י לא דריש הך דרשא דופנית כל פונות כו' א"כ בכורים מנא ליה דטעונים לינה אם לא שזאמר דדריש ופנית כל פונות בשלמא למאי דכתבו התו' בפ"ד דסופה דף מ"ז ד"ה לינה ובפ"ק דר"ה דף ה' ד"ה מה חג בפי' דמאי דאמר דאמ' בפ' דם החטאת עשאן הכתוב בוקר א' שצריף לינה כל ז' ימי פסח אתי שפיר האי דאצטריף להקש סוכות לומר שגם בה צריף לינה כל ימי החג אלא למאי דפי' התם ובפסחים דף צ"ה דלא בעי אלא לינה א' ומה שעשאן הכתוב בוקר א' היינו שאם לא לן אתמול ילין היום קשה ותו ק"ל דלא מציינן למימר דהקש דחדג הסוכות אתא ללון כל שבועה, א"כ עצרת נמי צריף לינת ז' בעצרת.

גם מדברי התוס' הכא שכתבו ת"ק ור"ש וכו' נפקא להו מופנית משמע דסוכרים דלא בעינן אלא לילה א' דאי כל ז' הא מלתא לא נפקא מופנית וכמו שכתבו בסופה. והרמב"ם בפ"ג מהלכות בכורים פתב וז"ל הבכורים טעונים לינה כו' ילין שם ויחזור למחר לעירו שזאמר ופנית בבקר וכו' כל פונות שאתה פונה מן המקדש לכשתבא לו לא יהיו אלא בבקר כו' יע"ש.

פסק רבינו דרף כלל שעל כל ביאה שביא למקדש צרי לינה ובה' החגים לא רשם דין לינה בהם. ונראה שסמך על הכלל שכתב פאן בהלכות בכורים וגי' לנה הרב מאמצעות דבריו דחייב לינה בבכורים גמרינן לה מדרשת ופנית כל פונות וגי' דעתו מתוך זה דבבב"ם לית להו דין לינה זולת מה שזשמע מדרשא זו ומהשתא הך דרשא דר' אושעיא לא פסקה רבינו ממ"נ אי ללינה א' קאמר הרי מפיק לה רבינו מופנית ואי לז' לילות קאמר דבעינן לינה כל ז' לא פסקה הרמב"ם.

וקשה לדעת הרמב"ם ז"ל אמאי לא פסק כר"א דהא מיייתי ליה סתמא דתלמודא בלא חולק. עוד ראיתי שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד ממעה"ק וז"ל אחד נדרים ונדבות כו' ומתנות עניים וכו' מ"ע להביא הפל ברגל שפגע בו תחלה שזאמר ובאת שמה כו' עברו עליו ג' רגלים ולא הביא הרי זה עובר בבל תאחר ע"כ פסק רבינו כת"ק דברייטא.

וקשה אמאי לא פסק כראב"י דקי"ל הלכתא פנונית דמשנתו קב ונקי ואפילו בברייטא ואפילו נגד רבים לדעת הרא"ש. והנכון בעיני לומר דמאן דגמר סוכות מפסח לא דריש ופנית וכדברי התוס' דסוגיין ועיקר ותמצא דתנא דספרי דדריש ופנית לרבנות כל פונות דריש קרא דחדג המצות וחדג השבועות כו' לעבור בכל תאחר וז"ל הספרי ופנית מלמד שטעונין לינה אין לי אלא אלו מנין לרבנות עופות ומנחות יין לבונה עצים ת"ל ופנית כל פונות שאתה פונה מן בקר ואילף כו' בחדג המצות ובחדג השבועות אין ת"ל חג הסוכות שבו מדבר הכתוב אלא מלמד שאינו עובר על כל תאחר עד שיעברו כל רגלי השנה ע"כ.

נמצא שמי שדורש מופנית כל פונות דורש קרא דבחג המצות כו' לבל תאחר ור' אושעיא דדריש לינה לחג הסוכות מחג המצות לא דריש כל פונות וראב"י מוקי ליה תלמודא כר' אושעיא ומינה אפה למד דלא בעי לינה אלא בפסח ובמוקש אליו ומהשתא הא דתנו הבכורים צריכים לינה בהכרח דאיתא דלא כראב"י וכדקאמר הש"ס התם בסופה עלה הכי נמי מסתברא דרבי יהודה היא ומה שדחה התם תלמודא הוי דחויא דלא קאי הכי ומהשתא תלמודא לא חש להשיבו דהוי מלתא דפשיטא דראב"י לא סבר לינה בבכורים ואי נמי התם עד השתא לא אסיקו ליה לראב"י כר' אושעיא ולהכי לא משני ליה מידי ואה"נ למאי דמסיק הש"ס דראב"י כר' אושעיא לא דחי דילמא ראב"י ומהשתא יאיר נתיב פסקי דהרמב"ם בין מה שפסק בפ"ג מהלכות בכורים בדין לינה דלא מחלק בין המביא קרבן בימי החול לחגים בין מה שפסק בפ"י ד"ד מה' מעה"ק בדין בל תאחר דטעמא הוא דכיון דסתם לו תנא במשנה בבכורים דטעוניהם לינה אונא הא דתנא בספרי דכל פונות ודלא כרבי אושעיא דאי כרבי אושעיא דוקא פסח לפום האי סתמא נפקי לן תרי פסקי דדינים חד דבעי לינה לכל ביאה שיבא למקדש והיינו מה שפכת הרמב"ם בפ"ג מהלכות בכורים וחד דינא דאינו עובר משום בל תאחר אלא בעבור עליו ג' רגלים ודלא כראב"י דקאמר תרתי ודריש מ"ש הפתוב בחג המצות כו' לדרשת רבי אושעיא דקאמר תלמודא בר"ה דף ד' ונהגם דקי"ל כראב"י אפילו לסכרת הרא"ש דוקא נגד רבים אבל הכא איכא רבים ואיכא סתם משנה דהא בברייתא רבים הם דסוכרים דקרא דבחג המצות אתא לעבור עליו בכל תאחר בג' רגלים ת"ק ור"ש דבעו ג' רגלים ולהכי פסק כסתם משנה וסתם ברייתא דספרי שהבאתי לעיל ודרבים נגד ראב"י: וראיתי להרב הפופלא בעל משנה למלך שפכת על דברי רמב"ם ונ"ל לא מצאתי מקום לדין זה שיהיה כאלו עשה כו' ע"כ יעש"ד.

והנה ממאי דקתני ברייתא קתני צדקות ומתנות עניים דקאי עליהו בכל תאחר ובהו מתניתין פליג ר"מ וסובר דבחד רגל עובר עליהו ומייתי טעמא דכתיב ובאת שמה ונהבאתם שמה ופריה הש"ס ורפנו ומשני ההוא לעשה ומשמע ליה להרמב"ם דמדברי מאיר נשמע לרפנו כי היכי דלר' מאיר דנהבאתם שמה גם במתנות עניים כמו כן רפנו איכא למדחי דילמא דוקא ר"מ הוא דמוקי ליה גם במתנות עניים משום דסובר דקרא דנהבאתם שמה אקרא דלא תאחר סמיה ובהו קרא דרשו ביה ג"כ מתנות עניים כדאיתא בברייתא משא"כ רפנו דלחודיה קאי ולעשה הוא דאתא הא לא אדכר בהאי קרא מתנות עניים ואולי מציינו למימר דמסתמא לא פליגי רפנו ור"מ ג"כ בעשה דמתנות עניים וזה דוחק ותמיהה לי טובא בדברי רמב"ם בהאי פסקא דדינא דכתב ונ"ל עברו עליו שלש רגלים ולא הביא קרבנותיו שגזר או שהתנדב או שלא נתן הערכין והתרמין והדמין הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר לא תאחר ע"כ.

ואיכא למידק אמאי הוצרך לחזור על הפרטים אחר שקבר הזכירם בסמוך וממה דקא חזינו דהשמיט ולא הזכיר מהפרטים שהזכיר ברישא דחייב עשה ש"מ דלהכי הוא דאתא לו' דאינו עובר בל"ת אלא על אלו שהזכיר ושלל מעשרות ומתנות עניים ודברי תימה הם דהלא בהדיא איתא בברייתא דעובר עליהם בכל תאחר אחר ג' רגלים ותו דגרסי' התם על הך מתניתין ונ"ל מנה"מ דת"ר פי תדור נדר כו' לה' אלוקיהו אלו צדקות ומעשרות ובכור מעמך זה לקט שכחה ופאה כו' ע"כ.

הרי דדרשי' מתנות עניים ומעשרות מקרא דלא תאחר. והנה נראה לומר דרמב"ם פסק כהו מתניתין דקא מייתי תלמודא אח"ז ונ"ל מוצא שפתיך זו מצות עשה תשמור זו מצות לא תעשה

ועשית אזהרה לב"ד שיעשוך פאשר נדרתו זו נדר לה' אלהיך אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים נדבה כמשמעה אשר נדרת אלו קדשי בך הבית בפיה זו צדקה ע"כ.

הרי דלא קתני הכא אלא נדרי קדש שהם קרבנות ונדק הבית וצדקה שישנם בלאו ועשה וכל הני דקתני בבבביתא זו מיייתי להו רמב"ם והצדקה גם כן הגם שלא כתבה בפ' י"ד מהלכות מעה"ק כתבה בפ"ח מהלכות מתנות עניים מטעם דחלוקה בדינה דהצדקה עובר עליה בלאו מיד משא"כ שאר הפרטים דאינו עובר אלא עד ג' רגלים וכדמפרש רבא עלה דמתניתין וז"ל אמר רבא וצדקה מחייב עליה לאלתר ע"כ.

ומהשתא הגם דבהך בבביתא קתני דעובר גם על המתנות עניים ומעשרות דמשמע אפילו מעשר א' שאין בו קדושה עכ"ז פיון דבבביתא זו לא הונפרו לא קי"ל הכי ונהגם דתלמודא קא פריה עלה למה לי מלא תאחר נפקא וכו' לא תידוק מינה דתנא דמוצא מודה בכל הנהך דרשות דדריש תנא דאם נדר או נדבה אלא דהא מיהא אמר קרא כי תדור נדר וכו' לא תאחר ולמה לי תרי לאונן ולעולם לס' תנא דמוצא לא מחייב בלאו אלא על אותם הדברים האמורים בבביתא והם דברי רמב"ם ז"ל ומה שאמרו התם באותו דף ע"ב וז"ל בעי ר' זירא יורש מהו כבל תאחר וכו' ת"ש דתני ר' חייא מעמך פרט ליוורש ופריה וקא מעמך מבעי ליה זה לקט שכחה ופאה קרי ביה עמך וקרי ביה מעמך ע"כ הרי מדפריה מינה משמע דאלימ' ליה לסתמא דתלמודא דרשות מתנות עניים דדריש תנא דכי תדור י"ל דהכי קאמר וקא מעמך מבעי ליה כו' ודייקינן מהכא דתנא דר' חייא סובר דלא כתנא דכי תדור ומשני דילמא ככ"ע וקרי ביה עמך כו' ואחר ההשקפה לא היא דפשיטא דלא פליגי מתנביתא דכי תדור עם מתנבית' דמוצא ובהדדי מתנוו להו בספרי וטעמא דלא קתני במתנביתא דמוצא מעשרות ומתנות עניים לפום צריכותא דעביד תלמודא לקרא דלא תאחר עם קרא דמוצא לא ק' מידי דהא מוקי דתלמודא קרא דמוצא שפתיה לאמר ולא אפריש ואצטרף דס"ד דבור לאו מלתא הוא קמ"ל לפום האי טעמא לא בעי קרא למימר מעשרות ומתנות עניים לחייבו להפריש דהא מקרא מלא דבר הכתוב מ"ע להפריש המעשרות ולהניח לקט שכחה ופאה לעניים וחייב הפרישתם אינה מחמת דיבורו ולא אצטרף קרא אלא ליתנם והוא מה שאמר בפסוק לא תאחר וזה ברור ולא פליגי בבביתא.

וליישב דברי רמב"ם ז"ל נראה דנפקא ליה ממאי דאמר הש"ס וז"ל אמר רבא וצדקה מחייב עלה לאלתר מ"ט דהא קיימי עניים פשיטא מהו דתימא פיון דבענינא דקרבנות פתיבא עד דעברו עלה ג' רגלים כקרבנות קמ"ל דהתם הוא דתלינהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכיחי עניים ע"כ.

משמע דכל דאיכא בעל דבר קמיה דאליו הוא חייב לתת חייב לאלתר ומינה למתנות עניים ומעשר א' דלוי' דאיכא קמיה חבירו שעליו מוזהר לתת לו לא תלי ברגלים ותדע דקאמר הש"ס פשיטא דאי קיימי עניים דמחייב לאלתר והוצרך לשנויי דסד"א וכו' הא לאו הכי פשיטא דמחייב לאלתר נמצינו אומרים דכל מלתא דקיימא בנתינה לחבריה אי קאי קמיה מיחייב לאלתר ודין זה כתבו רמב"ם בפ"ח מהלכות מ"ע וז"ל האומר הרי עלי סלע לצדקה כו' חייב ליתנה לעניים מיד ואם איחר עובר כבל תאחר ע"כ.

ומינה אפה למד לכל שחייב לפרוע לו מדין שמים פגון מתנות עניים ומעשר א' הניתן ללוי אם ישנו למקבל ולא פרע שישנו כבל תאחר ולא הוצרך רמב"ם לפרש משום דמוכן הוא הדבר וכדקאמר הש"ס אמלתיה דרבא פשיטא ואם ליתיה למקבל אינו עובר ונהגם דתנא תני מתנות

עניינים וצדקות בכרייתא דג' רגלים הא אתא רבא ופירשה דלא לתר הוא דמחייב ולא תנא ג' רגלים אלא אשארא דתנא במתניתין ומעשרות דקתני מתני' מייירי במעשרות הנתינים לזולת כגון מעשר א' או מעשר עני אבל מעשר שני ומעשר בהמה לא באו לחייב כל תאחר דהא דידיה הוא ואין צורך בו מאמר תשלומין ליאמר עליו מאמר לא תאחר לשלמו ונהגם דבפסיקתא קתני להדיא בכרייתא דלא תאחר וז"ל ומעשרות דכתיב וכל מעשר הארץ כו' ע"כ דמוכח דבמעשר ב' משתעי בהכרח לומר דאסמכתא בעלמא ותדע דקתני התם בהדי מעשרות הפסח ומה שייכות יש לקרובן פסח בלא תאחר אלא תנא סמך לכל הקרבנות בהאי קרא והמשפיל יבין דאין דינם נכלל בלא תאחר לשלמו דהא אין פסח בתשלומין אם עבר יום י"ד וכמו שאנו אומרים גם כן בדין ההצדקה דאין דינה שנה להאמורים בפסוק אלא דהתנא כלל הכל ה"נ אמרינן דנקט מעשרות לענין העלאת מ"ש לירושלם שצריך להעלותו אבל אינו נכנס בגדר מאמר לא תאחר לשלמו לעבור בלאו בגבול ג' רגלים ומה שכתב רמב"ם דעובר עליהו בעשה ברגל א' דין זה עיקרו בפסוק ובאת שמה ובהבאתם שמה וכו' דמצנה הכתוב להביא את כל נכסי קדשים שיש ביזו ושם הזכיר להדיא מעשר בהמה ומעשר דגן כדקתני ר' עקיבא וז"ל ומעשרותיכם בב' מעשרות הכתוב מדבר מעשר דגן ומעשר בהמה ומשמע מעשר דגן בין מעשר הנתינת לזולת שהוא מעשר א' בין מעשר הראוי לבעלים בירושלם שקבע לו המקום זמן בבואו למקום ואם לא הביא בטל עשה ולזה כתב רמב"ם אחר נדרים כו' ומעשרות פי' כל מין מעשר ומתנות עניים וכו' ונהגם דמתנות עניים לא רמיזי בהאי קרא דנהבאתם שמה סובר רמב"ם מידי דהנה אמעשר א' שניתן ללוי שצאמר בפסוק מעשרותיכם ופירש ר' עקיבא מעשר דגן וליכא לדחויי דילמא מעשר שני קאמר דמאן פלג לך סתם קאמר ומעתה לא שניא ג"כ שאר נדרים הנתינים לעניים ומה שכתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות מתנות עניים אם אין עני יפריש ויניח עד שימצא עני דמשמע תו לא צריך מידי לא היא דסמך על מה שכתב פאן במתנות עניים מ"ע להביא ברגל א' ואתא בכלל מתנות עניים וא"ת מנ"ל לרמב"ם שפירש מיד דמשמע מדבריו דלא קבע זמן הא לאו קושיא היא דמן הראוי הוא להפריש מיד אלא שאינו עובר בעשה אלא עד עבור רגל א' לזה אמר יפריש ולא קבע לו זמן ולעולם אינו עובר בעשה עד שיעבור רגל א' וסמך על מ"ש בפ' י"ד מהלכות מעה"ק: שם ע"ב גמ' איזה חג שאתה קורא וקוצר בו כו' לפום מאי דכתיב בכמה דוכתי בהוכחות דכל דהתורה התירה בפ' לא מצו רבנן למיגזר עליה איסור לא תקשה מהכא למאי דכתבו התוס' בד"ה אלא לאו כו' דמדרבנן אסור במלאכת יום טוב וזהו הכא דהתורה התירה יום טוב במלאכה די"ל דהכא לא אתא קרא לשרויי אלא לאשמועי' תשלומין לאחר י"ט ומאי דאמינא דלא מצו חכמים לאסור דבר שהתורה התירה דוקא דאתא קרא להכי לשרויי כההיא דספק ערלה שפאה עליו הלכה להתיר לא מצו לאסור ולפום מאי דכתב רמב"ם בפרק ז' מהלכות פלי המקדש וז"ל יחיד המתנדב עצים או גזירים במערכה אסור באותו יום בהספד ובתענית ובמלאכה כו' ודבר זה מנהג ע"כ כפי זה לא ק' דחז"ל לא אסרו בו מלאכה שהתירה תורה אלא נהגו בו עצות י"ט בהקריבם לפני ה' אי נמי אפשר לומר דמאי דאמרה תורה וקראתם ובקוצרכם לא דביום קריאה יקצור אלא ה"ק חג שאתה יכול לעשות בו לפעמים קריאה לפעמים קצירה הא כיצד יום תשלומין וקראתם יום שאינו תשלומין קצירה ולא למימרא דמדאורייתא אסירה קצירה יום טוב אלא לומר דלא התיר הכתוב קצירה ביום טוב להדיא והלכך מהכא משמע דמלאכת קצירה ביום טוב מיהא אסורה מדאורייתא.

ורמב"ם בפ"א מהלכות שביתת י"ט פתב ונ"ל כל העושה בהן מלאכה שאינה לצורך אכילה פגון בנה או הרס או ארג כו' ע"כ משמע דוקא אלו אכל קצר ונדש וזורה איסורייהו מדברי חכמים וכתב עוד שם ונ"ל כל מלאכה שאפשר לעשות מעי"ט כו' אסרו חכמים לעשות אותה בי"ט גזירה שמה יניח כו' ונמצא י"ט פלו הולך וימנע משמחת י"ט ומזה הטעם לא אסרו הוצאה בי"ט כו' פדי להרבות בשמחת י"ט כו' אבל שאר מלאכות שאפשר לעשותן מעי"ט כו' אין עושין בי"ט כיצד אין קוצרין ולא דשין כו' ולא מקרדין כו' שכל אלו וכיוצא בהן אפשר לעשותן מעי"ט כו' ע"כ.

משמע דאם קצר ונדש בי"ט לאכול בי"ט אינו לוקה מן התורה אלא מדבריהם מחמת שאפשר לעשותן מעי"ט גזרו עליו פדי שלא יבטל משמחת י"ט וכן ראיתי שפתב הרב המגיד ונ"ל דעת רבינו שכל מלאכות שהן באונקליו מותרות גמורות דבר תורה פגון קצירה טחינה כו' אלא שחז"ל אסרו וכו' וקשה אם פן מאי דייק הכא ובסמוך בדברי ר"ל ובדברי ר"י קצירה מי שרי אסיפה מי שרי כו' שרי ושרי אלא נדאי דמדאז' אסירה ולא מיבעיא בי"ט אלא אפילו בח"ה משמע דקצירה ואסיפה אסירה פדקאמר ר"י אלא מעתה חג האסיף כו' חולו של מועד מי שרי כו' ע"כ משמע דאסיפה אסורה בח"ה דהא עלה קאי והרמב"ם פ"ז מה' י"ט פתב ונ"ל חולו של מועד כו' הואיל ונקרא מקרא קדש ונהרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשיית מלאכה כו' והעושה בו מלאכה האסורה מפין אותו מפת מרדות מפני שאסורו מדברי סופרים עכ"ל דעת הרב גלויה דכל מלאכות אפילו מלאכה שאינה צורך אכילה מותרים מדאורייתא והדברים תמוהים דתלמודא קורא לא כזה אני אומר והרב המגיד פתב שסובר הרמב"ם דחולו של מועד דבר תורה מותר בכל מלאכה והברייתות הנזכרות בפרק אין דורשין אסמכתא בעלמא וכו' ובאמת שהסוגיא דפרק אין דורשין מורה שהוא מן התורה כו' עכ"ל ואין בדבריו די השיב נפש בדעת הרמב"ם והתוס' בד"ה חול ש"מ פתבו ליישב דברי ר"י דקאמר חול המועד מי שרי דה"ק פנין דסמכי אקרא לאסור לא מסתבר לאוקומי קרא דשרי ותמיה אני למה העלים המ"מ עיניו מהקשות לדברי רמב"ם גם על זה שאמר דקצירה אסורה מדרבנן מההיא דר' אליעזר בן יעקב דויבקוצרפם ומההיא דר' יר"ל דקא מדדייקי מקרא דלאו בי"ט איירי מדקאמר קצירה ואי מדרבנן מאי קושיא והכא לא מצינו לשנויי אסמכתא דאי אסמכתא מאי קא מוכח ראב"י מקרא דויבקוצרפם וכן ר"ל וכו' וליכא למימר דמאי דקאמר קצירה בי"ט מי שריא היינו קצירה דלאו לצורך י"ט ובהא מודה הרמב"ם דאסורה מדאורייתא דא"כ מאי קאמר הש"ס בדר"ל פלל קצירה בי"ט מי שרי הא שריא לצורך אונקל נפש מיהא ואוקמינו קרא בקצירה דלצורך י"ט וכי תימא הא נמי פשיטא מאי קמ"ל דילמא דאתא לשלול דעת הירושלמי דקצירה אסורה בי"ט אפילו לצורך י"ט ודרשו אף חלק קמ"ל דשרי והגם דקאמר קרא ויבקוצרפם סתם דמשמע כל מין קצירה שריא מוקמי' ליה בקצירה שיש בה צורך מועד ותדע דהרי הבערה התיר אותה הפתוב בי"ט להדיא פדאמר בירושלמי לא תבערו אש ביום השבת ביום השבת אסור אבל בי"ט שרי ע"כ ואעפ"כ מוקמי' ליה דוקא בהבערה דאית בה צורך י"ט קצת והא נמי דכונתה ואפילו לסברת הרב המגיד בפ"א מהלכות י"ט שפירש בדעת הרמב"ם דשרי אפילו ללא צורך פלל שאני התם דסובר דבהכרח לאוקומי קרא בהכי דאי לצורך לא צריך קרא מה שאין פן הכא דהנה אסרינו אפילו לצורך פדאמרינו בירושלמי וכדעת רבים מהפוסקים דחולקים על הרמב"ם ואוסרים הקצירה אפילו לצורך קמ"ל וכל זה למאי דאמרינו דמחלק המ"מ בין הבערה והוצאה לשאר מלאכות דבהם לא אמרינו מתוך אלא דוקא לצורך אבל למאן דסובר בדעת הרמב"ם ז"ל דלא מחלקינן בין הבערה והוצאה לשאר מלאכות

וכי היכי דהבערה והוצאה אמרינן מתוך כו' הותרו שלא לצורך ואפילו צורך קצת לא בעו כפי זה אין מקום לדברי הש"ס כל עיקר.

ומאי דניחא לי למימר הוא לפום הך פללא דאסיקנא דכל מלתא דהתורה התיירתה להדיא לא מצו רבנן לאסור פפום האי פללא עולים דברי הרמב"ם על נכון ה"ק קצירה בי"ט מי שריא פירוש אי תימא דעצרת אין לו תשלומין מאי דאמר קרא וקראתם וסמיה ליה ובקוצרכם בי"ט איירי ומאי קמ"ל סמיכות זה ובהכרח לומר דלא אתא אלא לשרויי קצירה בי"ט וכיון שפן לא מצו רבנן לאוסרה כדקי"ל דכל דשרי קרא להדיא לא מצו רבנן לאסור ואמאי אסרו רבנן קצירה בי"ט ומאי דאמר קצירה בי"ט מי שריא תסבול ב' דברים א' מי שרי מדאוריין להדיא והב' מי שרי מדרבנן דמצית אמרת הכי ומדאשפחו דאסיר מדרבנן שמע מינה דסמיכות ובקוצרכם לאו בי"ט איירי ומוכרח אתה לומר דבחול איירי וסמיה ובקוצרכם לוקראתם לומר חג שאתה קורא וקוצר בו והיכי משפחת לה אם לא שנאמר שיש לו תשלומין ולדרך זה ותבאר ג"כ דברי ר"ל דבסמוך.

וא"ת ואימא ה"ג דבקוצרכם אתא להתיר קצירה להדיא בי"ט די"ל דלא ניחא לפרושי קרא הכי כל דאיכא לאוקומיה בשום דרשא אחריתי. וליכא לאקשוני להאי פללא דילן דלא מצו רבנן לאסור מלתא דשריא להדיא דאורייתא ממה דאשפחו דאסרו רבנן רבית הגוי הגם דקרא שרי לה להדיא דכתיב לנכרי תשיף דכיון דהתירו פדי חיינו אפילו לשאינו חביר הא מתקיים בהכי קרא דקא שרי רבית הגוי ומתקיים נמי קרא בכל גוונא בחבר דהא לת"ח שרי אפילו טפי מכדי חיינו דהא לא משמע להדיא מקרא דשרי אפי' לעם הארץ ואפילו טפי מכדי חיינו ולהכי הוא דאסרוהו רבנן והוצרכתי זה הגם דפשוט הוא להסיר עקמימות הלב: שם רש"י ד"ה ופניית בבקר שהוא חולו של מועד דאלו בי"ט תחומין אסורין ע"כ הוצרך לפרש דהוקשה ליה מנ"ל דבקרבו ראייה וחקיגה די"ט משמע קרא דנגמור מיניה הקש דחג הסוכות לחג המצות והלא בקרבן פסח דיום ארבעה עשר משמע קרא ומהשתא דנה אינו בכלל חג המצות דהקרבת פסח ביום י"ד היא ומאי קא גמר לזה כתב רש"י דדריש ופניית בבקר האמור בפסח דקאי על קרבן יום ט"ו דאי על קרבן פסח דבעי לינה קאמר לא אצטרף קרא דאלו בי"ט תחומין אסורין אלא ודאי דאקרבו י"ט קאמר דמצו למיזל במוצאי י"ט ואצטרף קרא למימר בבקר דטעון לינה.

ובר"ה דף ה'שפכת רש"י ונ"ל ופניית בבקר בי"ט לא קאמר שיהי הוא יום שחיובו ליראות בעזרה פונתו ג"כ להכריח דעל קרבן י"ט קאמר ולא על קרבן פסח וכאן פתב הכרח אחר ומרנונייהו איתנהו ומסתברא דהכרח דר"ה אלים מהכרח שפכת בסוגיין דהא איכא לדחויי דילמא אהל שבתוך התחום קאמר קרא אבל הכרח ראשון הוא הכרח עצום דהיכי לימא קרא והלכת בבקר והא בעי ליראות דכתיב שלש פעמים בשנה יראה ומה שפירש בפ"ט דפסחים דף צ"ו ונ"ל טעון לינה לילה הראשונה ילין בירושלם מכאן ואילף רשאי לדור בחומה בתוך התחום דהיינו לאהליה לאהל שחוצ' לחומה ולא לביתו ממש דהא י"ט הוא ועוד דבעי לאתויי עולת ראייה ע"כ.

הנה לפום מ"ש בפסחים מוקי קרא ופניית בבקר דטעון לינה לקרבן פסח פ"ה הקרב בי"ד כפושטיה דקרא ולא לקרבן י"ט להכי הוכרח רש"י לפרש דמייירי באהל הסמוך לחומה והכריח מב' הכרחיות חד דכתיב בחגיגה וחד דכתיב בר"ה ואמר דהא י"ט הוא וזה הוא הכרח שפכת בחגיגה ואמר הכרח ועוד דבעי לאתויי קרבן ראייה הוא הכרח שפכת בר"ה.

וְדוֹקָא בְּפִסְחִים דְּמוֹקֵי לְקָרָא בְּקָרְבֵּן פֶּסַח הוּא דְּהוֹכְרַח רִשׁ"י לְפָרֵשׁ אֲוֵהְלִיָּהּ בֵּית שְׁבִתוּף הַתְּחוּם
אָבֵל בְּסוּגְיָנָא וּבֵר"ה דְּגַמְר חַג הַסּוּפּוֹת מַחַג הַמִּצּוֹת דְּטַעוּן לִינְה גְּלִי דַעֲתִיָּה דְּבַקְרָבֵן יוֹם ט"ו אִינְרִי
וְשִׁמְעִינָא מִינְיָה דְּלֵא סָבֵר לְאוֹקוּמֵי אֲוֵהְלִיָּהּ דַּאֲמַר קָרָא בְּתוּף הַתְּחוּם דְּאוֹהְלִיָּהּ מִשְׁמַע בֵּיתוֹ וּבְפָרֵק
דָּם הַחֲטָאֵת דְּף צ"ו פִּי רִשׁ"י וְז"ל וּפְנִיַת בְּבַקְרָא עַל פְּרִתָּהּ בְּקָרָא שֶׁל ח"ה קֶאֱמַר וְקָרִי לִיָּהּ בְּקָרָא
רֵאשׁוֹן כּו' ע"כ.

הַתָּם גַּמֵּי הַנּוֹצְרָה לְפָרֵשׁ כֵּן דְּהָאֵי הֵתָם קָא גַּמְר לְבִישׁוּל כָּל הַרְגֵּל וְגַמְר לַחַג הַסּוּפּוֹת מַחַג הַמִּצּוֹת
וְאִי מוֹקְמִינָא לְקָרָא כְּפִשְׁטִיָּה בְּקָרְבֵּן פֶּסַח לִיכָא לְמִישְׁמַע מִינְיָה מִיַּדֵּי לִזְה פִּי רִשׁ"י עַל פְּרִתָּהּ בְּקָרָא
שֶׁל חוּל הַמוֹעֵד וְהַכְּרַח הוּא ב' הַטְעָמִים שֶׁפְּתַב א' בְּסוּגְיָנָא וְאַחַד בֵּר"ה וְלֵא תִקְשָׁה דִּילְמָא בְּתוּף
הַתְּחוּם וּבְקָרְבֵּן פֶּסַח אִינְרִי דְּמִשְׁמַע לִיָּה לְתַנָּא דְּקָרָא מִינְרִי דְּוֹקָא בְּכָל גְּוֹנָא בְּכָל מְקוּם אֲשֶׁר שָׁם
אֶהְלוּ: דְּף י"ח ע"ב גַּמְרָא וְלַחֲטָאֵת אִם נְטָמָא יָדִיו וְכו' מִשְׁמַע דְּוֹקָא שְׂיַדְעָה שְׁנַטְמָאוּ וּכְגוֹן שְׁנַגְעָה
בְּוֹלַד הַטְּוֹמָאָה אָבֵל לְשַׁאֲרָא דְּבָרִים שְׁהַצְרִיכוּהוּ לִיטּוּל יָדָיו לֹא בְּעֵי טְבִילָה וְלִהְיֵי לֹא כְּתַב סְתָם
וְלַחֲטָאֵת בְּעֵי טְבִילָה כָּל גּוֹפּוֹ וְהַדְּבָר מוּבָן דְּבַדְבָּר דְּהַצְרִיכוּהוּ נְטִילָה קֶאֱמַר דְּבַהּ מִישְׁתַּעֵי תַנָּא
אֵלָא נִתְפַּוּוֹן לּוֹמַר דְּלֵא הַצְרִיכוּהוּ טְבִילַת כָּל הַגּוּף אֵלָא לְטוֹמָאָה שְׁעִיקְרָהּ מִן הַתּוֹרָה כְּהָא שְׁנַטְמָא
בְּוֹלַד הַטְּוֹמָאָה אָבֵל סְתָם יָדִים אוֹ נִגְעוּ בְּסַפֵּר לֹא בְּעֵי טְבִילַת כָּל הַגּוּף.

אוֹ אֲפִשֶׁר לּוֹמַר לְעוֹלָם אֲפִילוּ לְשַׁאֲרָא טוֹמָאוֹת יָדִים דַּעֲקָרוּ מְדַרְבְּנָא בְּעֵי טְבִילָה וּמֵאִי דְּקַתְּנֵי נְטָמָאוּ
יָדָיו לְהוֹדִיעַ עֵיקַר הַחֲשָׁשׁ שְׁהַצְרִיכוּהוּ עַלְיוּ טְבִילָה הוּא מַחֲמַת טוֹמָאֵת יָדִים דְּזוּלַת זֶה הֵנָּה נִשְׁמַע
דְּכִי הִיכִי דְּגָזְרוּ טוֹמָאָה עַל הַיָּדִים מִן הַסְּתָם ה"ב גְּזָרוּ טוֹמָאֵת הַגּוּף בְּמַעֲלַת חֲטָאֵת קַמ"ל דְּלֵא נִגְעוּ
בָּהּ אֵלָא מַחֲמַת טוֹמָאֵת יָדִים וְהַדְּבָר שְׁקוּל אֲצֵלִי.

וְרִשׁ"י פִּי נְטָמָאוּ יָדָיו כּו' כְּגוֹן וְלַד הַטְּוֹמָאָה וּכְגוֹן סָפֵר וְכָל טוֹמָאוֹת שֶׁהֵן מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים ע"כ
מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי וְאֲפִילוּ טוֹמָאֵת סְתָם יָדִים גַּמֵּי טוֹבֵל לַחֲטָאֵת. וְהֵגַם דְּלֵא כְּתַב רִשׁ"י אֵלָא וּכְגוֹן סָפֵר
הוּא הַדִּין סְתָם יָדִים דְּמֵאִי שְׁנָא.

וְהַרְמְב"ם בְּפִי הַמִּשְׁנָה וּבְפָרֵק י"ג מֵהַלְכוֹת פָּרָה אֲדוֹנָהּ כְּתַב וְז"ל מִי שְׁנַטְמָאוּ יָדָיו בְּלִבְד בְּדְבָרִים
הַמְטָמְאִין אֵת הַיָּדִים כְּגוֹן שְׁנַגְעָה בְּאוֹכְלִין אוֹ בְּמִשְׁקִין וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן כּו' ע"כ. הָרִי דְּלֵא פִּי אֵלָא
טוֹמָאָה שְׁעִיקְרָהּ מִן הַתּוֹרָה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן וְאִם אֵיתָא דַּאֲפִי בְּסַפֵּר דִּינָא הִיכִי הו"ל לְמִינְקַט רַמְבַּ"ם
ז"ל נִגְעָה בְּסַפֵּר וְאֲפִי סְתָם יָדִים אֵלָא וְדָאֵי דְּמוֹכְחָא מְלַתָּא דְּוֹקָא שְׁנַטְמָאוּ יָדָיו בְּוֹלַד הַטְּוֹמָאָה:
שָׁם גַּמְרָא מַעֲשֶׂר אֲמַעֲשֶׂר לֹא קָשְׂיָא הָא ר"מ הָא רַבְּנָא דְּתַנּוּן כָּל הַטְעוּן בֵּיאַת מִיָּם מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים
מְטָמָא אֵת הַקֶּדֶשׁ וּפּוֹסֵל אֵת הַתְּרוּמָה וּמְוַתֵּר לְחֻלְיִין וְלְמַעֲשֶׂר דְּבָרֵי ר"מ וְחַכ"א בְּמַעֲשֶׂר וְכו' וְכִי
וּמְסַקִּי הָא בְּאַכִּילָה דְּנַהֲמָא הָא בְּאַכִּילָה דְּפָרִי ע"כ לְפּוּם הָאֵי מְסַקְנָא לְחֻלְיִין נוֹטְלִין יָדִים לְאַכִּילַת
נַהֲמָא וְלְמַעֲשֶׂר אֲפִילוּ לְאַכִּילַת פִּירוֹת לְחַכְמִים וְלְתְרוּמָה אֲפִילוּ לְנִגְיַעָה בְּפִירוֹת וְכַכ"ע.

וְאֵלוּ הֵם דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם ז"ל בְּפִי מִשְׁנַתְּנוּ אֲסוּר לּוֹ לְאַדָּם שְׂיֵאכֵל לְחֵם וְאֲפִילוּ חֻלְיִין עַד שְׂיֵטְוֹל יָדָיו
וְכַמוֹ כֵּן חִיֵּיב לִיטּוּל יָדָיו לְתְרוּמָה וְלְמַעֲשֶׂר בֵּין לְפִירוֹת וְכַשְׁנַגְעוּ יָדָיו לְתְרוּמָה פְּסוּלָה
ע"כ וְקָשְׂיָא אֲמֵאִי לֹא כְּתַבָּהּ בַּהּ מַעֲשֶׂר שְׁצָרִיָּה לִיטּוּל יָדָיו אֲפִילוּ לְפִירוֹת וְהִיָּה נִרְאָה לּוֹמַר דְּסַמָּה
עַל מַה שְׁדַקְדַּק לּוֹמַר בְּפ"ו מֵהַלְכוֹת בְּרִכּוֹת וְז"ל וּפִירוֹת שֶׁל חֻלְיִין אֵינָן צְרִיכוֹת נְטִילַת יָדִים ע"כ
דְּקַדַּק לּוֹמַר שֶׁל חֻלְיִין לּוֹמַר לָהּ אָבֵל שֶׁל מַעֲשֶׂר בָּעוּ נְטִילַת יָדִים אֵלָא דְּבִפִּי"א מֵהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת
כְּתַב וְז"ל כָּל הָאוֹכֵל תְּרוּמָה וְאֲפִילוּ פִירוֹת צָרִיף נְטִילַת יָדִים כּו' ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּוֹקָא שֶׁל תְּרוּמָה
אָבֵל שֶׁל מַעֲשֶׂר לֹא בָּעוּ נְטִילַת יָדִים לְפִירוֹת בְּשִׁלְמָא מֵאִי דְּלֵא כְּתַב פִּיפּוּל תְּרוּמָה בְּנִגְיַעַת יָדִים אֲמַרִּינָא

דסמך על מה שפכת בפך ה' מהלכות אבות הטומאה הלכה ח' וז"ל ואם נגע בפרומה קודם שיטול ידיו פסולה ונשרפת על טומאה זו ע"כ.

והגם דאיכא למידק דכיון דפוסלת בגניעה מאי קמ"ל דבעי נטילה פשיטא דהא אם לא יטול ידיו הרי הוא לשרפה עומדת בגניעתה. י"ל דנקט בהלכות פדקתני במתניתין נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה וא"ת גם על המשנה אנו דנים אמאי איצטריך.

י"ל דלא תימא דבעי טבילה פלקדש קמ"ל דדי בנט"י והיינו נמי טעמיה דרמב"ם. אלא דסוף סוף קושיתנו הראשונה אמאי לא כתבה רמב"ם נטילת ידים לפירות מעשר במקומה עומדת דמדבריו בפ"ו מה"ב משמע דנוטלין לפירות מעשר ומפ"א מהלכות תרומות משמע דלא והגם דבפ"י משנתנו פתב דבעינו נטילת ידים לפירות מעשר הרי כתב בפ"ב דביפורים בפ"י משנת התרומה והביפורים וכו' וז"ל וכן פירות מעשר אינו חייב בני"ל לאכילתו ופירות תרומה צריך שיטול ידיו כו' ע"כ: והנה לפום מאי דכתב בפ"י המשניות מוכחא מלתא דסובר דטעון נטילה לפירות מעשר מדכתב הכי במשנתנו דהא מאי דכתב בהך מתניתין דפ"ב דביפורים פירושא דמתניתין אורחיה לפרש הכי משא"כ במתניתין דלא קתני שום עדפותא במעשר ואעפ"י כן כתב רמב"ם דבמעשר נוטל ידיו לפירות הרי זה בא ללמד דפסקיה לענין הלכה קאמר ומהכא יש מקום לומר דטפי אית לן לסמוך על דיוק דבריו בפ"ו דברכות אלא דאין הדעת מספקת לזה דעל מי סמך הרמב"ם ז"ל להכריח פן בדבריו פפי מה שפכת בי"ד מיהא דפשיטא דלא סמך להבין פסקיו ממה שפי' במשנה.

ונראה טפי להכריע דכל דלא אמר בהדיא לא מחמירין ומה גם בכל פי האי גוונא דאינון אלא תקנות דגדר טהרות וכפי זה פסק רבינו כר' מאיר והגם דרבנן רבים ניהו פיון דסתם לן ר' כר"מ בהך מתניתין דביפורים פסק פסתם משנה ומאי דכתב בפירו' דמתניתין דילן דלמעשר בין לפת בין לפירות אפ"ש ג"כ דטעמו לומר דמתניתין יכולה להתפרש כרבנן נמי אבל אין פירוש זה מוכרח לסמוך עליו לומר דסתם לן תנא פנותיה משא"כ הך סתמא דפ"ב דביפורים דמפרש' להדיא פסתם דלא פתחמי.

ומאי דלא פתב רמב"ם בדין ביפורים שטעונוי נטילת ידים אפי' לפי' והערב שמש סמך על מה שפכת בפך ג' מהלכות ביפורים הלכה ה' וז"ל אכילת ביפורים פאכילת תרומה לכל דבריו כו' ע"כ: דף י"ט גמרא פאן לחולין פאן למעשר ומנא תימרא כו'.

הגם דמאי דמשני פאן וכו' הוא בטרת ידים ונהה מצי לאתווי דלחולין לא בעו פונה מההיא מתניתין דמכשירין דמייתי בסמוך פירות שפלו כו' ולעולם לענין טבילת הגוף אפילו לחולין בעו פונה וגם בזה לא הנה צריך לדחוקי מתניתין בין רישא דקתני הוחזק לחולין בין סיפא דקתני טבל ולא הוחזק פאלו לא טבל ונהה מוקי להו כפשטייהו.

אלא טעמא הוא משום דרב נחמן בשיטת רב רביה קאי דסובר דאפילו נדה לא בעיא פנונת טבילה לטומאתה החמורה כדאי' בחולין דף ל"א ולהכי הגם דהכא לא קא משני אלא לטהרת ידים ה"ה לטהרת הגוף ואולי דהש"ס הכא מייתי מאי דאתמר בחולין עלה דההיא נדה דטבלה בלא פנונה דאפליגו רב ור"י וכן דרף הש"ס דמייתי משא ומתן דאתמר בענין אחד על ענין אחר לפרשו והגם דלא אתמר עליה ורמב"ם פתב בפ"א מהלכות מקנאות פל הטובל צריך להתפונן בטבילה ואם לא נתפונן עלתה לו טבילה לחולין ואפי' נדה שטבלה בלא פונה פגון שפלה לתוך המים כו' הרי זה מותר לבעלה כו' ע"כ פסק רמב"ם דאפי' לטומאה דאורייתא לא בעי פונה לחולין פרב

והגם דר"י פליג עליה ה"ם וקי"ל רב ור"י הלכה כר"י הכא שאני דאיכא רב נחמן דקאי פ"ב ולא אשפחן מאן דפליג עליה דרב נחמן להדיא.

והגם דרבא מוטיב לרב נחמן מאי דמוטיב ליה ממתני' הא דק ואשפח פנותייה דרב נחמן וליכא לאוכוחי מדברי רבא מדמוטיב לר"נ דסבר כר"י דכונת רבא לא הוי לפלוגי אלא להבין ישובי דמתנייתא לפום הך שינוייה דר"נ ובתר דדק ואשפח ממילא דקאי נמי בהאי שיטה: וראיתי להרשב"א בחדושי חולין שכתב הלכה פ"ב יוחנן פלגין ואמר שהרמב"ם פסק פ"ב ויראה לו דטעמו הוא משום דסובר דסתמא דתלמודא הוא דאמר מנא תימרא דחולין לא בעי פונה והגם דדחי דילמא וכו' דחויא הוא ולא שבקינן פשיטותא מקמי דחוייא ע"כ.

ואין נראה דמנא ליה לרמב"ם לסבור דסתמא דתלמודא קאמר לה ואדרבה הסברא תכריח ה"פ דאין דר"ה הש"ס לומר כה"ג מנא תימרא כו' במלתא דקא חזינו דאיפליגו בה אמוראי דאי נמי סובר דמתני' מסייעא לחד הול"ל מתני' מסייעא למ"ד כו' א"נ לותביה למ"ד ה"פ הנשמע מפשטא דמתני' ולא לימא מנא תימרא אלא ודאי דטעמא דרמב"ם הוא דרבא לא פליג אדר"נ ומה גם בתר דאשפח מתני' דקתני כר"נ ותדע דבחולין קאמר דתיקוני ה"פ תיובתא כר' יוחנן אי לא דאשפח תלמודא לאוקומי מלתא דר"י כר' יונתן וכו' נמצאת אומר דרבא יתחייב להודות לרב נחמן מפי' הך ברייתא וכיון דאמר הש"ס דק ואשפח ושתק תלמודא ולא מסיים בה ואיהו סבר כר' יונתן ש"מ דהכי ס"ל.

וראיתי בתוספתא ריש פ"ג שכתב וז"ל הטובל אם נתפונן טהור ואם לאו טמא אבל המטביל ידיו בין פ"ב ובין פ"ה טהור ע"כ. וקשה הרי להדיא דמחלק בין טובל למטביל.

ונראה דתוספתא זו אתיא כר' יונתן דמיייתי הש"ס בחולין דסבר ר' יוחנן פנותייה דבעי פונה לטבילה לחולין ומסתברא דלא פליג אלא בטבילה אבל בנטי' ידים מודה דלא בעי פונה ובהכי נמי לא מפליג פלוגתייהו והיינו דברי התוספתא דהצריך פונה לטבילה ולא לטהרת ידים והגם דר' יוחנן סבר לה הכי לא פסק הרמב"ם כר' יוחנן הגם דקי"ל רב ור"י הלכה כר"י מטעמא דאמוראי בתראי קיימי פ"ב נחמן וגם רבא קאמר הש"ס גפך דק ואשפח פאלו לא הוחזק למעשר אבל לחולין הוחזק משמע דהכי מסיק נמי רבא ולהכי פסק רמב"ם כר' יוחנן.

תו נר' לפרש דברי התוספתא להעמידה כהלכה עזה"ד הטובל אם נתפונן פי' לדבר שנתפונן עליו טהור דבעי אם הוא לקדש שיכונן לקדש וכן עזה"ד אבל המטביל ידיו בין פ"ב ובין פ"ה כו' פי' בין נתפונן פ"ב ובין נתפונן פ"ה טהור פי' לא עשו מעלות אלו אלא בטבילה אבל בטהרת ידים הנוטל ידיו לחולין טהור לאכול מעשר ולהכי לא סיים בה אפי' לא נתפונן דהוי נשמע לא נתפונן פל עיקר אלא דממה שכתב רמב"ם בפ"ג מהלכות אבות ה"טומאות וז"ל וכן הטובל ידיו צריך פונה אפי' למעשר וממעשר ומעלה צריך פונה כו' ע"כ.

איכא למידק בדברי רמב"ם אחר שאמר אפילו למעשר צריך פונה הדבר מוכן דלא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא למעלה מן המעשר אלא אפי' למעשר צריך פונה ומה צורך עוד לומר ומן המעשר ולמעלה צריך פונה אלא נראה שפונתו היא עזה"ד ומן המעשר ומעלה צריך פונה לאיזה דבר הוא טובל אם למעשר אם לתרומה אם לקדש כו' ולפי זה משנה דין טהרת ידים לטבילה דבעינו שיכנין אם לתרומה אם לקדש וזה ה"פ מה שפי' בברייתא קושטא הוא דצריך לדעת מנא ליה לרמב"ם ז"ל האי דינא לומר דגם בנטילת ידים נטל לזה אינו טהור אלא לאותו דבר שנטל

בשביל וצריה להתישב בדבר: שם גמרא איתביה רבא הטובל לחולין כו' ה"ק שהחזק כו' פי' ל"מ אם נפל לאמת המים וטבל בלא פונה אלא אפילו החזק לחולין פי' טבל והחזיק עצמו פיון שאינו אלא לחולין לא החזק למעשר אבל לעולם לחולין לא בעי פונה כל עיקר וטעמא דמלתא פיון דדבר תורה לא בעי פונה לאכילה כל עיקר לא עשו מעלה בחולין אלא דוקא בדברים שיש בהם קדושה: שם איתביה טבל ולא החזק פאלו לא טבל כו' פאלו לא טבל למעשר ע"כ.

רש"י ז"ל פירש במשנה וז"ל ולא החזק לא נתפונן לשם טבילת טהרה אלא לרחיצה בעלמא ע"כ. וקשה לדבריו פשיטא השתא דכבר שמענו ברישא טבל לחולין שנתפונן מיהא לטהרה אעפ"כ לא החזק למעשר בהיכא שלא נתפונן לטהרה כל עיקר אלא לרחיצה מיבעיא.

והרמב"ם בפ"ק י"ג מה' אבות הטומאות פתב וז"ל טבל סתם ולא נתפונן לא' מקל אלו הרי זה טהור לחולין בלבד ע"כ וכן הם דבריו בפירוש המשנה משמע דמפרש הכי מאי דקתני מתני' טבל ולא החזק וכפי דבריו חידותא דדינא קמ"ל סיפא דאפי' לא הפליג מעשר ושאר הטהרות מדעתו כמו שהפליג ברישא כשטבל לחולין להדיא ושלל בדעתו מעשר ולמעלה.

והתוס' ראיתי שכתבו פן ובהכרח לומר דמפרשי פדעת הרמב"ם ומה שכתבו התוס' בתירוץ ראשון ליתא דהא תנא לא החזק קתני והיכי מציינו לאוקומי רבוחא דחולין דלא הוזכר דמהניא בהו כל עיקר ואדרבה משמע פאלו לא טבל אפילו לחולין אלא נדאי דדרה שני עיקר.

ובתוספתא ריש פ"ג דתגיגה תניא וז"ל איזו היא חזקה כל שעודהו רגליו במים טבל לקל שפוק ו החזק לחמור שבהם מה שעשה עשוי הטובל על מנת לעלות מטומאה לטהרה הרי זה טהור בכולן ע"כ רישא דתוספתא זו היא מאי דמיייתי תלמודא דפריה מינה לרבי אלעזר דקתני אם עודהו רגליו במים אפילו טבל לקל שבהם יכול להחזיק עצמו לחמור וסיפא קתני להדיא דאם נתפונן לעלות מטומאה לטהרה הרי זה טהור אפילו לקדש ולחטאת ודוקא אם טבל לקל להדיא שהפליג ממנו החמור הוא דאסור לחמור ולפום זה צריכין אנו לפרש מתניתין כפרש"י שפירש טבל ולא החזק היינו בלא פונת טבילה דאם לא החזק כפי' הרמב"ם הרי ברייתא קתני להדיא דמותר בכולן ומה שהקשינו לדעת רש"י מאי קמ"ל י"ל דקמ"ל מתני' מאי דקתני בברייתא דטבל סתם להעלות מטומאה לטהרה טהור לכל והכי פירושא טבל ולא החזק פי' בלא פונת טבילה פאלו לא טבל למעשר דדייקינו מינה אבל טבל בכונת טבילה לטהרה בעלמא הרי זה טבל גם למעשר וכו' והיינו דקא תני בתוספתא אלא להרמב"ם קשיא.

ויש לומר דהרמב"ם הוכרח לומר דמתני' דלא פהו תוספתא דהא מאמר לא החזק לא מש' לא נתפונן אלא לא החזק לדבר אחד וכיון דכן מוכרח אתה לומר דמתניתין דלא פהתוספתא ולא חיישינו להתוספתא כל דמתניתין איפכא ולהכי פסק טבל סתם אינו טהור אלא לחולין ואי לאו דברי הרמב"ם ז"ל הנה נראה דהתוספתא איירי במי שטבל בתנאי להחזיק עצמו בטהור והוא מה שדייק לומר ע"מ לעלות מטומאה לטהרה ומתני' דקתני טבל ולא החזק דהיינו סתם פאלו לא טבל פירושא הוא דטבל להעביר הטומאה הידועה לו לא להחזיק עצמו בטהור ובכה"ג לא טבל אלא לחולין אלא דלהרמב"ם לא משמע ליה האי פירושא.

ואפשר לומר להשוות דעת רש"י לדעת הרמב"ם שלא פירש רש"י לא החזק נתפונן לרחיצה אלא לפום פשיטא דמתני' דמשמע פאלו לא טבל לגמרי אפי' לחולין וכדסלקא דעתיה דרבא דמותיב מינה לרב נחמן דלפום האי פירושא לא מציינו לפרושי טבל סתם פאלו לא טבל דקשה

אמאי פאלו לא טבל פיון דנתפוןן לטבול אמאי בעי שיכוון לחולין להכי הוכרח לפרש מאי לא הוחזק לא נתפוןן אלא לרחיצה ובזה הירמב"ם נמי אבל לפום מאי דמסיק מאי פאלו לא טבל למעשר מודה דהפונה היא פפירוש הרמב"ם דטבל סתם ולא החזיק עצמו לאחד מהדברים.

אלא דק"ל לפי זה ממה דאמרינן בחולין עלה דההיא דאשפח רבא טבל ולא הוחזק מותר לחולין ואסור למעשר וז"ל אמר ליה אבני לרב יוסף לימא תהוי תיובתא דר' יוחנן מהא אמר ליה ר"ד אמר כר' יונתן כו' ע"כ קשה מאי תיובתא מהא לר"י דאי מוקמינן לה בטבל סתם אימור דפליג רבי יוחנן אדרב אלא בפילה מן הגשש שלא נתפוננה לטבול אבל נתפוננה מיהא לטבילה פשיטא דמותר לחולין ואדרבה ק"ו היא דהא איפא סברא דטבילה סתם דמותר גם למעשר כו' ומוכרח לומר דמהאי טעמא נמי נתחייב לפרש מאי לא הוחזק שלא נתפוננה לטבילה אלא לרחוץ ומגופה דמתני' מוכיחין הדברים דקתני מותר לחולין פשיטא אלא ודאי דלא הוחזק דקתני הוא לא חשב בטורה כל עיקר להחזיק עצמו בה ועל זה קאמר אבני ניימא תהוי תיובתא לר"י ומהשתא הדרין לקושיתנו ראשונה על דברי הרמב"ם אמאי לא פסק פתוספתא דקתני טבל על מנת לעלות מטומאה לטהרה הרי זה טהור לכולן דהא ליפא לדיוקי ממתני' איפכא ופירו' ולא הוחזק דקתני הוא שלא נתפוןן לטבילה אלא לרחיצה פדמוכח מברייתא ויש לומר לעולם מאי דקתני מתניתין טבל ולא הוחזק פאלו לא טבל פפירוש הוא טבל סתם ושאני ברייתא דקתני סיפא ומותר לחולין דאי מוקמינן לה בטבל סתם מאי למימרא אטו לחולין בעי פונה הא לית דארע מיניה וכיון שנתפוןן לטבילה פשיטא דמותר לחולין להכי בהכרח לאוקומי ברייתא בשלא נתפוןן לטבילה ובהכי הוי חידושתא דדינא בחולין דמותר דסד"א דבעי פננת טבילה וכו' יונתן קמ"ל: עוד נראה לאלומי פסקיה דהרמב"ם דטבל סתם אינו טהור לכולן מדקתני סיפא דמתני' טבל לחמור מותר לקל קשה פשיטא אי תימא דאפילו טבל סתם טהור לכולן טבל לחמור מיבעיא למימר אלא ודאי דדוקא טבל לחמור הוא דמותר לקל אבל טבל סתם לא ודוק.

ותו מההיא דאמר רבי אלעזר טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה ואוקמוה דמירי בטבל סתם דוק מינה טעמא דמחזיק עצמו אבל לא החזיק עצמו בעודו לח פגירסת הספרים שכתבו התוס' לא הוחזק הרי להדיא דלא פההיא תוספתא ומדלא אשפחן דפריה תלמודא מההיא תוספתא לר"א שמע מינה דלא קיימא פהלקתא הך תוספתא: שם גמרא א"ר אלעזר טבל ועלה מחזיק כו' ע"כ ע"ש משמע דבהא מלתא ליפא מאן דפליג דכל שפסוה לעלייתו החזיק עצמו הגם שלא החזיק עצמו בשעת טבילה ש"ד וקשה אמאי לא פסקה רמב"ם בהלכותיו בשלמא ההיא דרגלו אחת במים דמהני אפילו החזיק לחולין לא פתבה הרמב"ם ז"ל משום דלא קיימא אלא כר"י אלא דר' אלעזר משמע דאתיא ככ"ע ואפשר דהרמב"ם נתפוןן לפסוק הא מלתא דרבי אלעזר במה שדקדק להאריה בלשוננו לומר טבל סתם ולא נתפוןן לאחד מפל אלו ע"כ למה הוצרך לומר סתם ולא נתפוןן כו' דהיה די לומר טבל סתם או טבל ולא נתפוןן לאחד מפל אלו אלא שרצה לומר עז"ה טבל סתם ועוד שלא נתפוןן אפילו אחר טבילה לא מפל אלו תנאי הוא הדבר שאני אומר שלא הוחזק אלא לחולין אבל טבל סתם ונתפוןן אחר טבילה לא מאלו שפיר דמי דמשפחת לה שייטבול סתם ויתפוןן אחר פה לדבר ויועיל והיינו מלתיה דר' אלעזר: שם גמרא מיתיבי עודהו רגלו כו' מדפריה הש"ס מהאי מתני' משמע דהניא פהלקתא וקשיא לרבי פדת דמוקי לה כר' יאודה הא קי"ל הלקתא כת"ק וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות מקנאות וז"ל מקנה שיש בו ארבעים סאה מכוננות וירדו שנים וטבלו זה אחר זה אע"פ שרגליו של ראשון נוגעות במים הראשון טהור והשני בטומאתו.

וי"ל דהכי פריה מדר"י נשמע לדרבנן דרגלו אחת לר"י פכולו בתוך המים לרבנן אבל עלה לא ולעולם הלכה פתכמים דאפי' רגלו של ראשון במים א' טהור ושני טמא: שם גמרא מאן תנא כו' ר"י דתנן כו' ונהגם דמאי דקתני ר"י רגלו אחת אינה אלא בגוד אחת לטהר הב' אבל לא גוד אסיק וכדמסיק בסמוך דגוד אחת אית ליה גוד אסיק לית ליה וקכא דקאמר רגלו א' הוהחזק לקל הוהחזק לחמור משמע דחשיב פאלו המים עולים והיננו גוד אסיק לא היא ולעולם גוד אחת אית ליה אלא דהכי קאמר מאן תנא דחשיב דעוד רגלו במים מישף שניף בהדי מים לענן טובל שני שמשלים לו מ' סאה במים שנטל מי שעודנו רגלו במים ר"י היא אבל לרבנן הו"ל פאלו עלה ואין לו שום שייכות במים כל עיקר ונחשב המקום חסר: שם גמרא איפא דאמרי כו' הרמב"ם לא חלק בין טומאה דרבנן לטומאה דאורייתא משמע דסבירא ליה דבכל גוונא הוי שני טמא וקשה והא קי"ל פלישנא בתרא ומה גם במילי דרבנן ולישנא בתרא לקולא לכ"ע פלישנא בתרא וי"ל דכיון דלישנא קמא קאי פנותה ר' פדת פסק פנותה ועוד כיון דלישנא קמא לא קאמר לה תלמודא בלשון איפא דאמרי אלא סתם משמע דמסכים לה הש"ס ולהכי אלימא לישנא קמא מלישנא בתרא: דף כ' גמרא וליטמי מה שבתוך הסל וכו' מוכח דכשאומר שמתיו מדבר הטומאה אין מה שבתוך הסל טמא ולא פסול.

והרמב"ם פתב בפ"ג מהלכות משכב ומושב וז"ל הנה סל על פתפו ומגרפה בתוך הסל ואמר בלבי הנה לשמור הסל ולשמור המגרפה מדבר הטומאה אבל לא מדבר הפוסלה הסל טהור והמגרפה טמאה וכל התרומה שפסל טמאה מפני המגרפה שפוסלת אוכלין שפסל ע"כ וזה הפך דברי הש"ס: וראיתי להרב כ"מ ז"ל שפירש דה"ק שמתיה מדבר הטומאה פלי שגורם לה טומאה לטמא אחרים אבל לא שמתיה מדבר הגורם לה טומאה לפסול אחרים ע"כ.

ופי' זה הוא רחוק ליאמן בפשט דברי הש"ס ומפל שפן בדברי רמב"ם ודאי דאין פלי זה צודק כל עיקר ואין להאריך בקושיא פי גפרת היא לעין כל ולמעלה מזה פתב גפי הך דחבית של יין ונמצאת של שמן דמייירי באומר שמתיה מדבר מטמאה וכו' וההיא לא מציינו לפרשה הכי.

והנכון בעיני הוא דטעם רמב"ם הוא דהא דקאמר ולא שמתיה מדבר הפוסלה במאי הוי בהכרח לומר כמו שפתבו התוספות והכריחו בד"ה שמתיה דהוי בטומאת משקין דמטמאין הפלים וטומאה זו לא משפחת לה שיעשה הפלי ראשון אלא ב' דכל משקין שמתמאין מדרבנן אינו אלא ראשון וכלי הנפסל מהם אינו אלא ב' ולא משפחת לה שיהיה הפלי הנטמא מהמשקין הנז' שלישי אלא שני וכיון דכן בהכרח דפוסל אוכלי תרומה כדקי"ל שני עושה שלישי בתרומה ומהשתא בהכרח דמאי דקאמר הש"ס דהיכא שאומר שמתיה מדבר הפוסלה דאינו פוסל אוכלין שבתוך הסל מייירי באוכלי חולין דאין שני עושה שלישי בחולין ודברים אלו אמתיים מצד עצמן הם כיון דלא משפחת לאוקומה אלא בטומאת משקין נתייב לומר שאם מה שבתוך הסל חולין טהורים ואם הם תרומה טמאין פי ב' עושה שלישי בתרומה ועיקר ומה שדקדק הכ"מ בגמרא מאי דקאמר המגרפה טמאה ולא אמר פסולה אין הש"ס מדקדק בהכי וקורא לפסול טמא ותדע דהרמב"ם גופיה בדין זה פתב וכל התרומה שפסל טמאה מפני המגרפה שפוסלת ע"כ.

הרי דקרי לה טמאה במקום שאינה אלא פסולה ומה שדקדק ג"כ במאי דמקשה הש"ס וליטמי מה שבתוך הסל דמנא ליה דלא. י"ל דכיון דקאמר הסל טהור והמגרפה טמאה משמע דהכל וכל מה שיש בו קאמר דטהור ולא הוציא אלא המגרפה והדברים ברורים ודכתבנא עיקר: שם גמרא אלא לר' יונתן כו' פירוש דהא ודאי כשאמר לחבירו תנה לי מייירי במפיר חבירו שהוא חביר דאם

אינו מפירו תיפוק ליה דטמאה מחמת מגע עם הארץ ואם תאמר אמאי לא פריף ולשמור אותם חביר זה הנותנה וליפא למימר דמיירי דאינו מפירו לבעל המעפונת שהוא חביר דא"כ היכי מציי ליגע ביה נהלא בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אלא טעמא הוא משום דסובר דאינו צריף לשמור הוא בגדי חבירו חביר ולא יהיב דעתיה לשונמם כבגדיו ולהכי לא פריף אלא על החביר בעל המעפונת ומשני חזקה אין אדם משמר מה שפיז חבירו כו' וז"ל הרמב"ם בפ"ק י"ג מהלכות משפב ומושב נפלה מעפונת' ממנה ואמרה לחבירתה תנה לי ונתנה לה נטמאת גזירה שפא יתנה לה עם הארץ או שלא יהיה החביר משמרה שאין אדם משמר פלים שאינם שלו ככליו אלא אם פן הודיעו שפמך עליו ע"כ.

קשה מנא ליה לרמב"ם גזירה זו ותו אמאי תלה הרמב"ם הטומאה מחמת שאין אדם משמר פלים שאינם שלו ולא אמר מאי דאמר הש"ס הטעם דאין אדם משמר מה שפיז חבירו. ונהיה נראה לומר לזה דנתן טעם באגב למה אין אנו מטהרים מחמת שמירת הנותן אלא דאין זה מספיק דהא לא משמע מדבירי דמטמא אפילו שמר בעל הבגד ודין זה חידוש גדול הוא תו חזות קשה הוגד בדברי הרמב"ם שכתב שם באותו פרק הלכה ה' וז"ל היו חמרי ופועליו טעונים טהרות ועוברים לפניו אע"פ שהפליג יותר ממיל הרי אלו טהורות מפני שהם בחזקת שהוא שומרן והם מפחדים ליגע ואומרים עכשיו יבא שהרי הוא בא אחרינו כו' ע"כ.

משמע מדבירי דמיירי בפועלים עמי הארץ המטמאים במגען ממה דקאמר והם מפחדין ליגע הא למדת שפוסלין בגיעתן וקשה הרי גמרא ערוכה היא דמתניתין דמטהר חמרי ופועליו לכך ולא בעינו שפא אחריהן אלא לחשש מגע עם הארץ חבריהם ולא לחשש מגע עצמן.

והנה בפ"ק י"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה י"ז כתב וז"ל וכל הדברים האלו בחביות סתומות אבל בפתוחות אפ"ל לא שיה מאחר שהודיען שהוא מפליג היין אסור ע"כ. מוכח מדבירי דאם לא הודיען שהוא מפליג הגם שהחביות פתוחות לא חיישי' למגע גוי לפום האי פסקא לא סלקא נמי מאי דאתמר בסוגיא דע"ז דף ס"ט דגרסי' עלה דההיא משנה דקתני נכרי שהיה מעביר עם יש"אל כדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת המשפמר מותר ואם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום כו' גרסי' עלה וז"ל היכי דמי בחזקת המשפמר כדתניא הרי שהיו חמרי ופועליו כו' מ"ש רישא כו' עד סוף הסוגיא ופי' בו רש"י ותו' ב' דרכים לרש"י סובר הש"ס דטהרות בידיהם משמע ונגעו בהם ולהכי פריף מ"ש רישא כו' והקשו עליו התו' לוקמה בחביות ולא ליפרוה ופי' הם ז"ל דמיירי בחביות פתוחות שיכולים ליגע תיכף ואפילו לא הפליג סובר הש"ס שיכולים ליגע יעש"ד.

והנה הרמב"ם ז"ל מוכח מדבירי דלא סבר לה לא פריש"י ולא כפי' התו' דממה שכתב בההיא דחמרי ופועליו שהם מתפחדים ליגע ואו' עכשיו כו' הרי דבחיבות איירי וממה שכתב בההיא דין מאחר שהודיען שהוא מפליג אסור דון מינה דאם לא הודיען דמפליג אפילו פתוחות מותרות ומעתה נפלאה דרכו דרמב"ם בפ"ל דסוגיא בין דחגיגה בין דע"ז וזה נוסף על שאר דקדוקים שפבר העירו עליהם ראשונים אשר על פן לדידי חזי לי דרמב"ם סובר דלא פריף הש"ס מ"ש רישא ומ"ש סיפא אלא מקמי דידע מאי דחזית רבא בבא להם דרף עקלתון גם מאי דאמר מסמך סמך דעתיהו דלפום הכי שנא רישא ושנא סיפא דרישא פיון דלא אמר להו אני אבוא אחרים הגם שהפליג חיישי שייבא להם פתע פתאום באיזה דרף עקלתון ולהכי מפחדין ולא נגעו וטהרות הגם דלא הטבילן לכך וסיפא פיון דאמר להם שייבא אחריהם תכף שנתעלמו מעיניו

טְהוּרוֹתָיו טְמֵאוֹת וְדַבְרֵי רָבָא לָא אֲשִׁינוּיָא דר'. יִצְחָק נִפְחָא קָאֵי אֱלָא שְׁיִנוּיָא בְּפָנֵי עֲצָמוּ וְכַדְבְּרֵי עֵיקָר דְּבִתְרָאָה הוּא וּמֵאַרְיָה דְּתַלְמוּדָא וּבְמִסְקָנָא קָאֵי דְדַבְרֵי ר'. יִצְחָק נִפְחָא מְקֻשָׁיִם נִיגְהוּ וְתוּ הָא מְלֵתָא מִמְשַׁנָּה דַּפ"י דְּטְהוּרוֹת דְּתַנּוּן עַד כְּפֵמָה יִרְחִיקוּ וְיִהְיוּ טְהוּרִין עַד פְּדֵי שְׁיִהְיֶה רוֹאֵן ע"כ.

ופי' רמב"ם בפ' המשנה וז"ל באשר כָּבֵר נִטְהָרוּ וְהוּא שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן אִם הִרְחִיקוּ מֵהֶן עַד שֶׁלֹּא יֵרָאֵם אֲזִי יֵצְאוּ מִזֵּאת הַחֻזְקָה וְיֵשְׁבוּ בְּחֻזְקַת עִם הָאֲרִיזָה עִמִּי הָאֲרִיזָה הֵם בְּחֻזְקַת טוֹמְאָה ע"כ וְאִם כֵּן פּוֹעֲלֵיו שְׁטִיחָהר כְּשֵׁאִינוּ רוֹאֵה אוֹתָם מֵה הוֹעִילָה טְהוּרָה שְׁטִיחָהר הָרִי שָׁבוּ לְטוֹמְאָתָן וְכֵאֵילוּ לֹא נִטְהָרוּ וְקוֹשְׁטָא הוּא דְאֵיכָא לִינִישְׁב שְׁיִנוּיָי דְחִיקֵי אֱלָא כִּינּוּן דְלֹא קִינְמָא שְׁיִנוּיָא דר'. יִצְחָק נִפְחָא לֹא חָשׁ הַש"ס לְשֵׁאת בְּמִלְתֵּיהּ וּלְפּוֹם הַשְׁתָּא סִלְקָא מְלֵתָא בְּפִירְכָא דְהָא אָדָם שׁוֹמֵר מֵה שְׁפִיז חֲבִירוֹ דְהָא טְהוּרוֹתָיו בִּיד חֲמָרֵי וְטְהוּרוֹת מַחְמַת שְׁמִירְתוֹ וְלֵהֲכִי כְּשֵׁפְתָב הַרְמַב"ם הֵךְ דִּינָא דר' יוֹנְתָן דְנִפְלָה מֵעִפְרָתוֹ לֹא אֲשַׁכַּח בֵּה טַעְמָא לְפִי דְבַש"ס לֹא אֲשַׁכַּח לֵה טַעְמָא וּבְהִכְרַח לְמִימַר דְהוּי מְשׁוּם גְזֵרָה אוּ מְשׁוּם שְׁאִין אָדָם מְשַׁמֵּר שֶׁל חֲבִירוֹ וְלֵיכָא לְמִימַר כִּינּוּן דְסִלְקָא הָא מְלֵתָא דר' יוֹנְתָן בְּקוֹשְׁטָא דְש"ס לִיְסִתוֹר דִּינָא דְהָא לֹא מוֹתִיב הַש"ס דְאֲשַׁכַּח אִפְכָא אֱלָא טַעְמָא קָא בְּעֵי לְמִינְדַע וְלֹא מְשׁוּם דְלֹא אֲשַׁכַּח טַעְמָא סְתָרִינּוּ לְמִימַר' דְאִמּוּרָא וְגִילָה הַרְמַב"ם דַּעְתוֹ דְאָדָם יָכוֹל לְשַׁמּוֹר מֵה שְׁפִיז חֲבִירוֹ מֵמָה שְׁאִמַר שְׁאִין אָדָם מְשַׁמֵּר כְּלַיִם שְׁאִינָם שְׁלוֹ וְכו' פִּירוּשׁ טַעַם הַטוֹמְאָה מְשׁוּם שְׁאִינוּ בְּאִיִם לְסִמּוּךְ עַל הַחֲבֵר הַמְחֻזֵּר לוֹ הַמְעַפְרָת אֲבָל כְּשֵׁאִינוּ סוֹמְכִים עַל הַבְּעָלִים לֹא גֵרַע מִחֲמָרֵי וּפּוֹעֲלֵיו וְלֵהֲכִי הַקָּדִים הַרְמַב"ם דִּין חֲמָרֵי וּפּוֹעֲלֵיו וְלֹא הִתְנַה בְּהֵם שְׁטִיחָהר לְכַף וְטְהוּרִים מַחְמַת שְׁמִירְתוֹ שֶׁל הַבְּעָלִים וּמָה שֶׁלֹּא אָמַר בְּבָא לְהֵם דְרַף עַקְלָתוֹן לֹא בְהִלְכוֹת מְאֻכְלוֹת אֲסוּרוֹת וְלֹא בְהִלְכוֹת מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּבֵר יֵשֵׁב הָרַב בַּכ"מ דְבָמָה שְׁפְתָב וְהֵם מְפַחְזִים שֶׁם הָעִיר הַרְמַב"ם שְׁמֵאֵמֵר בָּא לְהֵם דְרַף עַקְלָתוֹן לֹא אוֹקְמָתָא אֱלָא נְתִיבַת טַעַם הַהִיתָר שְׁיִחוּשׁוּ שְׁבָא לְהֵם וְחֻשְׁשָׁא זֹו יִשְׁנָה תְּמִיד אֱלָא מֵה שְׁיַחֲס הָרַב מְאֵמֵר זֶה בְּבָא לְהֵם דְרַף עַקְלָתוֹן לר'. יִצְחָק נִפְחָא לֹא הִיא וְאִינוּ אֱלָא מְדַבְרֵי רָבָא דְמְשַׁנֵּי הֲכִי כְּדֵאִיתָא בַּע"ז לְהִדְיָא וְדַבְרֵי ר'. יִצְחָק נִפְחָא לְמֵאֵי דְכַתִּיבְנָא נִסְתָּרוּ וּפִי' דְסוּגֵיָא דַּע"ז נְמִי דְקָאֵמֵר ה"ד בְּחֻזְקַת הַמְשַׁתְּמֵר מִתּוֹקְמָא כְּאוֹקְמָתָא דְמִסִּיק הֲכָא בְּכַרְיִיתָא דְטְהוּרוֹת רִישָׁא כִּינּוּן דְלֹא אָמַר אֲנִי אֲבָא אַחֲרֵיהֶם חֲיִישֵׁי שְׁיִבָא תְּכַף דְרַף עַקְלָתוֹן וְסִיפָא סְמָכָא דַּעֲתִיָּהוּ וְלֹא מִרְתִּי אֲבָל זוֹלַת דְרַכּוּ שֶׁל הַרְמַב"ם הִיכִי קָאֵמֵר הַש"ס הִיכִי דְמִי חֻזְקַת הַמְשַׁתְּמֵר וּמִיָּתִי הִיָּה דְטְהוּרוֹת וְלֹא דְמֵיָא דְהֵתָם מִיְחוּשׁ מַגַּע הַפּוֹעֲלִים לֵיכָא דְהָא נִטְהָרוּ לְכַף וְשְׁמִירַת הַבְּעָלִים לְהֵם לֹא מְהַנֵּיָא כְּלַיִם וְהֲכָא אֵיכָא מִיְחוּשׁ מַגַּע הַפּוֹעֲלִים וְקֵא' דְמַהֲנֵיָא וְאִמֵּי דִילְמָא לֹא קַתְנִי הֵתָם דְמַהֲנֵיָא אֱלָא כְּשׁוֹפּוֹעֲלִים נוֹשָׂאֵי הַטְהוּרוֹת לֹא אֲסָרֵי בְּגִיעַתָם אֲבָל פּוֹעֲלִים נְכָרִים דְנוֹשָׂאִין יִין לֹא מְהַנֵּיָא בְּהוּ בָּא לְהֵם דְרַף עַקְלָתוֹן.

ותו אי במטהר פּוֹעֲלֵיו קִינְמָא הָרִי אֵין הַבְּעָלִים עוֹשִׂים שְׁמִירָה וְכַדְמִסִּיק דְאִין אָדָם מְשַׁמֵּר מֵה שְׁפִיז חֲבִירוֹ וּפּוֹעֲלִים הֵם הַשׁוֹמְרִים א"כ הִיכִי הֵנּוּ דְכּוֹנְתָה בְּמִתְנִיתִין דְּפּוֹעֲלִים גּוֹיִם. אֲשֶׁר עַל כֵּן פְּשֻׁטָא מְשַׁמֵּע טְפִי כְּהַרְמַב"ם ז"ל דְּמִלְתֵּיהּ דְרָבָא קִינְמָא בְּפָנֵי עֲצָמָה וְגָרְסִי אֱלָא אָמַר רָבָא וְהֵגַם דְלֹא גָרְסִי לֵה כְּפֵמָה דְּוֹכְתִי אֲשַׁכְּחָנָא דְסִתְרָה לְזֵה שְׁלִפְנָיו וְלֹא קֵא' אֱלָא וּא"ת לְדְרַף זֶה אִמֵּי קַתְנֵי מִתְנִי' דַּע"ז אִם הִנֵּה בְּמִקוֹם מְשַׁתְּמֵר וְכִמוֹ שְׁדִיָּיקוּ הַתו' כִּינּוּן דְכָל שֶׁלֹּא הוֹדִיעַם שְׁמִפְלִיג נִקְרָא בְּחֻזְקַת מְשַׁתְּמֵר א"כ מְשַׁתְּמַע שְׁפִיר מְדַקְתְּנִי בְּפִירוּשׁ וְאִם הוֹדִיעַם שְׁהִפְלִיג י"ל דְהָכָא קַמ"ל דְכִינּוּן דְלֹא הוֹדִיעַם שְׁמִפְלִיג בְּחֻזְקַת מְשַׁתְּמֵר הוּי דְמְפַחְזֵי וְטַעְמָא קַתְנֵי וְלְמֵאֵי דִישְׁבוּ הַתוֹס' דְמִתְנִיתִין אֵינִירִי דְרוֹאֵהוּ מְרַחֵק כָּל עֵין רוֹאֵה שְׁאִין זֶה פְּשֻׁטָא דְמִתְנִיתִין וְדְרַכּוּ שֶׁל הַרְמַב"ם ז"ל דְרַף נְכוּן וְיִצִיב: רַק

הַתְרוּמָה וְכו' פִי' רַש"י ז"ל נוֹשָׂא אֶת הַתְרוּמָה בְּחֵבִית שְׁאִינוּ נוֹגַע בְּאוּרָה ע"כ פִּירוֹ' הַמְדָרְס

שנושא עמה דאי אדם הנושא אינו אלא ראשון ואינו מטמא כלי מאוירו ולחששת נגיעת המדרס בגב הכלי נמי ליפא למיחש דבכלי חרס עסקי דאינו מקבל טומאה מגבו: דף כ"א ע"ב גמ' ר' אילא אגזיל לטעמי' כו' והגם דאוקמתא דחוקה היא דלדבריו הו"ל לתנא לאסמכי' אהדדי פיון דתרוניהו משום חציצה ואמאי פסקיניהו בג' דיני אלא משום דאמר ר' חנינא בר פפא עשר מעלות שנו פאן מ"ה פירשה משום חציצה דכזה תרתי חשיב הוי פחדא ואיפא למימר דטעמא דלא קתני להו אהדדי משום דהו סיפא נשנית קמי רבי בתר הכי ולא זזה ממקומה ולטעמא דרבא אין מטבילין כלי תוך כלי אפילו כלים דלית להו פונד ואפילו מחטין דלא פליג בגזירה ותדע דהש"ס בסמוך דקאמר מאי בינייהו דר' אילא ורבא לא אמ' איפא בינייהו מטביל מחטין גופיה שיהא עיקר הגזרה לרבא לר' אילא מטבילין גם לקודש דהא ליפא פונד אלאנדאי דלא פלוג.

ובפ"ו דמקנאות תנו וז"ל אם הנה שק או קופה מטבילין בהם כו' יע"ש ופי' הרמב"ם שם וז"ל ר"ל שאנחנו לא נצריף שתהיה הקופה נקובה כשפופרת הנוד לפי שהמים אשר בהם מתערב במים אשר להתרחבת אריגתו ורוב הנקבים אשר יכנס בהם המים עכ"ל.

ופסקה רבינו למשנה זו בפ"ו מהלכות מקנאות ולפום משנה זו קשה דהש"ס דידן אמאי קא יהיב טעמא דאין סל וגרנותני שפיו צר כשפופרת הנוד תיפוק לי' מחמת שמימיו מעורבין במי מקנה כדקתני מתני' דמקנאות ואפי' יהיה פיו צר אמרינו שפיר שמטבילין בהם.

וראייתי לרבינו שמשון שהעיר לקושיא זו שכתב וז"ל והא דאמרינו בפרק חומר בקדש דסל כו' לאו משום דליבעי שיתערבו המים דרף פיו אלא אפי' אין מתערבין אלא דרף הנקבים כו' ולחולין דלא גזרינו הנה שרי להטביל בשק וקופה אפילו אין בפיו כשפופרת הנוד ע"כ.

וקשה כמה יישב הרב דברי הש"ס דקאמר להדיא טעם דלא גזרינו בסל מטעם דאין סל וגרנותני שפיו צר. ונראה דפי' דסוגיין הכי הוא סל וגרנותני שאין בפיו כשפופרת ליפא פיר' האי טעמא דחששת אין בפיו כשפופרת הנוד ליפא בסל וגרנותני מטעם דכולה מלאה נקבים ואין תורת כלי עליה.

אלא דקשה לי בדברי רבינו שמשון במ"ש ולחולין דלא גזרינו וכו' דמשמע דבתרומה ולקדש גזרינו לטבול בשק וקופה גזירה זו מנין מוצאה ואדרבה מהש"ס מוכח להדיא דאפילו לקדש מטבילין בתוכן כלים: ונראה דסובר רבינו שמשון דדוקא סל וגרנותני הוא דמטבילין בתוכן לקדש משום דאית בהו תרתי חזא דכולו מלא נקבים והמים נכנסין ויוצאין מאריגתו ועוד דאין סל וגרנותני שפיהם צר אבל שק וקופה דמשפחת לה שיהיה פיהם צר וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ה המשנה וז"ל לא נצריף הקופה שתהיה נקובה כשפופרת הנוד ע"כ.

הרי דמשפחת לה שיהיה פיו צר ולזה אין מטבילין כלי תוך כלי לקדש ולפ"ז היינו טעמא דנקט סל וגרנותני ולא שק וקופה גם ידויק על נכון דברי הש"ס דקאמר סל וגרנותני שאין בפיהן כשפופרת הנוד ליפא דון מינה אם הוא סל שפיו אין בו כשפופרת הנוד אין מטבילין הגם שכולו מלא נקבים שנקלל בכלל גזירת אין מטבילין כלי תוך כלי לקודש וכפ"ז מ"ש רבינו שמשון לחולין לאו לאפוקי תרומה אלא לאפוקי לקדש ומ"מ קושיתנו על הרמב"ם ז"ל לא מצאנו לה תרופה יגדל הקושי על מרן הכ"מ שם שכתב בפ"ג דמקנאות וז"ל אבל לקדש וכו' אפילו היו בסל כו' משנה וגמרא ריש פרק חומר בקדש ע"כ.

דמשמע דהדבר פשוט הוא בש"ס פדברי הרמב"ם והדברים תמוהים מאוד. וראיתי להרמב"ם בפ"ה המשנה שכתב וזה לשונו מטבילין כלים עניינו שנומלא קנפה טהורה בדרך משל מפלים ונטבלם במקנה ולא נעשה פן בכלים שנוצרה להשתמש בהם בקדוש כי מפני מעלת הקדוש נחשוב אותה חוצצת בפני הכלים ע"כ.

תפס הרמב"ם פירושו של ר' אילא ולא ידעתי למה הניח מלפרש המשנה כרבא דפסיק פנותיה בספרו הוא היד החזקה. תו איכא למידק אמאי פתב הרמב"ם ז"ל קנפה טהורה מה לי טהורה מה לי טמאה דלא מפלגינן בין טהורה וטמאה אלא לרבא אכל לרבי אילא לא נפקא מידי.

ואפשר לומר דמשמעות לישנא דמתניתין הביאתו לומר פן פמו שכתבו התוספות ז"ל במשמעות מאי דקתני מטבילין כלים בתוך כלים הוא טמאים בטוהורים ולעולם הוא הדין בכלים טמאים וזה דוחק.

ואולי דהחציצה דקאמר פאן הרמב"ם היא דאין המים שבמקנה מתערבין עם מים שבכלי זה ואנו דנים בו בכלי שפיו צר והכלי מפסיק בין מים שבמקנה ובין מים שבכלי וכפי זה היינו דברי רבא דפסק פנותיה והיינו טעמא דכתב הרמב"ם קנפה טהורה: ונראה למה טעם להרמב"ם דלא חילק בסל וגרגותני להתיר אפילו בקדוש משום דסובר דלא קאמר תלמודא איכא בינייהו סל וגרגותני אלא מקמי דחדית דינא דה"מ בכלי טהור אכל בכלי טמא וכו' הוכרח לומר דלרבא סל וגרגותני ליכא בהו גזירה דכלי בתוך כלי דקתני מתניתין ונהגם דסתם קתני אעפ"י כן דחקינן ומחלקינן לדעת רבא כי היכי דמשנינן מה בין רבא לר' אילא אכל בתר דחדית דינא דלא אמרינן אין מטבילין אלא טמא בטוהור וכמשמעותא דלישנא דמתני' דקתני אין מטבילין כלי בתוך כלי וכמ"ש התוספות מעתה מתני' בכל גוונא איירי ואפילו בסל וגרגותני ואיכא בין רבא לר' אילא כלי טמא בתוך כלי טמא לר' אילא לא סלקא טבילה לא לפנימי ולא לחיצון ולרבא סלקא לתרנייהו ומאי דקא' הש"ס ונהא דרבא ודר' אילא תנאי היא לאו דמצדיק דבהכי פליגי אלא לפום מאי דאיתמר קאמר והכי קאמר הא מלתא דאוקימנ' דנפקא מפלוגתייהו דרבא ודר' אילא תנאי היא וכיון דאשכחן דתנאי פליגי בהכי הדרין למימר דלאו הא מלתא הוא דאתו עלה רב ורבי אילא דפלוגתייהו בהא מלתא דחיקא היא למימר דהתנאים פליגי בטעמא דמאי דקתני מתניתין מטבילין כלים אכל לא לקדש אלא ודאי דהא מלתא לא תליא בפלוגתייהו דרבא ור' אילא ופלוגתייהו במלתא אחריתי תליא והיא הך דכלי טהור בכלי טמא דלרבא מטבילין אפילו פיו צר ולר' אילא אפילו פיו רחב אין מטבילין ולא איצטריך תלמודא לפרש דמשמעא ממילא היא ומהשתא מאי דאמר רבא סל וגרגותני שמלאן כלים טוהורים וכו' ה"פ הגם שאם מלאן כלים טוהורים אעפ"י כן אם חלק בהן מקנה הטובל בו לא עלתה לו טבילה דמפלגי למקנה ולא מפלגי לנפשטייהו מהמקנה ומיירי בחולין ולתרומה אכל לא לקדש דבכלל הגזירה נכנסו גם סל וגרגותני ומהשתא פסק הרמב"ם ז"ל הלכתא פאבא שאול וטעמו משום דמשנתנו לא חילקה וסתם קתני דאין מטבילין כלי תוך כלי לקדש בכל גוונא.

אלא דפ"ש גבן למהיב טעמא אמאי לא פתב הרמב"ם האי דינא דרבא דאם חילק המקנה בסל וגרגותני דהטובל בתוכו לא עלתה לו טבילה: דף כ"ב גמרא חזי ליה ע"ה קשה אמאי לא אסרינן גם לתרומה דילמא חזי ליה ע"ה ואזיל איהו ומטביל לקדש.

וי"ל דלמאי דאמור רבנן טבל לתרומה דרגילים הווי לפרסם מילי דקדוש וע"ה יודעים דטהרת הקדוש צדיפא מטהרת תרומה ונהגם דחזו דמטבילין כלי תוך כלי לתרומה כל דלא חזו דעבוד

לקדש לא עבדי ותדע דתנו נאמנין ע"ה על הקדש ועל החטאת הרי דמזדהרי טפי בהו ומסתמא הגם דחזו דטבלי כלי תוה כלי לתרומה לא עבדי אינהו לקדש: שם גמרא וניחוש לשאלה כו'.

הגם דמלתא דפשיטא היא דמטבילין משום מגע עם הארץ בלאו טעמא דחשש שיהטבילין בתוה כלי שפיו צר עכ"ז פן דרה הש"ס במשא ומתן דטהרות משום דלא בקיאי בהו פולי עלמא יקשו קושיות הגם שתרופצו פשוט וכהא דאיתא במסכת ברכות דקאמר וליטמא ידיהם לכוס הגם דינדע דאין הפלי מקבל טומאה מידיהם שגויות תו פריה התם ונטמניה פסת למפה הגם דמלתא דפשיטא דאין כלי מטמא כלי אלא כל שהוא אב ועיין לקמן בתוספות בד"ה ואטבילה כו' יע"ש: שם גמרא כלי חרס מציל כו'.

איכא למידק דלדעת ב"ה היכי מצו לטהר בהצלת כלי חרס דע"ה והלא כלי ע"ה טמאים פטענת ב"ש ומעיקרא הנהו להו לאסוקי אדעתניהו. ונראה ליישב דלפום מאי דכתב הרמב"ם בפכ"ג מהלכות אבות הטומאה דלא שגא חבר לא שגא ע"ה אין כלי חרס מציל אלא על כלי חרס ואוכלין ומשקין א"כ לעולם דמודים ב"ה דכלי חרס דע"ה אינו מציל ומידי דנהו כלי חרס דחבר אם הוא טמא דאינו מציל ונשאר הפל בטומאתו ודבריהם בכלי חרס דחבר טהור ובו חלקו עליהם ב"ש ואמרו דגם דחבר מחמיר וכשהקשו להם מפני מה והשיבו דמשום לתא דכלי חרס של עם הארץ גזרו עליהם פירוש כיון דאיכא כלי חרס של ע"ה שאינה יכול לדון בו דין זה שיצילו גזרינו גם בשל חבר וא"ל ב"ה והרי אתם אומרים דמציל על האוכלין כו' ואם משום לתא דכלי ע"ה לא יצילו אפי' על האוכלין והשיבו דבאוכלין ומשקין ליכא למיחש דגם בשל ע"ה אנו מורין שיציל כ"ח הגם שהו טמא כיון שאינו אלא להם שהם טמאין לעולם ואין לנו עסק עמהם דהאוכלין שיהם טמאים הם לנו לזה פשאנו מטהרין להם אין לנו לחוש לזה גם בחבר נאמר פן אכל אם יציל גם על הפלים ישאלו ממנו החבר לא אוכלין ולא פלים ואחר פל אלו הטענות אמר רבי יהושע בושני כו' פי' שהיה להם לטהר הפל בשל חבר ולטמא הפל בשל ע"ה ולזה באה התשובה שפן הוא האמת שראוי לעשות אלא פי' לא ישמע ע"ה הטעם ויקבל בחשבו פי' הוא איש טהור מקרי ושומר כליו וראויים להציל יותר מפלי חבר ונמצא בזה יבאו חבירים לידי תקלה לזה הטוב והישר שישוו מדותיהם ונימא להו לחבירים בדרה זה שיצילו כ"ח על האוכלין כו' שאין להם תקנה ולא על הפלים שיש להם תקנה ויהיה רק לע"ה ובזה ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה פלים הצריכה להם ולס' רבי' שמשון שכתב דלא גזרו אלא לע"ה אכל לחבר מציל על הפל לא תמנע מלומר חזא מתרתי או דסוברים דלא גזרו על כלי ע"ה טומאה גם לדבר זה שלא יהיו מצילין באהל המת והכי משמע דסובר רבינו שמשון מדמוקי למתניתין בע"ה ואעפ"י כן קאמרי ב"ה דמצילין על הפל או דסוברים דבע"ה לא יצילו לא לאוכלין ולא לכלים ומטעם חוכא ואיטולא שלא תהיה אשה ועריכה טמאים ועיסה טהורה ולא חששו שלא יקבלו מהם והנה למאי דנאמר דדעתם היתה לטהר אפילו לע"ה הגם שהם טמאים לא גזרו עליהם טומאה בגדר זה שלא יציל כפ"ז לא ידענא מה טענה בדברי ב"ש להכריח לב"ה לומר דדבריהם שחזרו להורות פמותם כדקתני בפ"ה דאהלות משנה ג' שחזרו ב"ה להורות דדברי ב"ש אלא בהכרח לומר דדעת ב"ה היא לטמא הפל ואין מצילין כל עיקר לפ"ז קשה א"כ ב"ש מיירי בע"ה וב"ה בחבר וא"כ מפל צד קשיא ובהכרח לומר דדעת הרמב"ם יאירו הדברים ודעת הראב"ד פדעת הרמב"ם בזה וכן דעת רבינו עובדיה בפירוש המשנה פ"ק דעדויות אלא דבפרק ה' דאהלות כתב רבי' שמשון ונראה דרבינו עובדיה לא מכרעא ליה מלתא בזה.

וראייתי להרב תי"ט ו"ל שפתיב דלפני רבינו שמשון וסיעתיה מאי דקאמר הש"ס ומנא לז' יומי לא מושלי אינשי כלומר ולפיכך אמרו דש"ל ע"ה אינו חוצץ ולא שאל מהם שום פלי שטף עכ"ל.

לא ידענא מאי דקאמר דפשוטא דמלתא הכי הוא מנא לז' לא מושלי ובהכרח דמאי דשיילינן מינייהו דקאמר ב"ש לב"ה הוא לאשתמושי ביה תכף להכי אמרו אינו חוצץ דבזה יזה עליו הע"ה וכו' ויטהרנו מטומאת מת ולא נשאר אלא גזירת טומאת ע"ה ויטבילנו האדם השואל אותו וטעמא דמקדים קבא בית הלל לב"ש שלא פסדר הרגיל לומר שאחר שדברו ב"ש דבריהם לא היה מחלוקת ומקמי האי הוא דאמור ב"ה מצילין על הפל: שם ע"ב גמרא ואטבילה לא מהימני כו' פיר' רש"י ו"ל דפריה אמאי דאמר דהשואל פלים מע"ה צריף להטביל ותמהו עליו התוספות מאי פריה מטומאת מת ע"כ.

דבריהם תמוהים דמאי דמחלקינן בין טומאת מת לטומאת ערב היינו לגבי טהרה שאנו צריכין לעשות דכשפשטנו היא לטומאת ערב יש לה תיקון לטבילה בו ביום וכשפשטנו היא לטומאת ז' דהיינו ז' ימים ומנא לז' לא שיילי ולהכי אמרו ב"ש דכלי חרס מוקף צמיד אינו מציל דבזה אודא לה מיחוש טומאת מת אצל ע"ה ושואלין מהם פלי שטף ואין לחוש אלא לטומאת ערב ומטבילין ומשתמשין בהם אבל בערף אמונת ע"ה מוכיחים שפיר מאמינתו בטומאת מת לטומאת ערב ואי קשיא הא קשיא מאי פריה מטומאת מת דנאמנים דהיינו טעמא משום דלפום מאי דתקון ב"ש והודו להם ב"ה שאין מציל כ"ח באהל המת א"כ אין עוד מיחוש לחוש לו לטומאת מת דכלי ע"ה אבל טומאת ערב איכא משום מגע ע"ה ואיכא נמי משום מיחוש פיו צר ולהכי בעי חבר למיטביל להו תחלה ומה שפירו התוספות ליישב בסוגיא הוא דרף דחוק בסוגיא ואי אפשר להתיישב בדברי הגמרא על נכון פנראה לעיני בשר לו ופשיטא לי דגירסא אחרת הנות להו ולהכי תמצא בדבריהם נאמן ע"ה לומר מתנית לומר תשכיל דלאו גירסתנו גירסתם ואכריחה לומר פן דלפום נוסח הברייתא דקמן לא מייירי בנאמנות על הטומאה אלא בנאמנות על הטבילה לומר שכלי זה הטמא טומאת מת טבילנהו כמצטרף דקתני נאמנים על טהרת טבילת טמא מת הרי דלא מייירי אלא בדין טהרת הטבילה אם הטבילוהו פראוי או לא ופירושא דכולה סוגיא נראה בעיני דהכי הוא דלפום מאי דיהיב טעמא דלתרומה מטבילין פלי תוף פלי משום דהגם דחשוד ע"ה להטביל פלי בתוף פלי ואפילו פיו צר שאין בו כשפופרת הנוד אע"פ כן פיון דלא אתי תקלה לחבר לית לן בה אלמא ע"ה חשוד להכי בטבילתו דלא טביל כהלכה להכי פריה והא שיילינן מינייהו פ"י לעולם אה"נ בהיכא דאיכא למיחש לטומאת מגע ע"ה לא קאמינא דתיפוק ליה דבעי טבילה מחמת מגע אלא בהיכא דליכא למיחש להאי טעמא וכגון מי שטהר פועליו וכדומה שאין בהם דין טומאת מגע ומטהר זה הפועל פליו יש לנו לומר דלמא הטביל פלי בתוף פלי ומייתי ראיה דשיילינן מינייהו מההיא דאמרו ב"ש לה ולו וס"ד דשיילינן מינייהו ומשתמשין בלא טבילה דהכי משמע דטהרתו לה ולו בלא שום תנאי דאם אתה אומר דטהרה זו עמה תנאי חבר שיטבילם ליהדרו להו ב"ה כו' פ"י בשלמא למאי דס"ד דלא בעי טבילה כל עיקר שפיר פ"י דמוקמינן ליה במטהר לכה דליכא מיחוש מגע ע"ה ולא משנו להו ב"ה פי שיילינן מטבילין דלא אטרחהו בטבילה וטפי ניחא לומר דאינו מציל וטמאים באהל המת מלהצריף טבילה לכל פלי ע"ה ביד חבר אבל השתא דקאמרת דעל כל פנים בעי טבילה ליהדרו להו דמטבילין פ"י בהזאת שלישי ושביעי דלא ס"ד מנא לז' יומי לא מושלי אינשי ומהשתא כחיהו דב"ש דקאמרי לה ולו פ"י דלא בעי טבילה כל עיקר והיכי משפחת לה במטהר ע"ה ולא נעלם מעיניה דחבר והטביל פליו וה"ק ב"ש לב"ה וכשאתה מטהר את הכל אתה מטהר לה ולו ומשפחת שתטהר לה פליו בדרף שאין

אתה צריכה להטבילו כל עיקר וכגון בהיכא דליכא מיקחוש טומאת מגע ע"ה דזולת זה איני יכול להכריח שתאמרו לנו פיון שאפה צריכה להטביל מחמת טומאת מגע נוסף לומר שיטהרו ג' ושיביעי ונאמר אליו שיציל בטומאת מת אלא מה תענו בהיכא דלא בעי טבילה כל עיקר והשתא קאמר המקשה אי תימא דחיישינן לטבילת כלי תוף כלי כו' אם כן לא משפחת לה שישתמש בכלי ע"ה בלא טבילה מטעם מיקחוש זה דטבל כלי תוף כלי שפיו צר ומשני ליה דכדבריו כן הוא דאין מציאות להשאיל כלי מע"ה ולהשתמש בו בלא טבילה מחמת חשישת כלי תוף כלי וצריכה טבילה אפילו במקום דליכא מיקחוש גזירת מגע ע"ה ופריה להדרו להו ב"ה כו' ומשני לא מצו לשנויי הכי משום דהחשש הוא משום הזאת שלישי ושיביעית ומנא לז' כו' ונהדר פריה וטבילה לא מהימני השתא דאוקימתא דאה"נ דחיישינן להו שפא הטבילו כלי תוף כלי א"כ לא מהימני כו' והתניא נאמנים על הטבילה ומשמע בכל מין טבילה נאמנים שיטבילו פמאטרה ומשני אביי הן אחת שפאמנים על כל דקדוקי טבילה אבל בגופן דוקא ולא דכלים ולהכי לא ידקדקו ויטבילו בכלי שפיו צר וצריכין אנו לטבול כלי השאול מהם להאי חששא גם במקום שאין חשישת טומאת מגע ע"ה פאמור ורבא משני אפילו תימא דבריייתא מייירי אפילו בטבילת פלים יש הפרש אם אמר לא טבילתי כלי תוף כלי לאומ' טבילתי כו' ובזה עלו דברי הש"ס על נכון: שם גמרא כלי שנטמאו אחריו במשקין כו' לפירוש רש"י ו"ל לא מייירי אלא בכלי שמקבל טומאה מגבו כגון כלי עץ כו' וכו' הם דברי הראב"ד.

אבל הרמב"ם ו"ל כתב בפ"ז מהלכות אבות הטומאות וז"ל אבל אם נגעו משקין טמאין וכו' בין בכלי חרס בין כו' נטמאו אחריו ע"כ. ותמה עליו הראב"ד ו"ל למה נטמאו המשקין כלי חרס מאחריו מה שאין מטמאין משקה דזב וזבה עצמן דמתמתן גזרו על אלו המשקין כו' ע"כ.

קושטא דסוגיית בכורות מוכחא פהרמב"ם ו"ל וכמו שהרפין ראשו הראב"ד יעש"ד. אלא דהאמת יכחיש זה ונדעתי קטנה ג"כ תוהא בדבר זה היכי אורינן בשני פלים של חרס אחד נגע בו באחור משקה זיבתו של זב ואחד נגע בו משקין דרבנן זה שנגע בו משקין דרבנן טמא מאי טעמא גזירה משקין דזב גופייהו נאמר להם טהור בודאי דאין לה חוכא ואיטלולאבזה ותמה אני לגדול דעה שישרו בעיניו הדברים: וראיתי להרב בעל משנה למלך שהליץ בעד הרמב"ם פי משנה ערוכה היא בפ"ג דכלים משנה ג' וז"ל זה הפלל כל שאין לו תוף בכלי חרס אין לו אחריים ע"כ ופי' הרמב"ם בפ"ה המשנה דה"ק כל שאין לו תוף בכלי חרס אין לו טומאת אחריים במשקין טמאין ע"כ והגם דר' שמשון פירש' להו משנה פדרה שפיר' בגמרא הו מתנייתא דחזקיה אבי עקש וז"ל בפירק אלו מומין דף ל"ח מפרש דה"ק כל שאין לו תוף בכ"ח פנגדו בכלי שטף אין לו אחריים לחלוקה נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו ע"כ דחה הרב משנה למלך פירוש זה בשתי ידים בטענת למה קבעו כל אותה הסוגיא על אותה הברייתא ולא קבעוה על המשנה ועוד כפ"ז לא למדנו שום דין על כלי חרס ולא בא אלא ללמד על כלי שטף וא"כ למה נשנית משנה זו בפירק זה שהוא פירק מיוחד לכ"ח.

ואין בדבריו כ"כ החרח לדחות דברי רבינו שמשון דכנגד מה שאמר למה לא קבעו הסוגיא על המשנה משום דבברייתא פי' להדיא דנטמא גבו נטמא תוכו דמצי להקשות בתוכו תלי רחמנא.

ועוד מצי למימר דטעמא דלא קבעו הסוגיא על המשנה משום דהמשנה יכולה להתפרש כפי הרמב"ם דמאי דקאמר אין לו אחריים קאי על טומאת כלי חרס וכמו שפירשה הרמב"ם להו ברייתא דחזקיה אבי עקש דמפרש דמאי דקתני אין לו אחריים פי' נטמא תוכו נטמא גבו נטמא

גבו נטמא תוכו ובהכרח לפרשה בכלי שטף כדקאמר הש"ס וממילא הכי מפרשינו למתניתין דכלים ואין לנו הכרח לומר טומאת גבו בכלי חרס ומה גם פשוטותייע מהכרח הסברא כמו שפכתנו למעלה.

ומה שתמה עוד מה שייכות לדין זה בהדי משפטי פלי חרס אינה תמיהא כל עיקר דבמקומו דיבר ויפה דיבר פשהודיע משפטי פלי חרס שאין טומאה באה להם מגבו כל עיקר מסר לה כלל דמשפט זה יש ממנו בכלי שטף פשיש לו תוה אין טומאת משקין נכנסת להם מגבו ודמו לכלי חרס בפרט זה דטומאה אינה נכנסת לתוכו מגבו אבל פלי חרס יכול לומר שאינו דומה לו וכדפלי בבכורות וכדעת הרמב"ד ז"ל קושטא הוא דפשיטא דסוגיא דמס' בכורות פהרמב"ם משתמעא שפיר ומינה ראיה ומאי דקשה לי הוא בטעמא דמלתא דהוי פחוקא ואיטולולא ונראה לומר דלעולם לא גזרו טומאת משקין לכלים אלא בטומאה דאיכא דוגמתה בטומאה דאורייתא דהיינו מתוכן בין בכלי חרס בין בכלי שטף דשני כלים אלו מקבלין טומאה מתוכן דאורייתא ואין הכי נמי דהוי גוזרים טומאה מגבו בכלי שטף דנטמא גבן נטמא תוכן אבל לא בכלי חרס כל עיקר אלא דחששו לשרוף עליה תרומה וקדשים ועשו היכר בכלי שטף ואמרו יטמא גבן ולא תוכן שבוזה יפירו דהוי טומאה דרבנן ובכלי חרס טמאו גבן כדי שיפירו שטומאת תוכן אינה אלא מדרבנן ולא משום דלמא יגע משקה הזב בגבן אלא להפיר מין טומאה זו שאין לשרוף עליה קדשים ותרומה דזולת זה אין היכר בכלי חרס.

ואולי כי לזה דקדק הרמב"ם בלשונו במה שכתב בפ"ז מהלכות אבות הטומאות וז"ל פשיגזרו על המשקין גזרו שיטמאו את הכלים מתוכן פי' צד כו' אבל אם נגעו משקין טמאים באחורי הכלי וכו' בין פלי חרס בין כו' נטמאו אחוריו ע"כ הנה דקדק לומר שגזירת המשקין הייתה לטמא תוכן ולא כלל בכלל הגזירה גזירת גבן ג"כ משום דאז תקשה מה טעם בגזרת גבן של פלי חרס לזה לא הכניס בגזירה דמשום משקין זב וזכה אלא טומאת תוכן ולא הוזכר טומאת גבן פי' היכי דלא תבין דגם גזרת גבן דכלי חרס היא משום טומאת משקין זב כו' ואמר לבסוף אבל אם נגעה כו' לומר שחכמים אמרו כי כן והוא מטעם שישנו בדבר והוא כמו שפכתנו למעלה ולזה פלי חרס שאין לו תוה שאין לו טומאה מדאורייתא לא גזרו אלא בתוכו ולא בגבו והוא מהטעם שפכתתי ודוק: דף כ"ב גמרא הא מני רבי חנניא כו' משמע דלרבנן דפליגי עליה דרבי חנניא תרומה נמי לא ישא עם המדרס.

והרמב"ם פסק בפרק י"ב מהלכות אבות הטומאות וז"ל הנושא את המדרס מותר לו לישא עמו תרומה אלמא ס"ל לפסוק כרבי חנניא ובפ"י מהלכות פרה אדומה כתב וז"ל שאין מעבירין מי חטאת ואפר חטאת בנהר ובספינה כו' ע"כ הרי דפסק הכא דלא כרבי חנניא ויש לומר דלעולם כרבי חנניא קי"ל בין בגזירת הנושא את המדרס לא ישא את הקדש אבל נושא הוא את התרומה וכן בגזרת העברת מי חטאת דלא גזרינו שלא ירכב על גבי בהמה ולא על גבי חבור ולא יעבירם ביים פסברת ת"ק דרבי חנניא אלא העברה בנהר ושיחיטה והזריקה דאשכחן דסתם לן רבי פנומיה בפ"ט מהלכות פרה משום דסובר רבי דדמו לנהר ולא מפליג מציאתם מירדן בזה פסק הרמב"ם כסתם משנה: שם גמרא איבעיא להו סנדל טמא סנדל טהור כו' כל הני בעיי פיון דהו במלתא דרבנן ומה גם בגזירותיהם ספיקא לקולא.

וראיתי להרמב"ם שכתב וז"ל הנושא את המדרס מותר לו לישא עמו תרומה כאחד אבל לא את הקדש כו' ואם עבר ונשא כו' הקדש טהור ע"כ. דקדק לומר תיבת עמו לומר שלא אסרו אלא

לישא אותם יחד וטעמו כמעשה שהיה שנתן הסנדל על פי החבית וממה שאמר מדרס גילה דונקא סנדל טמא ולא סנדל טהור ומטעם שפכתבנו אבל ממה שלא התנה חבית פתוחה משמע דלא שגא ונאפילו סתומה אסור ואמאי פיון דבעיא היא ולא אפשיטא במלתא דרבנן אזלינו לקולא.

ונראה דטעמו ו"ל הוא פיון דמתניתין קתני סתם הנושא את המדרס אינו נושא את הקדש ולא מפליג בין חבית פתוחה לחבית סתומה משמע דלא שגא גם מאי דבעי נמי סנדל טהור מדלא קתני מתניתין אלא המדרס משמע דוקא טמא ואין מקום להני תרי בעיני וטעמא דתלמודא דבעי בסנדל טהור הגם דבמתניתין לא קתני אלא מדרס דמשמע טמא ולא טהור הנה ס"ד לצדד דמאי דקתני מדרס הוא לומר דאם עבר ונשא טמא אבל סנדל טהור לא ישא ואם נשא טהור והיינו מאי דבעי בתר הכי ומהשתא פיון דאפשיקא הלכתא דעבר ונשא טהור או לצד ספיקא דרבנן או לפי דרבי זירא דאמר טהור מאריה דתלמודא טפי מר' אילא א"כ מתניתין דקתני לא ישא ואם נשא טהור ואעפ"כ לא קתני אלא מדרס הא למדת דטהור לא ולהכי הרמב"ם ו"ל שפסק עבר ונשא טהור ואעפ"כ לא כתב אלא מדרס תו לא אצטרף לאשמעינן סנדל טהור מותר לישא עם הקדש גם מאי דבעי בחבית סתומה ומתניתין סתמא קתני ה"ק אי איכא איזו הוכחה במלתא קיימא דמתניתין סתם קתני בכל גוונא וכו' הם דברי הרמב"ם סתם: ע"ב גמרא אי הכי תבעי הזאה שלישי ושביעי.

פי' הקנה שנטמאת במת הרי היא טמאה זו ובעיא ג' ושביעי אבל החותכה לא הוי אלא ראשון לדעת רש"י דלא אמרינן בכלי שטף שהפלי יעשה כחלל אלא פלי מתכות לבד והכא בשפופרת של עץ עסקינן: דף כ"ד גמרא פגון שצברן על גבי קרטבלא הרמב"ם בפרק ב' מהלכות אבות הטומאות פסק דאפילו פלי שיש לו תוף אינו מצרף אלא מדרבנן וכתב עוד שם ו"ל אפילו מה שאין לו תוף מצרף מה שעליו לקדש ע"כ.

לכאורה קשה דלא קאמר הש"ס הא דצברן ע"ג קרטבלא אלא לשנויי אליבא דר' חננין אבל לדברי ר' חייא בר אבא דקאמר לקמן דמתניתין דהפלי מצרף מעדותו דר' עקיבא נשנית לית לן הךרם לומר צברן ע"ג קרטבלא.

ואולי סובר הרמב"ם ו"ל דבהא לא פליגי רב חננין ור"ח בר אבא דאי תימא דהא מלתא לאו מוסקמת היא ולרבי בקרטבלא אין הפלי מצרף הנה ליה לש"ס לאהדורי בתר האי מלתא מנ"ל דאפילו אין לו תוף מצרף דמוקמת לעדותו דר"ע בהכי דילמא דוקא שיש לו תוף ולימא לדר' חננין ומדקאמר לה הש"ס שלא בדרף דילמא וגם סתמא דש"ס קיבלה מיניה ש"מ דליכא פלוגתא בהכי לענין דינא.

שוב ראיתי להקשות למאי דמשני ר"ל משום בר קפרא לא נצרכ' אלא לשירי מנחות היאך לא נתנו לב לקושית הש"ס מקטורתולבונה כו'. ונראה לומר דיסברו דעיקר עדותו דר"ע בקטורת כו' היא דחייבת הקדש מכשרתן הגם דלאו אוקל גינהו ומאי דמסיים פסל את פולן דמשמע דקאי אכולהו עיקרא דמלתא לית בה חידוש צירוף אלא בסולת והשאר מדאורייתא אלא דבאגב תני להו הגם דבלאו עדותו נמי דבר תורה וכן דרף התנא לאשמעינן מלתא אגב אורחיה בקצרה הגם דלית בה חידותא דדינא הכא ומהשתא פירכת הש"ס לאו פירכא אלא דר"נ ניחא ליה טפי לשנויי שנינויאי רויחא דחידוש קמ"ל ר"ע בעדותו גם בצירוף בכלהו מילי דקתני במלתיה ולהכי קאמר הש"ס אלא אמר ר"נ בדרף הגמרא פד דחי לשנינויאי קמא ובעי למימר שנינויאי אחרנינא אומר אלא משא"כ הכא דמציי לשנויי להך פירכא אלא דר"נ ניחא ליה טפי לשנויי שנינויאי רויחא וכיון שכן הסברא מתייבת דבהא מלתא דצירוף דקרטבלא ליכא מאן דפליג בה דאי תימא דהוי מלתא

דפליג בה ר"ח בר אבא משם ר"י ולא נפק לו האי דינא דצירוף קרטבלא אלא מחמת קו' מאי מחדש ר"ע בעדותו הו"ל לר"נ לחדותי דינא בזה כל דמציינו ליישב מלתייה דר"ע פדרה שפכתבו דאמרי' ליה מנא לה הא דילמא הכי קאמר גם לא הנה שתיק מינה הש"ס אלא ודאי דמלתא מוסקמת היא ולקהי פיון דמציי לשנויי שינוייה רויחא ניחא ליה טפי ועיין מ"ש לקמן בס"ד בפסקת אוכלין נגובים כו' יע"ש: שם גמרא אומר רב שיזבי בחיבורין שנו וכו'.

פתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות אבות הטומאות ה' י"ב ונ"ל מי שנטמאת ידו אחת ונגע בה בידו שנייה או ביד חבירו פסל השנייה ואם היה ידו בלולה במשקה אע"פ שלא נגע בטמאה חבירתה וצריך להטביל שניהם כו' ע"כ.

פסק רבינו אפילו יד חבירו כר' יוחנן ומה גם דאף ר"ל הדר ביה אלא הך דידו בלולה דלא בעי נגיעה לא ידענא מנא ליה וכבר תמה עליו הראב"ד בהשגותיו ומרן הכ"מ פתב ונ"ל ואין זו השגה דכיון דכל הגי מילי מעלות כו' דבריו ונ"ל נפלאו בעיני דמה מתרץ לקו' אין מעלה זו לא במשנה ולא בגמרא דאין ה"נ אי אשכחן דעבוד רבנן מעלה זו לא מהדרי' בתר טעמא.

והיה נראה לי לומר דטעם הרמב"ם הוא משום דמשמענותא דמאי דקתני מתניתין נטמאה א' מידי חבירתה כו' ובקדשים מטביל כו' משמע דלא בעי שיעגע בה וממאי דקתני בבבביתא דמותיב מינה אביי לרב שיזבי יד נגובה מטמאה חבירתה משמע דבעי שתגע בחבירתה בהכרח לומר דבנגובה הוא דקתני מטמאה ומתני' דמשמע נטמאת מעצמה פשנטמאת חבירתה מיירי בבלולה במשקין דאם יגע ידו במשקין נעשית ידו שניה כידו ראשונה ומאי דקתני שהי' מטמאה חבירתה לקדש לפי דרף זה תתפרש בשני דרכים א' פי' מטמאה בנגיעה ובנגובה ומדקאמר אבל לא לתרומה תתחייב לפרש דמטמאה דקאמר הוא שיעשנה שנית דאי לא תימא הכי ומטמאה דקאמר היינו שיעשנה ג' מאי אבל לא לתרומה דמשמע דטעמא הוא משום דלא גזרו בתרומה תיפוק לי דאפי' היו משום מדותיהם בין לתרומה בין לקדש הרי אין ג' פוסל בתרומה אלא ודאי דמטמאה דקאמר היינו עושה אותה ב' והיא ס' ר' בבביתא דמייתי הש"ס בסמוך מותיב מינה לרב שיזבי נמצאו אומרים דסתמא מתני' דיד מטמאה חבירתה לעשותה ב' וקשה למאי דקאמר ר' יוחנן בסמוך באותה הי' לפסול אבל לא לטמא דמשמע דיד שניה נעשית שנית וזו היא סברת ר"י בר יאודה בר פלוגתיה דרבי והאר"י הלכה כסתם משנה וקשה דר"י אדר"י ואמטו להכי בהכרח לפרש מתני' בדרף אחר והוא דכולה בנטמאת ידו והיתה בלולה עז"ה אם נטמאת ידו אחת כו' לקדש מטביל שתיהן שהי' מטמאה חבירתה פי' גורמת טומאה לחבירתה מטעם גזרה דילמא תגע בה והגם דחששא זו ישנה גם בתרומה דאם תגע בה נטמאת היא ונעשית שניה פיון שהי' השניה בלולה אף על פי כן קמ"ל תנא דבתרומה לא גזרו הגם דישנה לגזירה זו בתרומה שנה לקדש וכפ"ז מתני' לא קתני אלא טומאה הבאה מעצמה בלא נגיעה וליכא פירכא מינה לדברי ר"י דקא' הלכה כסתם משנה דבנגובה לא קא מיירי מתניתין ואתי דינא מפורש בבביתא בפלוגתא דר' ור"י בר יאודה ובהא פסק ר"י כר"י בר יאודה ומהשתא עלה בידינו ב' הלכות שכתב הרמב"ם א' דידו בלולה שחבירתה טמאה אפי' בלא נגיעה ומטמאה את הקדש והיינו דינא דשמעי' ממתני' וכדכתני' ב' דידו נגובה מטמאה חבירתה בנגיעה דוקא לפסול את הקדש והיינו דינא דשמעינו מבריייתא דיד נגובה וכו' יוסי בר יאודה דפסק ר' יוחנן פנותיה אלא דקשה לפ"ז מאי דקאמר בסמוך אהך דאמר ר"י ל"ש ידו ל"ש יד חבירו ממאי מדקתני סיפא שהי' מטמאה כו' הא תנא ליה רישא אלא לאו ש"מ לאתניי יד חבירו ע"כ לפום מאי דכתני' דמתני' מיירי בבלולה מאי

מוכח ר"י לנגובה ליד חבירו ותו והיא דיד חבירו לפסול ולא לטמא ומתני' לטמא ובהכרח לומר דלאו אמתני' קאי אלא סיפא דההיא דיד גנובה קתני בה שהיד מטמאה כו' ויש קצת שינוי ג"כ מלשון המשנה הגם שאינו מעכב אחר שהוכרחנו לומר כן והיה זה פקצת הוכחה.

והיה נראה לפרש דברי הרמב"ם לדרה זה שפך הם דבריו ג"כ ומאי דקאמר ואם היתה ידו בלולה במשקה אע"פ שלא נגע בטמאת חבירתה פ"א אף על פי שלא נגע המשקה שעל ידו הטמאה אבל לעולם עסקי' בנגע יד ליד ולזה דקדק ואמר נגע שחוזר אל המשקה דאי קאי על היד הנה לו לומר אע"פ שלא נגעה ודוק.

אלא דממה שכתב הרמב"ם בפ"א המשנה סתר אהלא שפתב וזה לשונו וכשנטמאה ידו כו' ויהיה באותה היד הטמאה לחלוחית מיד בטמאת ידו השנית לקדש ואפי' שלא נגעה ידו הטהורה בטמאה כו' ע"כ.

הרי דאפילו לא נגעה יד ליד כל עיקר והדברים מוכיחים מעצמן דהרמב"ם דייק מתני' דקתני אם נטמאת אחת מידי כו' בקדש מטביל שתיהן משמע שטומאת א' בלבד תתחייב טבילה לשתייהן וכמו שדייקנו למעלה ובהכרח לשנויי דמאי דקאמר הש"ס אמלתייה דר"י דקאמר אחד ידו ואחד יד חבירו ממאי מדקתני סיפא שהיד וכו' לא קאי אמתני' אלא אסיפא דבריייתא דמיייתי הש"ס בסמוך פלוגתייהו דרבי ור"י בר יאודה ביז גנובה ותמצא ג"כ קצת שינויים דקים מלשון המשנה הגם שאינם מעפבין המוכן הוי קצת סיוע לדברינו אבל מתניתין לא איירי כלל בנגובה אלא בבליה ופשטה הוי אפילו לא נגעה וכדברי הרמב"ם ופי' דמתני' כפ"ז הכי הוא בתרומה אם נטמאה יד אחת בכל גוונא אפי' בבליה חבירתה טהורה ולא תימא פי היכי דגזרי' בקדש דילמא נגעה יד בחבירתה הכי נמי בתרומה גזרי' פיון דאם נגעה ידו ביז הטמאה תטמאנה פיון דבליה היא קמ"ל ואו' שהיד מטמאה כו' פי' דהגם דאינה בלולה אלא גנובה היד עצמה מטמאה חבירתה בנגיעה לקדש דקדק לומר מטמאה פי' בנגיעה ועשו הדרגה בבליה לטמא ואפילו שלא בנגיעה: ע"ב גמרא וכי יש גובין לקדש והלא חזיבת הקדש מכשירתו לא צריכא פגון כו' קשה מאי פריה דילמא היא גופה קמ"ל דחזיבת הקדש מכשירתו ולפום מאי דמשמע במסכת חולין דחזיבת הקדש מכשרת הו'א מדאורייתא פריה שפיר אלא למאי דכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות אבות הטומאות וזה לשונו אוכלין גובין שלא הוקשרו אוכלין אותם ביזים מסואבות במה דברים אמורים לתרומה אבל לקדש חזיבת הקדש מכשירתו ואסור כו' לאכול קדש שלא הוקשר ואפילו לא נגע אלא בפוש או שתחב לו חבירו כו' ע"כ מהגמרא לא מוכח פדבריו דמהש"ס מוכח דהגזירה היא שלא יאכל חולין גובין כו' וכדקאמר בקש לאכול צנון ובצל של חולין אבל של קדש לא אי תנא.

דע דפי' הכא תלוי בפ"י מהלכות טומאת אוכלין וז"ל פרת קדשים שהעבירה בנהר ושחטה כו' בד"א להיות הבשר טמא דבר תורה אבל להתטמא מדבריהם אין הקדש צריה הכשר אלא חזיבת הקדש מכשרת הבשר כו', ע"כ הרי דמאי דאנו אומר' חזיבת הקדש מכשרת אינו אלא מדרבנן וראיתי שהשיג הראב"ד שם וז"ל והלא במס' חולין למדו לחזיבת הקדש שמכשרת מן התורה כו' יע"ש.

והנה סוגיא דחולין זהו תארה דאי' התם דף ל"ו מפלל דחזיבת הקדש דאורייתא מפלל וכו' דכתיב והבשר לרבות עצים ולבונה חזיבת הקדש מכשרתו ה"נ חזיבת הקדש מכשרתו ע"כ הרי להדיא דהוי דאורייתא והגם דהתם מוכח דהאי מסקנא לאו מסקנא מוכרחת היא דהיא עיקרא דמלתא הכי הוא דר"ל בעי צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני או לא וסברי רב יוסף ורבי זירא

למפשט מתרי מתנייתא מההיא דהנכשר בשחיטה ומההיא דהבוצר לגת דהנכשרו בלא מיז
נאפילו למימני ראשון ושני ודחי אבני דלתלות לא קא מיבעיא ליה לר"ל אלא לשרון וקאמר
עלה מפלל דחיבת הקדש מכשרת דאורייתא כו' הרי דרבי זירא ורב יוסף סברי מדרבנן ובדברי
ר"ל ליפא הוכחה לומר דלשרון קא מיבעיא ליה פדמפרש במלתיה אבני עכ"ז מדברי אבני מיהא
משמע דסובר דהוי דאורייתא דאי סובר פרבנן לא הנה ליה לפרושי מלתיה דר"ל דסובר
דאורייתא ונהו מפרש ליה פדרה שחינו בו רב יוסף ור' זירא קושטא הוא דליפא לאוכחי
דסתמא דתלמודא סבר הכי דדילמא לדברי אבני הוא דמהדר מנא לן דמדאורייתא על כל פנים
לסברת אבני מיהא מוכח דסובר דאורייתא וכיון דאבני בתראה הוא וסובר דאורייתא הכי הנה
לן למיפסק וא"כ חזרה קושיתנו על הרמב"ם למה פסק דחיבת הקדש לא מכשר, אלא מדרבנן.

אלא נראה דמסוגנין דלעיל דפריה הש"ס לר' חנין מההיא דהוסיף ר"ע הסולת כו' ואמר ר"ל
משום בר קפרא לא נצרכה אלא לשניי מנחות ופריה התם תינח סולת קטורת ולבונה כו' מאי
איפא למימר כו' ודקדקנו שם דקארי לה מאי קארי לה מאי שיריים בקטורת כו' ותירצנו דסובר
דאצטריה לגופיה דהנכשר בחיבת הקדש אלמא מדרבנן אפילו לר"ל גופיה דבעי הקא ומהשתא
הדינן למימר דלא בעי ר"ל לשרון ופשיטות דפשיטי רב יוסף ור' זירא לבעיית ר"ל הוי
פשיטות.

והגם דאבני בתראה הוא וסובר דמדאורייתא איפשר דלא הכריע לומר הכי אלא לחשבו דר"ל
לא נתעלמו ממנו הנהו ב' מתנייתא דמייתו ר"ז ורב יוסף סבר דילמא דעתו היא דמכשרת
מדאורייתא אבל מהאי סוגיא דכלי מצרף כו' דמוכחא מלתא דר"ל גופיה סבר מדרבנן אבני גופיה
ליהדר מינה דמלתא.

ותו דהא מלתא לאו דרשא אלימתא היא דדריש מיתור תיבת והבשר ולהכי כתב הרמב"ם דלא
הוי אלא מדרבנן ומהשתא מאי דקתני ר"ח בן אנטיגנוס וכי יש נגובין כו' פי' דין זה בדרה פלל
שמענוהו דאין נגובין לקדש ומאי אירא אוכלין נגובין ומשני חידוש קמ"ל דאפילו אינו נוגע
באוכלין אסור וזה לשון הרמב"ם בפירושו המשנה העיקר אצלנו חיבת הקדש מפשירתו וכיון
שזה הוא העיקר אין ספק שהאוחז אוכלין נגובין בידי טמאים שיטמאו ואין אנו צריכין בזה
לדבר אבל דיבר בכאן אם לא נגען בידי ע"כ ומאי דקאמר בגמרא ובקש לאכול צנון ובצל לפי
דברי הרמב"ם ז"ל ה"ק טעם שגזרו הגם שאינו נוגע דלמא בעוד אוכלין של קדש בפיו יקח ביזו
צנון או בצל שהן הדברים הרגילין לאכול עם המאכל לעפל וכשיקחם ביזו יהיו ביזו משקין
ויטמאו מחמת ידיו ויטמאו הצנון הגם שהוא חולין שהמשקין תחילה ועושין החולין שני ויטמאו
הקדש שבפיו וטעם שלא אמר הרמב"ם ז"ל טעם הגזירה דילמא יגע ביזו המסואבות בקדש
שבפיו משום דאין דרו להכניס יד ולנגוע באוכלין שבתוך הפה ונ"מ בין שיטת הרמב"ם לשיטת
רש"י ז"ל דלהרמב"ם אסור לאכול קדש ביזים מסואבות אפילו על ידי כוש או ע"י חברו ולרש"י
מותר ולהרמב"ם מותר לאכול אוכלין חולין נגובין אם כבר עבר ואכל קדש ע"י כוש ולרש"י
אסור.

וראייתי שתמה הרב בעל תי"ט על מ"ש רש"י ותוס' שתחב לו כוש כו' הטעם דנקט כוש דהו
פשוטי פלי עץ ואינו מקבלין טומאה הקשה הוא ז"ל והא אפילו הו מקבלין אינם מקבלין
מהיזים שהם שניות.

ותיגרץ דאה"נ אלא אורחא דמלתא נקט ע"כ ודבריו דחוקים דהא התוס' דקדקו לומר ונקט כוש משום דהוה פשוטי פלי עין ואינם מקבלים טומאה ע"כ הרי להדיא דלא נקט כוש אלא להיותו פשוט שאינו מקבל טומאה והיכי מצי למימר לאו דוקא ונראה דטעמייהו דסוברים דאסור לאכול קדש על ידי פלי המקבל טומאה מטעם דילמא יהיו ידיו בלולים במשקים כמו שחש הרמב"ם באכילת חולין שיהיו ידיו במשקין ובכה"ג יטמאו הכלים דקי"ל דמשקין יטמאו הכלים מאחוריהם ואם נגעה בתוכן יטמאו כולן וכדאייתא בבכורות וכתבנוה למעלה וכדאייתא בפרק אלו דברים ועיין בתוס' שלהי פר' אין דורשין ד"ה שמרתיה: ע"ב גמרא מ"ט פינן דעד האי דנא כו' קשה אמאי אצטריך למימר אבל לא בתרומה דאפי' באנינות גופיה ובעודו מחוסר פפורים מותר בתרומה ואולי דתנא מלתא אגב אורחין קמל"ן דאונן ומחוסר פפורים מותרים לאכול בתרומה והגם דמלתא ידיעא היא באגב אינו חש להודיע הלכה בתובה קצרה וכמ"ש התוס' בריש מס' ברכות יע"ש: דף כ"ה גמ' ביאודה אין בגליל לא טעם דמתמה אגליל ולא אכל שאר ארצות ישראל משום דשאר ארצות פשיטא ליה דלא מטהרי ודוקא גליל פריה מפת הוה דאמר עולא דמייתי הש"ס בסמוך חברייה מדכן בגלילא ונ"ל הרמב"ם בפירוש המשנה מה שיחד ארץ יאודה משאר ארצות לפי שאר ארצות היו שוכנים בהם הכותים ולא היו יכולין לטהר שום דבר ולשומר ע"כ.

מ"ש שלא היו יכולין לטהר כו' כנגד שאר ארצות ואמר ולשמורו כנגד הגליל שמחמת רצועת ארץ העמים נמנעה מהם השמירה משום שאין יודעין בו שביל טהור להעבירו דרף שם ליאודה.

ובפי"א מהלכות מטמאי משכב ומושב כתב רבינו ז"ל ונ"ל שעמי הארץ נאמנים כו' וכן נאמנים על טהרת יין ושמן של נסקים כו' ע"כ ולא חילק ביאודה כו' דלא הוצרך דכלום טעמא מאי אמרינן יאודה ולא שאר ארצות לאו מטעם החסרון הבא מע"ה אלא מטעם שאינן יכולין לשמור ונהרי הם נאמנים שלא להביא משם שיהיו אינו שמור אצלם וכמו כן של גליל הנה נמנע מהם השמור לחשש ארץ העמים שהיא טמאה: שם תוספות ד"ה שונין צ"ע אמאי לא חשיב כו' ואולי דכיון דדברי תורה אין צמיד פתיל מציל בחטאת כדדרשו בספרי מדכתיב במקום טהור ונח"ל השוו לה מדת הקדש כה"ג לא תני במתני' דחומר בקדש אלא גזירות שאין פיוצא בהם אסור מן התורה:.

שם גמרא הא בחרפי הא באפלי כו' הרמב"ם בריש פ"א מהלכות מטמאי משכב ומושב השמיט דין זה דאפלי ולא חילק אלא כתב סתם וזה לשונו נאמנים בשעת הגיתות כו' יע"ש משמע דל"ש אפלי ל"ש חרפי.

וי"ל דלא חש הרמב"ם לפרושי הא מלתא דהא משתמעא שפיר דמאי דקאמר נאמנים בשעת הגיתות והבדים דמשמע בשעת הגיתות של בני אדם דאי אפילו אפלי הכי הנה ליה למימר נאמנים על כו' כשהוא דורף למה תלה בשעת כו' דמשמע דקפיד על זמן הגיתות של בני אדם והכי נמי דייקא מתני' דקתני בשעת הגיתות.

וברייטא דקתני הגומר זיתיו וכו' לא אתיא למיחוש טעות דאפלי דהא מלישנא דמתני' דקתני בשעת מושלל הטעות ולא אתא אלא לאשמועי' תקנת ישיר קופה כו' ופשוט: שם גמרא עבר וקבלה מאי.

הגם דדחי לפשיטותא דר"ש עכ"ז לדעת רב ששת מיהא אם עבר וקובלה שזרפה וכיון דלר"ש סובר הכי בפשיטות לא שבקינן פשיטותא דידיה משום ספיקא דמאן דבעי מיניה והרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות מטמאי משפב ומושב לא פתב דין זה מהו אם עבר וקובל מיניה אלא ממה שכתב וז"ל הניח ע"ה אצלו עד גת הפאה כו' יקבלנה ממנו ע"כ שינה לשונו מלשון המשנה דבמשנה קתני לכתחילה מניחה עד גת הפאה והוא נקט' לישנא דדיעבד נתחכם בזה לומר דאם עבר חבר וקובלה ממנו הגם דיניחה עד גת אחרת אינה טהורה מדנקט היתר להניחה ביד ע"ה דיעבד דון מינה דדכונתה בחבר אסור והגם דכפי האמת ע"ה אפילו לכתחילה יניחה לא נקט דיעבד אלא לדייק מינה לחבר.

ותלמודא דקא בעי הוא משום דמתניתין קתני לישנא דלכתחילה מניחה ודכונתה בחבר לכתחילה אה"נ דדייקינן שפיר דלא יקבלנה ע"מ להניחה אבל דיעבד לא שמעינן ולהכי קא בעי אבל בדברי הרמב"ם בלשונו הטור דייק פשיטות הפעיא כרבששת גם ממה דכתב הרמב"ם יקבלנה ממנו משמע דהיתר לגת הפאה אינה אלא אם יקבלנה מיד הע"ה אז אבל אם לקחה קודם לא טהורה היא אפי' בשעת הגיתות: שם ע"ב גמ' ואין בודקין לאוכלי תרומה פי' רש"י אין סומכין על בדיקה זו ע"כ.

פי' הגם דלישנא דמתני' משמע לכתחילה אין בודקין אעפ"י כן אפילו דיעבד אם נפח לתרומה לא מהני וטעמו של רש"י ממה דבעי תלמודא בסמוך בדק לפסחו מהו שיהא כל בתרומתו כו' דון מינה אבל בדק לתרומתו שפדק שלא ברשות חכמים לא מהניא ליה בדיקה זו גם ממה דקאמר ליה שהוא סבא לרבא בר עולא דמתני' מסייעא ליה דקתני ואם אמר הפרשתי כו' דון מינה אם בדק לתרומה לכ"ע אין לסמוך ומהשתא טעמא דנקט אין בודקין דמשמע לכתחילה אידי דרישא דקמ"ל דאפי' לכתחילה בודקין לפסח נקט הכי.

וקשה לי על הרמב"ם שהשמיט דין בדיקת בית הפרס לתרומה דהוי מלתא דטרח תנא לאשמעינן לה גם השמיט דין אם נפח לפסח דאיפליגו בה אמוראי ואיפסיקא הלכתא דמהני גם לתרומה מדמהימן אפסח.

ולעמוד על עיקרון של דברים אל זה אביט מאי דקאמר הש"ס מאי בודקין ומפרשי לה רב יאודה כו' הלא קתני סיפא דמתני' דבודקין כו' וז"ל ביצד הוא בודק מביא את עפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוף הפברה וכו' אם נמצא שם עצם פשענרה כו' טמא ע"כ.

מעשה מה מקום למאי דקאמר הש"ס מאי בודקין וגם רב יאודה דמפרש היפך דברי המשנה. וראיתי להתו' ז"ל בפרק האשה שנתעוררו ליישב קושיותינו זאת ואמרו דמתני' קתני בדיקה דיעבד ורב יאודה קתני לכתחילה ולתרץ על הרמב"ם מה שהקשינו נ"ל לומר דמאי דכתב רבינו בפ"ו מה' קרבן פסח דטעם שאמרו מנפח בית הפרס לעושי פסח שלא העמידו דבריהם במקום פרת ע"כ בזה גילה דלאוכלי תרומה שאין פרת פשאין אוכלין אותה העמידו דבריהם וכמ"ש בפ"א מה' משפב ומושב ה' ד' וז"ל הביא לו ע"ה חביות של תרומה כו' ואמר הפרשתי בתוכה קדש כו' מתוך שצאמן על טהרת הקדש נאמן על הפל ע"כ.

הרי דאפי' אינו נאמן על התרומה אע"פ כן מדמהימן על הקדש מהימן על התרומה והיינו הוכחה דמוכח סבא להיא דבדק לפסחו מותר לאכול בתרומתו והגם דרבא בר עולא אמר בדק לפסחו אסור לאכול בתרומתו ולא מכרעא ליה מאי דקתני מתני' דקתני ואם אמר הפרשתי לתוכה

רביעית קדש עכ"ז שאני מתני' משום דלא קתני בהדיא מדמהימן כו' משא"כ בדברי הרמב"ם שכתב מתוך שנואמן וכו' הא למדת דאמר' מתוך גם מההיא דכתב בפ"ב מהלכו' אבות הטומאות דאם הטביל כלי תוך כלי שפיו צר פחות משפופרת הנוד ונהיה הפלי החיצון טמא מתוך דעלתה טבילה לחיצון עלתה לפנימי מינה אתה למד למאי דקמן דמתוך דמהניא ליה בדיקה לפסחו מהניא ליה נמי לתרומה ויש טעם גם כפי הסברא נתייב לומר כן דהיכי אמרי' ליה אכול קדשים שהוא ק"פ ולא תאכל התרומה שמה נטמאת בבית הפרס שעברת בו אם כן היכי אכיל קרבן פסח בטומאה אבל אם בדיק לתרומה לבד העמידו דבריהם: שם גמרא ובמלאים דתרומה כו' כתב הרמב"ם בפ"א מה' משקב ומושב אין נאמנין על הפלים הריקים לומר שהם טהורים לתרומה ע"כ.

וק' ונהלא ש"ס ערוף מוכח דאפילו מלאים. ומרן הכ"מ רצה למחוק תיבת מלאים מהש"ס שלא הנה גורסה הרמב"ם ועכ"ז לא הועיל דאם כן מאי פריף הש"ס עלה ממתיני' דנאמנים דקתני נאמנים על פדי יין המדומעות שאני ההיא דמלאים.

ותי' הר"י קורקוס ז"ל דמש' ליה לתלמודא דכדי יין דקתני מתני' היינו ריקנים כו' יע"ש. וק' אמאי לא דחי ליה הש"ס דמתני' בריקנים דאדרבא פשטא הכי הוי ולא הו"ל לדחוק דמיני' במטהר טבלו ליטול ממנו נסכים דהנה מלתא דלאו כל פמיניה לפרושי במתיני' דהא סתם קתני נאמנין על פדי יין המדומעות ולא התנה דדוקא במטהר כו'.

ולי הנה נראה דלעולם דגריס רבינו פגירסתנו ובמלאים דתרומה אלא לפום פירכת הש"ס ממתינתין דקתני נאמנים על פדי יין כו' אדחיא לה הא מלתא דמלאים דתרומה ודוקא ריקנים והגם דתלמודא משני ומוקי לה במטהר טבלו וכו' לאו ישוּבא מעליא הוא ומסתמא לא קבלה מיניה אלא דק' לי לדרף זה מאי דכתב הרמב"ם בפ"א המשנה וז"ל הבבלי ביאר שאין נאמנין באו' קנקן ריקים שהוא טהור לתרומה בשום פנים וכי מאמרם בזו המשנה נאמנים על פדי יין המדומעות במשמע להפריש ממנו נסכים כו' יע"ש.

ולפי דבריו כאן מוכח בדברי הר"י קורקוס ז"ל והנכון הוא דרבינו מפרש הסוגיא עז"ה דפריף הש"ס ממתיני' דקתני נאמנים על פדי יין כו' פי' על הפדים בשהם מלאים ואעפ"כ פריף שפיר דהא היין והשמן דתרומה ואצ"ל המדומעות אינם נאמנים עליו אלא בשעת הגיתות לבד פדקתני בהדיא ברישא דאין נאמנים עליה אלא בשעת הגיתות והכא קתני דנאמנין עליהם גם לפני הגיתות שבעים יום למאי דס"ד דדימוע זה הוא דתרומה כמו שגילה דעתו דקאמר דימוע דקדש מי איכא אלא ודאי דהכא לא קתני נאמנים אלא על הפדים הגם דליכא נאמנות במדומע שבתוכן והא דמי לכלים ריקנים של תרומה ולהכי פריף שפיר למאי דקאמר דאין נאמנים על כלי תרומה ומשני התם במטהר טבלו לנסכים ובזה נאמן גם על הפדים מגו דנאמן על המדומע ודוקא בזמן שהם מלאים אבל ריקנים מכ"ש מפלי הקדש ותרומה בזמן הגיתות ריקנים דלא מהימן ואצ"ל אלו שלא היו בהם תרומה ולא קדש אלא שטיהר יינו לאם יצטרף נסכים וכמ"ש התו' בד"ה במטהר טבלו כו' ולא האמינו מטהר טבלו לנסכים אלא ע' יום קודם הגיתות אבל כל ימות השנה דוקא אם עשאון קודם.

והרמב"ם נתחכם וכתב דאין נאמנים על כלי ריקים בין של תרומה בין של קדש וממילא אתה למד במכ"ש לכלי ריקים שהיה בו המדומע וכתב דנאמנים על הפלים המלאים כשהן מלאים מדומע דהיינו שמשמרו להוציא ממנו נסכים כו' וממילא אתה למד במפ"ל שכן למלאים תרומה

בשעת הגיתות ובקדש כל השנה שנאמן עליהם וידברי מהר"י קורקוס מלבד מה שהקשינו למעלה תוק' לי אמאי האמינו על הכלי ריקם שהיה בו מדנומע בזמן הגיתות וקודם ע' יום ולא האמינו על כלי מלא קדש דעדיף ממשמר טיבלו לנסכים: שם מתניתין הוא הקדר והם הקדירות כו' פיר' רש"י שצריך להכיר הקדר פי הוא זה שהביאם מחוץ למודיעי' והן הנה הקדירות שהביא ואז הוא דנאמן מן המודיעי' ולפנים יעש"ד והרמב"ם בפ"ק י"א מהלכות משפב ומושב וז"ל קדר שהביא קדירות והניחם לפנים מן המודיעים ובאו הלוקחים והוא אומר להם שטהורות לקח קדירה ונכנס בה הרי היא טהורה לקדש לקח קדירה ויצא בה חוץ למודיעים ה"ז טמאה ע"כ.

לא התנה הרמב"ם ז"ל שיראה החבר פי הוא זה הקדר שהביא מחוץ למודיעים וכי אלו הם הקדירות אלא יוצא מירו' ובא לפנים מן המודיעים וקונה קדירות מן הקדר הגם שלא ראהו פי הוא זה שהביאן אלא מן הסתם זה הוא שהביאן וחדית לן הרמב"ם לפי דרכו דאם לקח זה הלוקח הקדר עצמו קדירה אחרת והוציאה לחוץ טמאה לקדש שלא טהרה אלא לפנים מן המודיעים ומהטעם האמור אבל יצא הלוקח שם אנדא ליה טעמא דטהרו ולדרו זה מדונייק אומר' והן הלוקחים שהלוקח עצמו אם יצא אבדה האמונה של הכלי שקנה והוציא ולדרכו של רש"י דחוק.

אלא דק' לי לדרכו של הרמב"ם הו"ל למיתני כה"ג פיצד הקדר כו' נכנס לפנים מן המודיעים נאמן יצא הוא הקדר והם הקדירות והם הלוקחות אינם נאמנים דאלו בלפנים מן המודיעים לא בעינן תנאי אלא החבר יוצא וקונה מהקדר הנמצא שם בפנים מן המודיעים ולדרכו של רש"י ניחא שכל האמור של הוא הקדר והן כו' הם תנאי הטהרה לאו רבותי ליצא דאינו נאמן וי"ל דסובר הרמב"ם דכל סיפא דמתניתין דקתני פיצד לא אתא אלא ליצא דאינו נאמן דאלו בנכנס הא תנא ליה רישא דמתניתין סתם דמן המודיעים ולפנים נאמנין ומאי חידושא דסיפא דקתני פיצד ולא אתא אלא לומר דמאי דקתני אינו נאמנין והי' אפילו הוא הקדר והוא וכו' ומהשתא לא חש עלן למיטעי מדבריו דקאי פיצד ארישא דנאמנין: דף כ"ו גמ' מנה"מ אמר ריב"ל דאמר קרא כו' פי' מפאן שהיו מטהרין עצמן ברגל שלזה קוראן הפתוב חברים וז"ל הרמב"ם בפ"ק י"א מהלכות מטמאי משפב ומושב טומאת ע"ה ברגל טהורה היא וכו' מפני שהכל מטהרין עצמן ועולין לרגל ע"כ דעת הרמב"ם ז"ל בגמרא כמו שפירשנוה.

ורש"י במסקתא י"ט פתב שטעם הדבר שעשו כדי שלא לביישן ולדבריו ז"ל מאי דקאמר הקא אסמכתא בעלמא אבל עיקר הטעם משום בןשיתם דע"ה: שם גמרא אלא הא דקתני לא יניחנה ר' יאודה והא דקתני יניחנה רבנן.

משמע מהש"ס דהכי מסיק בישובא דמתניתא וא"כ לרבנן יניחנה לרגל שני. והרמב"ם בפ"ק י"א מהלכות מטמאי משפב ומושב לא פתב דניחנה לרגל אחר אלא סתם ואמר וז"ל הפותח חביתו ברגל וכו' הרי שאר החבית כו' בחזקת טומאה כו' ולא התירה לרגל אחר.

ונראה לומר דטעם הרמב"ם פינן דר' אמי ור"י נפחא מר אמר בפשיטות דלא יניחנה לרגל אחר ומר לא מסייעא ליה מלתא וספיקא הוא דמספקא ליה ובעי ליה בעויי ולא שבקינן פשיטותא דחד מקמי ספיקיה דאיך ונהגם דאיכא ברייתא דקתני יניחנה להדיא ס"ס הא איכא ברייתא דקתני לא יניחנה ולית לן הכרעה לדינא מהברייתות מדרעין דינא מפלוגתא דאמוראי פדכתיב ולהכי לא פסק הרמב"ם דניחנה: שם משנה שלא תגעו בשולחן כו' בשעה שהיו מראין אותו לעולי רגלים ע"כ.

נתפנון בזה לומר שאפילו ישראל הנה להם מציאות ליגע בשולחן הגם שהוא בפנים וטעמא משום דסובר שבשעה שהיו רוצים להראות היו מוציאים אותו לראות שהוא חם פי בפנים לא יפירו בתומו ובאותו זמן מועט אינו מבטל מצות לפני תמיד כיון שהשולחן מסודר פהלכתו והם מוציאים אותו קצת כ"ב אמות לפרסם ניסו והגם דכתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות תמידין ומוספין וז"ל אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה בצד טפחו של זה שצאמר לפני תמיד ע"כ.

הרי דזמן מועט פנה מבטל מצות תמיד שאני התם דליכא לחם כל עיקר אבל הכא דאיכא לחם אלא דמוציאים אותו קצת ממקומו קרינו ביה שפיר לפני תמיד. אלא דאיכא למידק אמאי לא עשו לשלחן שניים ושלישים כשאר כלים שהיו במקדש ובהכרח לומר דהגם דהיו שנים בשלחן אע"פ כן כד מסלקי חז וקדרי לאינה מבטלין מצות תמיד דאמר רחמנא וילפום השתא מאי דהווי מסלקי שלחן ומחזו להו לישראל הוי בציר מהאי שיעורא ועוד שאני ההיא דשולחן ערוף נשאר תמיד אלא דהוי בריחוק קצת ממקומו ועוד שאני טילטול זה כיון דהוי לפרסם הגס יש בדבר מצוה וש"י א"נ אפשר לומר דלעולם דעת הרמב"ם פדעת התוס' דמיקחיש פהו ע"ה קאמר.

ומאי דנקט הרמב"ם בשעה שהיו מראין כו' הוא דזולת זה מה מקום אפילו פהו ליגע בשלחן ללא דבר וצורף פלל: שם גמרא ותיפוק לי דכלי עץ העשוי לנחת כו' פי' רש"י ז"ל וז"ל העשוי לנחת במקום אחד הוא ע"כ.

פי' שלא היו מטלטלין אותו ממקומו דרחמנא אמר לפני תמיד ונהו מצי למימר דשאני התם דטעם שאינו מטלטל הוא מחמת קיום מצות לפני תמיד ולא מתמעט מאד דרישא דדומיא דשק אלא כלי שמוניעת טלטולו הוא מחמת עצמו כהך דכלי המתזיק מ' סאה בלח שאינו מטלטל מחמת פוכדו.

ואולי דהכי הנה בידיהו דאפי' אינו מטלטל מחמת איסור מתמעט מדרשא זו. והרמב"ם פ"ג מהלכות כלים פתב וז"ל כל כלי עץ העשוי לנחת אפילו אינו מקבל אלא דבר מועט אינו מקבל טומאה ע"כ פי' העשוי לנחת שאינו מטלטל בין שיהיה מניעת טלטולו מחמת עצמו בין שיהיה מחמת איסור מקרי עשוי לנחת.

והראב"ד פתב על הרמב"ם וז"ל איני יודע מנין הוציאו אלא משלחן של מקדש וכו' שהקשו עליהם מפלי העשוי לנחת וכו' ואינו מחנור דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם כו' ע"כ. וכתב הכ"מ וז"ל איני יודע מה איסור יש בטלטולם כו' ע"כ.

דברי הראב"ד ז"ל פשוטים הם דאיכא איסור בטלטול מטעם תמיד שאמר הפתוב וכשהוא מטלטלם מבטל מצות התורה למאי דס"ד שאין מציאות לטלטלו מקמי דחזית ר"ל הך דמגביהין וכו' וכו' לא נראית בעיני דהא אדרבה הך דעשוי לנחת מחמת איסור גרע מעשוי לנחת דאינו מטלטל מחמת עצמו ומה שדקדק לומר הראב"ד איסורא נמי תיבת נמי לאו דוקא דהא אין מניעה לטלטול אלא מחמת איסור דזולת איסור מתטלטל הוא אם ירצה לטלטלו ולא נקט תיבת נמי אלא לישנא דרבנותא דמלתא נקט: שם גמרא ראו חיבתכם כו' פתבו התוס' לענין שיהיה רף צל"ד לדבריהם ז"ל היכי מצו להפיר שהיה רף אם לא בנגיעה וא"כ חיישינו לטומאת הלחם במוצאי יום טוב כשיהיה בתוך השבוע.

ואולי שלא היו עושין כן אלא פשחל יום השבת באמצע הרגל היו מראים קודם השבת והיו מפירים היותו רף והנה נאכל בזמן שעדיין דין חבר להם ולהכי ג"כ לא היו חוששין אלא לשולחן כו' ולא לגיעת לחם שעליו: תושלב"ע